

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİNİN
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA
UYGULANMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK

Hazırlayan
Gülin TANER
024238031001

KONYA-2005

ÖNSÖZ

Bütün uygarlık, çocuğa verilen öneme ve bu öneme orantılı olarak verilen eğitime dayanır. Çocuklar, toplumun devamını ve geleceğini oluşturacak yeni güç ve enerji kaynaklarıdır. Bu bakımdan, okul öncesi dönem, ana-baba ve eğitimcilerin üzerinde dikkatle durması gereken son derece önemli bir eğitim devresidir. Bu dönemde bireyleri tanımak ve onları ilgi ve yetenekleri doğrultusunda geleceğe hazırlamak oldukça önemlidir.

Her bireyin gelişimi birbirinden farklı ve sürekli. Bu süreklilik; hem zihinsel, hem bedensel, hem de psikolojik gelişimde görülmektedir. Ancak bu gelişimin hızı yaşlara göre değişiklik göstermektedir. En hızlı gelişim 0-10 yaşları arasında olmaktadır. Her bireyin ilgisi, kapasitesi, yetenekleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar içerisinde eğitim ve öğretimi bireyin gelişim düzeylerine göre düzenleyebilmek için, bireyi tanıma hizmetlerine gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Bireyi tanıma amaçlandığında, ele alınması gereken başlıca konular; bireyin ailesinin toplumsal-ekonomik durumu, bireyin aile ilişkileri, kendi bedensel gelişimi ve sağlığı, devimsel bilişsel ve dilsel gelişimi, duygusal, toplumsal gelişimi ve sağlığı, benlik oluşumu, okul eğitimi ve başarı durumu okul dışı etkinlikleri ve ilgileri, geleneğe yönelik planları ve mesleki eğitimi oluşturmaktadır (Bakırcıoğlu, 1997, s:140).

Okul öncesi, çocukların bedensel, zihinsel, psikolojik yönden hızlı geliştiği bir dönemdir. Öğrencinin Yaşantısının, hızlı geliştiği bu dönemde öğrenci çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle, öğretmenin öğrencilerini bütün yönleriyle tanıması gereklidir.

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, bireyi tanıma tekniklerinin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin alınmasını incelemek amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin mesleki kıdemine, akademik düzeyine görev yaptıkları okul türüne, sınıflarında bulunan öğrencilerin sayısına göre, bireyi tanıma tekniklerini uygulamada ve

yorumlamada, farklılıklar oluşup oluşmadığını, bu teknikleri uygularken ne gibi zorluklar içinde bulunduklarını, onların bu konuyla ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla bu çalışma başlatılmıştır. 145, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenine ulaşılarak gerçekleştirilen bu çalışma yedi bölümden oluşmuştur.

I. Bölümde, araştırmanın genel amacı, önemi ve araştırma için gerekli olan tanımlara yer verilmiştir.

II. Bölümde, konuyla ilgili yayın ve araştırmalar ele alınmıştır.

III. Bölümde, araştırmanın yöntem kısmı (araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama ve analizi) yer almaktadır.

IV. Bölümde, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi sonucu elde edilen bulgular ortaya konmuştur.

V. Bölümde yaptığımız çalışmayı destekleyen araştırmanında katkısıyla oluşturulan tartışma ve yorum kısmı yer almaktadır.

VI. Bölümde, araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda araştırma bulgularına ve yeni araştırmalara yönelik öneriler ele alınmıştır.

VII. Bölümde, çalışmanın özeti, literatür kısmında yararlandığımız kaynakların ve çalışılan okulların listesi, araştırma için alınan izinler ile araştırma anketinden oluşmaktadır.

Araştırma süresince, konunun seçiminde, planlanmasında, istatistiksel çalışmaların yapılmasında yardımlarını esirgemeyen, bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK'a, bilimsel katkılarıyla destek veren Sayın Prof. Dr. Ramazan ARI'ya, teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süresince, gerekli yardımları sağlayan, Konya İl merkezlerindeki okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerine, araştırmanın başladığı andan itibaren, benden desteğini esirgemeyen eşim Salih OĞUZKAN'a teşekkür etmek istiyorum.

Son olarak, bu teze başlamamda ve bitirmemde maddi ve manevi yardımlarını benden esirgemeyen, varlıklarıyla huzur ve gurur duyduğum, anneme, babama ve kardeşime teşekkürlerimi sunarak hazırladığım tezi onlara armağan ediyorum.

Mayıs – 2005

Gölin TANER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR.....	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIII
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. AMAÇ VE ALT AMAÇLAR	4
1.2.1. ALT AMAÇLAR	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. SAYILTILAR.....	6
1.5. SINIRLILIKLAR	6
1.6. TANIMLAR.....	6
BÖLÜM II.....	9
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	9
1. Bireyi Tanımanın Amacı	9
1.1. Bireyi Tanıma Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler.....	9
1.2. Bireyi Tanıma Tekniklerini Kullanırken Karşılaşılan Sorunlar	10
2. Okul Öncesi Eğitimi	12
2.1. Okul Öncesi Eğitiminin Önemi ve Amaçları	12
2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Özellikleri	13
2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmeninin Görev ve Sorumlulukları	14
2.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	14
3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanımanın Önemi	15
3.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanıma, Öğretmenlerin İzlemesi Gereken Temel Prensipler	16
3.2. Okul Öncesi Çocuklarını Tanıma Ölçme ve Değerlendirmenin Yeri ve Önemi.....	17

3.3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Görevleri	18
3.4. 0-6 Yaş Çocuklarının Genel Özellikleri	18
3.4.1. Beden ve Motor Gelişim	18
3.4.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	20
3.4.3. Zihinsel Gelişim	21
3.4.4. Dil Gelişimi	22
4. Bireyi Tanımda Kullanılan Teknikler	24
4.1. Testler	24
4.1.1. Standart Testler.....	27
4.1.2. Yetenek Testleri.....	28
4.1.3. Başarı Testleri.....	28
4.1.4. İlgi Envanterleri.....	29
4.1.5 Kişilik Testleri	29
4.1.6. Tutum Testleri	29
4.1.7. Durumsal Testleri	30
4.2. Gözleme Dayalı Teknikler	31
4.2.1.Gözlem	31
4.2.1.1. Gözlem Türleri	32
4.2.1.2. Gözlem Aşamaları	34
4.2.1.3. Gözlem Araçları	37
4.2.1.4. Gözlem Tekniğinin Kuvvetli ve Zayıf Yönleri	38
4.2.2. Gözlem Listeleri (Check-Lists)	40
4.2.3. Özellik Kayıt Çizelgesi.....	41
4.2.4. Anektod	42
4.2.5. Derecelendirme Ölçeği.....	44
4.3. Kendini Anlatmaya Dayalı Teknikler.....	46
4.3.1. Otobiyografi	46
4.3.1.1. Otobiyografi Tekniğinin Uygulanmasında İzlenen İlkeler	46
4.3.2.1. Otobiyografi Tekniğini Kullanmanın Sağladığı Yararlar	47
4.3.2.3. Otobiyografiyi Yazma Türleri.....	48

4.3.2. Anı Defteri (Hatıra Kayıtları).....	50
4.3.3. Arzu Listesi	51
4.3.4. Zaman Cetveli	52
4.3.5. Problem Tarama Envanterleri.....	53
4.3.6. Anket	55
4.3.6.1. Anket ile Bilgi Toplamanın Kuvvetli ve Zayıf Yönleri	55
4.3.6.2. Anketlerde Kullanılan Soru Türleri.....	56
4.3.6.3. Anket Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	57
4.3.6.4. Anketlerin Uygulanışı	58
4.3.6.5. Anket Düzenlenirken Aşağıdaki Noktalara Dikkat Edilmelidir:	58
4.4. Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler	59
4.4.1. Sosyometri.....	59
4.4.1.1. Sosyometrinin Amacı ve İşlevi	59
4.4.1.2. Sosyometrinin Uygulanması	60
4.4.1.3. Sosyometri Tekniğinin Sınırlılıkları.....	62
4.4.2. Kim Bu Tekniği.....	63
4.4.3. Sosyal Uzaklık Ölçeği	66
4.5. Etkileşime Dayalı Teknikler	66
4.5.1. Görüşme	66
4.5.1.1. Görüşme Türleri	68
4.5.1.2. Görüşmede Dikkat Edilecek Noktalar.....	69
4.5.1.3. Görüşmenin Kaydedilmesi ve Raporlaştırılması.....	71
4.5.1.4. Görüşme Tekniğinin Kuvvetli ve Zayıf Yönleri	71
4.5.1.5. Veli Görüşmesi.....	72
4.5.2. Ev Ziyaretleri.....	73
4.5.2.1. Ev Ziyaretlerinin Yararlı ve Sınırlı Yönleri	75
4.5.2.2. Okul öncesi eğitim kurumlarında Ev Ziyaretleri Hangi Amaçla Kullanılır	75

4.5.3. Drama	76
4.5.3.1. Psikodrama	76
4.5.3.2. Sosyodrama	77
5. Okul Öncesi Dönemde Tutulması Gereken Toplu Dosyalar	78
6. İlgili Araştırmalar	81
6.1. Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar	81
6.1.1. Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	81
6.1.2. Tanıma Teknikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	82
6.2. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	84
BÖLÜM III	86
YÖNTEM	86
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	86
3.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	86
3.3. VERİ TOPLAMA	88
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	89
BÖLÜM IV	90
BULGULAR	90
4.1. ÖRNEKLEMİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	90
4.2. ALT AMAÇLARA İLİŞKİN BULGULAR	93
BÖLÜM V	113
TARTIŞMA VE YORUM	113
5.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Uyguladıkları Tanıma Teknikleri	114
5.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Zamanları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması	115
5.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Kullanma Sıklıkları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması	117
5.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama ve Yorumlamada Karşılaştıkları Güçlükler ve Bunların, Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayısına Göre Karşılaştırılması ...	118
5.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sonuçlarının Velilerle Paylaşılma Sıklıkları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması	120

5.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinin Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekilleri Ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü Öğrenci Sayısı Gibi Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	123
5.7. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Çocukların Gelişimlerini Değerlendirmede Kullandıkları Tanıma Teknikleri	125
BÖLÜM VI	128
SONUÇ VE ÖNERİLER	128
6.1. Öneriler	132
6.1.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler	132
6.1.2. Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler	135
BÖLÜM VII	136
ÖZET	136
ABSTRACT	139
KAYNAKLAR	142
Sayın:	148
Yüksek Lisans Öğrencisi	148
EK-1 : BÖLÜM I	148
EK-1 : BÖLÜM I	149
KİŞİSEL BİLGİ FORMU:	149
EK-2 : BÖLÜM II	150
TANIMA TEKNİKLERİNİ TANIMA –UYGULAMA VE	
DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN SORULAR	150
4) Çocuğu tanıma tekniklerini uygularken karşılaştığınız güçlükleri işaretleyiniz (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz).	151
5) Her bir çocuk için bu tanıma tekniklerini uygularken, hangi derecede tercih ediyorsunuz?	151
EK-3 : ÖRNEKLEME ALINAN OKULLAR	153
EK-3 : ÖRNEKLEME ALINAN OKULLAR	154
EK-4 : İZİNLER	156
EK-4 : İZİNLER	157

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Evren Ve Örneklemen Dağılımı.....	87
Tablo 2 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	90
Tablo 3 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı	91
Tablo 4 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı	91
Tablo 5 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı	92
Tablo 6 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Sınıflardaki Öğrenci Sayılarının Dağılımı.....	92
Tablo 7 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama ve Değerlendirmede Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	93
Tablo 8 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerine İlişkin Bilgi Kaynaklarının Dağılımı	94
Tablo 9 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Uyguladıkları Tanıma Tekniklerine İlişkin Verilerin Dağılımı	95
Tablo 10 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Gün İçinde Uygulama Durumlarının Dağılımı.....	96
Tablo 10.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket,Tekniklerini Gün İçinde Uygulama Durumlarının Kıdem, Akademik, Düzey Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri	97

Tablo 11 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sıklıklarına Göre Dağılımı.....	98
Tablo 11.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Tekniklerini Uygulama Sıklıklarının Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri	99
Tablo 12 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygularken Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı	100
Tablo 12.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti, Tekniklerini Uygularken Karşılaştıkları Güçlüklerin Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri	101
Tablo 12.1.1 : Öğretmenlerin Anketi Tekniğini Uygularken Karşılaşılan Güçlüklerinin Kıdeme Göre Tukey Testi Sonuçları.....	102
Tablo 12.1.2 : Öğretmenlerin Anketi Tekniğini Uygularken Karşılaşılan Güçlüklerinin Akademik Düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları	102
Tablo 13 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Gözlem-Görüşme- Anket-Ev Ziyareti Tekniklerini Tercih Durumlarının Dağılımı...	103
Tablo 14 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Yorumlamada Yararlandığı Kaynakların Dağılımı	103
Tablo 15 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sonuçlarının Velilerle Paylaşma Sıklığına İlişkin Verilerin Dağılımı.....	104
Tablo 15.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Sonuçlarını	

Velilerle Paylaşma Sıklıklarının Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, K, O, F, P Değerleri ..	105
Tablo 15.1.1 : Kıdeme Göre Görüşme Tekniğinin Sonuçlarının Velilerle Paylaşım Sıklığının Tukey Testi Sonuçları	106
Tablo 15.1.2 : Öğrenci Sayılarına Göre Görüşme Tekniğinin Sonuçlarının Velilerle Paylaşım Sıklığının Tukey Testi Sonuçları	106
Tablo 16 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Kullandıkları Tanıma Tekniklerinin Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekillerinin Dağılımı	107
Tablo 16.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekillerinin Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, K, O, F, P Değerleri	108
Tablo 16.1.1 : Gözlem Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Kıdeme Göre Tukey Testi Sonuçları	109
Tablo 16.1.2 : Gözlem Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Akademik düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları.....	109
Tablo 16.1.3 : Görüşme Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Akademik Düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları.....	110
Tablo 17 : Toplu Dosyalarda Bulundurdıkları, Evraklara İlişkin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	110
Tablo 18 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Tanıma ve Uygulamaya İlişkin Beklentilerinin Dağılımı	111

KISALTMALAR

O.Ö.E.K.	: Okul Öncesi Eğitim Kurumu
A.O	:Anaokulu
A.S	:Anasınıfı
Eğt	:Eğitim
Etk	: Etkinlik
İ.Ö.	: İlköğretim
K.M.L.Uy.An.Ok.	: Kız Meslek Lisesi Uygulama Anaokulu
M.E.B	:Milli Eğitim Bakanlığı
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
S.Ü	: Selçuk Üniversitesi
O.D.T.Ü.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Ö.S.Y.M.	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
S.Ü.U.A.O.	: Selçuk Üniversitesi Uygulamalı Ana Okulu
OHDİDA.	: Okul Öncesi Hedeflerine Dönük İzleyici Değerlendirme Aracı
R(WISC-R)	: Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği
T.D.K	: Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil:1 Özellik Kayıt Çizelgesi.....	42
Şekil:2 Kart Biçiminde Anektod Formu	43
Şekil:3 Anektod Kaydı Özetleme Formu.....	44
Şekil:4 Zaman cetveli.....	52
Şekil:5 Cevapların Dağılımı ve Puan Tablosu.....	65

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

İnsanlar, toplum içinde yaşamak zorundadırlar. Çocuğun ilk sosyal çevresi ailesidir. Anne babalar okul öncesi çağı çocuğu için en önemli kişilerdir. Okul da bu gelişmeye yardım ederek, çocuğun sosyalleşmesine yardımcı olur. nerede ve hangi düzeyde olursa olsun etkili bir eğitim yapabilmek için, bireyleri tanımaya ihtiyaç vardır.

Bireyi tanıma genel olarak, bir insanın hangi özelliklere ne ölçüde sahip olduğunu bilmek demektir. Ayrıca bireyin kendini tanınması ve gizli güçlerini geliştirmesi için de bireyin özelliklerinin ayrıntılı olarak bilinmesi gerekir. Eğitimde, rehberlik yoluyla bireyi tanımanın amacı; bireyler arası farklılıkları ortaya çıkarmak ve her bireyin bu farklılıkları oluşturan özellikleri yönünden sürekli ve bütün halinde gelişmesine yardım olanağı sağlamaktır (Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1996, ss.162-163).

Her bireyin, gelişimi birbirinden farklı ve sürekli'dir. Bu süreklilik hem zihinsel, hem bedensel, hem de psikolojik gelişimde görülmektedir. Bireyi tanımanın asıl amacı, bireylerin kendilerini tanımalarına, yani yetenek ilgi, değer ve kişilik özellikleri hakkında doğru ve sağlıklı bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmaktır.

Bireyi Tanıma amaçlandığında, ele alınması gereken başlıca konular; bireyin ailesinin toplumsal-ekonomik durumu, bireyin aile ilişkileri, kendi bedensel gelişimi ve sağlığı, devimsel, bilişsel ve dilsel gelişimi (yetenekleri), duygusal-toplumsal gelişimi ve sağlığı; benlik oluşumu, okul eğitimi ve başarı durumu, okul dışı etkinlikleri ve iş deneyimi, ilgileri, geleceğe yönelik planları ve mesleki eğitimleri oluşturmaktadır (Bakırcıoğlu, 1997. s 140).

Eğitim amacıyla öğrenciyi tanımak iki biçimde olur:

1- Öğrencinin içinde bulunduğu çağın psikolojik özelliklerini bilmek,

2- Öğrencinin kişisel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak. Öğrencinin kişisel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak, özel bir takım teknikler kullanmayı gerektirir (Binbaşioğlu, 1975, s:83).

Öğrenci yeterince tanınırsa;

- Yeni kazandırılacak bilgi ve becerilerin, alışkanlık ve diğer değerlerin düzeyi,

- Uygulanacak geçerli yöntem,

- Kullanılacak araçlar,

- Çalışmaların ayrıntılı, uygun tasarımı,

- Uygulanacak değerlendirme programı,

Sorunlu öğrencilerin öğrenmeleri, eğitimleri için gerekli kılavuzluk programları hazırlanabilir, uygulanabilir ve değerlendirilebilir.

İlköğretimin amaçlarından biri, "Her Türk Çocuğunu, ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek, hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır". Bu amaç doğrultusunda bireyi tanıma ilköğretimde önem kazanmaktadır. Çünkü; çocuklar evden ayrılıp okula, yeni bir çevreye gelmektedirler. Çocuk okula ve çevreye uyum çabası içine girmektedir. Bunun yanı sıra hızlı bir gelişim dönemi geçirmekte, zihnen, bedenen ve psikolojik açıdan her geçen gün farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar içinde öğrencinin daha iyi tanınıp, eğitim ve öğretimin onların ilgi, ihtiyaç ve özelliklerine göre ayarlanması gerekmektedir.

Öğrencilerin tanınması eğitimin her kademesinde önemli ve gereklidir. Ancak bu dönem okul öncesi dönemde daha da artmaktadır. Okul öncesi dönem, insan hayatının diğer dönemlerinin temelini oluşturur. Ancak bu dönem yalnızca gençlik ve olgunluğa bir hazırlık olması bakımından değil, kendi başına da önemlidir. Çocukluk, sadece yaşamı, yetişkinliğe hazırlayan bir dönem olarak değil kendi başına önemli bir dönem olarak algılanmalıdır. Her yaş grubunun

genel gelişim özelliklerinin ortak olmasına rağmen, her çocuğun kendine özgü gelişim özelliklerinin olduğu da unutulmamalıdır (Aral ve diğerleri 2002, s. 17). Bireylerin bu çağlarda yaşadığı, gördüğü her şey onun yaşantısının temelini oluşturmaktadır. Çocuğun, bu dönemde okula yeni başladığı çevreye uyum çabaları içerisinde olduğu unutulmamalı, bu dönemi, sancısız bir şekilde atlatabilmesi için, gerekli yardım öğretmen ve ailesi tarafından yapılmalıdır. Bu yardımın yapılabilmesi için de, öğretmenin ve ailenin tanıma tekniklerini kullanarak bireyi tanıma ihtiyaçları vardır (Tan, 1992, s. 297). Öğrencilerin tanınması, onların en iyi gelişebilecekleri öğretme öğrenme eksikliklerinin zamanında belirlenerek, ortadan kaldırılması için, önemli ve gereklidir (Özçelik 1992, s. 231).

Okul öncesi döneme başlamadan önce öğrenciler okula farklı yaşantılar geçirerek gelmektedirler. Her bireyin gelişimi birbirine benzer görünmekle birlikte, farklı yetenek, ilgi ve yaşantılara sahiptir. Aynı yaş grubunda olsalar bile zihinsel, bedensel ve psikolojik gelişimleri farklı olabilmektedir. Bu farklılık içinde eğitim ve öğretimi başarıyla sürdürebilmek için öğretimi bireyselleştirmek ve öğrencilerin bir çok yönleri ile tanınması şarttır.

Okul Öncesi dönemde, öğrenciyi tanımak işi öğretmene düşmektedir. Çünkü, okullarımızda genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik servisi ya da uzman yoktur. Ancak bu dönemde öğrenciyi tanımak, daha kolay olmaktadır. Çünkü, eğitim bazı istisnalar dışında aynı öğretmenle sürdürülmektedir. Öğretmen çocuk gün boyu birlikte olmakta ve uygulayabileceği teknikleri çocuğu tanımak açısından da kullanabilmektedir.

Diğer bir kolaylık da, çocukların sorunlarının çeşitliliğinin henüz artmamış olmasıdır. Öğretmenlerin öğrencileri tanıyabilmesi için “bireyi tanıma teknikleri”ni bilip uygulanması gerekmektedir. Ancak bunların tamamını okul öncesi kurumu öğretmenin uygulayıp yorumlaması güçtür. Uzmanlık alan gerektiren bu tanıma tekniklerinin uygulanmasında da üzerine düşen görev ve

sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için çaba göstermelidir.

Yapılan gözlemler sonucunda, okul öncesi eğitimi, öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini kullanma ve uygulama konusunda, kendilerini yetersiz hissettikleri ve bireyi tanıma tekniklerini kullanmakta ve sonuçlarını değerlendirip, paylaşmakta yeterli düzeyde olmadıkları düşünülmektedir. Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini uygulamakta kıdeme, akademik düzeye, öğrenci sayısına, görev yaptıkları okul türüne göre değişiklik gösterip göstermedikleri önem taşımaktadır. Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin bireyi tanıma teknikleri konusunda, görüşlerinin neler olduğu, teknikleri uygulama, değerlendirme yorumlama ve sonuçları muhafaza etmede karşılaştıkları güçlükler bu konuyla ilgili beklentileri bulundukları şartların, kıdem durumlarına, akademik düzeylerinin sınıflarındaki öğrenci sayılarının görev yaptıkları okul türlerinin neler olduğu, bu etkenlerin tanıma tekniklerini uygulama, yorumlama, değerlendirme sonuçları paylaşma ve sonuçları saklamada olumlu ve olumsuz etkileri araştırılması gereken bir konudur.

1.2. AMAÇ VE ALT AMAÇLAR

Bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocukları tanıma teknikleri ve bu tekniklerin nasıl uygulandığına ilişkin görüşlerini tespit etmektir.

1.2.1. ALT AMAÇLAR

1. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin kullandıkları tanıma teknikleri nelerdir?

2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenleri tanıma tekniklerini ne zaman uygulamaktadır?

3. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini kullanma sıklıkları nelerdir?

4. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulamada karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

5. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini yorumlamada karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

6. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenleri kullandıkları tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşmakta mıdır?

7. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin kullandıkları tanıma tekniklerine ilişkin bilgilerde;

7.1. Mesleki kıdeme

7.2. Akademik düzeylerine

7.3. Okul türüne

7.4. Grubundaki çocuk sayısına göre farklılık var mıdır?

8. Okul Öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin çocukların gelişimlerini değerlendirmede kullandıkları tanıma tekniklerini nelerdir. (Beden ve Psikomotor –Zihin –Dil –Sosyal –Duygusal –Özbakım becerileri)

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara uygulayacağı programları düzenleme, yöntemleri belirlemede isabetli kararlar alabilmesi için, çocuğu tanıması şarttır.

Bu araştırmada elde edilecek bulgularla;

- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukları tanıma konusunda yapılan çalışmaları ele alarak üzerinde çalışma, tartışma ve yeni araştırmalara imkan yaratacaktır.

- Okul öncesi öğretmenlerine, çocukları tanıma çalışmalarına daha gerçekçi bir bakış açısı kazandıracaktır.

- Okul öncesi eğitim programlarında, çocukları tanıma ve değerlendirme çalışmalarında eksik ve aksayan yönleri göstererek daha etkili teknik ve yöntemlerin düzenlenmesine ışık tutacaktır.

- Öğretmen görüşlerinden yararlanarak O.Ö.E.K. öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan derslerin yeniden gözden geçirilmesine ve zenginleştirilmesine yardım edecektir.

1.4. SAYILTILAR

1. Araştırmada veri toplamak için kullanılan anket formu aracıyla istenilen bilgilerin toplanacağı,

2. Okul öncesi Eğitim Kurumu öğretmenlerinin, ankete yansız olarak cevap verdiği kabul edilmiştir.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Bu çalışmanın kuramsal kısmı yazılı literatürden taranan bilgilerle,

2. Konya il merkezinde görev yapan resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında kadrolu olarak görev yapan öğretmen görüşleriyle,

3. Araştırma bilgileri okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında kullandıkları tanıma tekniklerini uygulama yorumlama ve sonuçlarından yararlanma durumlarına ilişkin anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Okul Öncesi Eğitim: “Erken çocukluk eğitimi” olarak da adlandırılan bu eğitim alanı çocuğun doğumundan ilkokula başladığı güne kadar geçirdiği yılları kapsamına alır (Oğuzkan ve Oral,1983, s. 5).

Çocuğu Tanıma: Çocuğu doğru ve tam olarak tasvir ve muhtemel durumlarda nasıl davranacağını bilmektir (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 10).

Okul Öncesi Eğitim Kurumu: 0-6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini fiziksel, duygusal, sosyal vb. sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren; onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı işlek bir zekânın temellerini atan; uzman eğitici kadroya sahip, sosyal kuruluşlardır (O.Ö.E Programları, MEB.2002, s.4).

Testler: Bireyin zekâsı, özel yetenekleri, ilgileri, uyumu, kişilik nitelikleri ve psikolojik özellikleri hakkında bize objektif bilgiler sağlayan psikolojik ölçme araçlarıdır (Kepçeoğlu, 1992, s. 127).

Gözlem: Başkaları hakkında bir görüş edinmek, onları tanımak ve değerlendirmek için başvurulmuş bir tekniktir (Yeşilyaprak, 2002, s. 341).

Gözlem Listeleri: Gözlemcinin dikkatini gözlenebilir, belirli kişilik özelliklerine ve davranışlara yöneltmek amacıyla hazırlanmış olan, gözlemlerin kaydedilmesinde kullanılan araçlardır (Özgüven, 2002, s. 240).

Anektod: Gözlem sonuçlarının kayıt edilmesi amacıyla geliştirilmiş özel bir formun adıdır (Kepçeoğlu, 1992, s. 138).

Derecelendirme Ölçekleri: Gözlem sonuçlarını sayısal verilere dönüştürmeye yarayan araçlardır (Yeşilyaprak, 2002, s. 315).

Otobiyografi: Bir kişinin kendini anlattığı yazı, yaşam öyküsüdür (TDK, 1970, s. 340).

Arzu Listesi: Bireyin kendini daha iyi anlamasına ve içgörü kazanmasına yardımcı olan bir tekniktir (Tan, 1992, s. 20).

Zaman Cetveli: Bireyin günlük zamanını nasıl değerlendireceğini bunlara ne kadar zaman harcayacağını belirleyen tanıma teknikleridir (Tan, 1992, s. 30).

Problem Tarama Listesi: Bireyin problemlerine çözüm bulmak amacıyla geliştirilmiş tarama listeleridir (Bakırcıoğlu, 1997, s. 52).

Anket: Bireyin ailesi, kişisel nitelikleri, çeşitli konulara ilişkin duygu ve düşünceleri hakkında bilgi elde etmek amacıyla hazırlanmış yazılı sorular grubudur (Can, 2002, s. 157).

Sosyometri: Bir grubu oluşturan bireylerin sosyal durumları, birbirleri ile olan ilişki biçimlerini kısaca grubun gerçek görünümü hakkında objektif bilgi edinme tekniğidir (Çağlar, 1977, s. 17).

Kimdir Bu?: Birbirini tanıyan bir sınıf ya da grup içindeki bireylerin diğer grup üyeleri hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan tekniktir (Özgüven, 2002, s. 229).

Sosyal Uzaklık Ölçeği : Sosyometri ve kimdir bu gibi grup içi ilişkiler hakkında bilgi edinmeye yarayan araca denir (Yeşilyaprak, 2002, s. 337).

Görüşme: Belli bir amaçla iki kişi arasında özel olarak sürdürülen bir etkileşim sürecidir (Tan, 1992, s. 20).

Ev Ziyaretleri: Çocukların sosyal ve duygusal açıdan gelişimlerini daha yakından izlemek amacıyla, çocuğun evinde yapılan görüşmelerdir (Yeşilyaprak, 2002, s. 345).

Psikodrama: Rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı grup etkinlikleridir (Önder, 1999, s. 32).

Toplu Dosya: Okullarda, öğrenciler hakkında çok değişik tekniklerle değişik kaynaklardan toplanan bilgilerin özetlenerek sistemli bir biçimde kayıt edildiği dosyalara toplu dosya denir (Kepçeoğlu, 1992, s. 94).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

1. Bireyi Tanımanın Amacı

Birey, sürekli gelişim ve değişim halinde bir varlıktır. Her birey tek ve benzersizdir (Erol, 2002, s. 15). Bireyin, güçlü ve zayıf yönlerini bütün olarak tanıyabilmek, gelişme aşamasında karşılaştığı problemlerin çözümünde gerekli bilgilerin edinilmesi için, bireyin çok çeşitli yönleri hakkında bilgi edinilmek gerekmektedir (Özgüven, 2002, s. 43). Her hangi bir konuda karar vermek için gerekli temel bilgilerin planlanması ve toplanması, bireyin problemlerine uygun yardım ve tedavi hizmetlerinin kararlaştırılması ve bireyin belirli konularda gelecekteki başarıları ile ilgili tahminlerde bulunmak, bireyi tanımanın başlıca diğer amaçları arasında yer almaktadır. Bireyi tanıyarak elde edilen bu bilgilerin bireyle paylaşılması bireyin kendisini gerçekçi biçimde tanımasına da yardımcı olacaktır (Yeşilyaprak, 2002 s.243).

Bireyi tanımada kişi hakkında bilgiler toplamak ve bu bilgileri anlamlı olacak biçimde değerlendirmek gerekmektedir (Özgüven, 2002, s. 44).

1.1. Bireyi Tanımada Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

Bireyi tanıma hizmetleri ile ilgili şu ilkelerin göz önünde bulundurulması gereklidir:

1. Bireyi tanımanın esas amacı, onun kendisini tanımasına yardımcı olmaktır.
2. Okullarda tanıma hizmetleri tüm öğrencilere yönelik olmalıdır.
3. Öğrenciyi tanıma hizmetleri, mutlaka takım halinde birlikte çalışmayla sağlamalıdır.
4. Öğrencileri tanıma hizmeti sürekli olmalıdır.

5. Tanıma hizmetleri ile, bireyler hakkında toplanan bilgiler geçerli ve güvenilir olmalıdır.

6. Bireyi tanıma hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçlarından elde edilen sonuçları birlikte değerlendirmek gereklidir.

7. Okullarda, öğrenciler hakkında toplanan özel ve gizli olmayan bilgilerden öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin, yöneticilerin ve hatta velilerin de yararlanılması sağlanmalıdır.

8. Tanıma hizmetlerinde, bireylerin bütün yönleri ile tanınması bir ilke olarak benimsenmelidir (Özgüven, 2002, s. 292).

1.2. Bireyi Tanıma Tekniklerini Kullanırken Karşılaşılan Sorunlar

Bireylerle ilgili doğru ve gerçeğe uygun bilgilerin toplanması bireyi tanımanın önemli koşullarından birisidir. Birey hakkında, bilgi toplamak için, kullanılan tekniklerin, bilgi toplama, araç ve yaklaşımlarının sınırlı yönleri yanında genel olarak bireyi tanımak bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Kendisi hakkında bilgi toplanan bireyin kendini tanıtmak ve verdiği bilgilerde samimi ve içten olmaması, gerçekli bilgileri vermemesi, bireyi tanımayı güçleştirmektedir. Bir diğer problem de uygulanan bireyi tanıma ve bilgi toplama tekniğinin türüne bağlı olarak gösterilmesi gereken özen ve dikkatin taraflarca ve özellikle de uygulayıcı kişi tarafından tam anlamıyla gösterilememesidir. Ancak, toplanan bilgilerin güvenilir ve geçerli olmasına öncelik verilerek, bilgiler uygun zaman ve koşullarda toplanmalıdır (Özgüven, 2002, s. 55).

Bireyi tanıma tekniklerini uygulayan kişinin objektif olabilmesi oldukça önemli bir sorundur. Sorun yaratan bir diğer durum da bilginin toplanacağı kaynak kişinin yeteri kadar, güdülenmemiş olmasıdır. Aracın ne olduğu, neye hizmet ettiğini bilmeyen kişi kendisine yöneltilen sorulara cevap vermek istemeyecektir. Böyle bir durumda değerlendirmenin, geçerliliğini düşürebilmektedir. Bu nedenle, önce güdüleme sonra uygulama ilkesine uyulmalıdır. Bütün bunlar, bireyi tanımada karşılaşılan sorunların çeşitliliğini

ortaya çıkarmakta, güçlüğünü vurgulamaktadır (Ufuk, 1998, s. 21).Bireyi tanıma,onun kişilik özelliklerini bilmekle mümkün olmaktadır.Kişilik çok kapsamlı bir kavram olup bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal özelliklerini güdülerini duygularını isteklerini ve davranış kalıplarını içine almaktadır.Bu nedenle bireyin tanınması gerekli özellikleri ele alınıp değerlendirilmeye çalışılmalıdır(Yeşilyaprak,2002,s.286).

Fiziksel biyolojik özelliklerini tanıma

a) Beden yapısı (boy, ağırlık, saç rengi vb.)

b) Beden sağlığı

Davranışsal özelliklerini tanıma

a) Genel ve özel yetenekleri

b) İlgileri

c) Güdüler

d) Bilgi ve beceri düzeyi (Çocuk üzerinde yapılan, gözlemler ve tanıma teknikleriyle belirleme)

e) Tercih ve beklentileri

f) Duygusal ve sosyal uyumu (Psikolojik gereksinimleri, okul ve okul dışında arkadaş çevresi ve ilişkileri)

Sosyal-kültürel ve ekonomik koşullarını tanıma

a) Ailenin yapısı (geniş-çekirdek aile)

b) Ailenin eğitim anlayışı, çocuklarına ilişkin beklentileri

c) Ailenin, sosyo-kültürel, ekonomik durumu (Erol, 2002, s. 18).

2. Okul Öncesi Eğitimi

2.1. Okul Öncesi Eğitiminin Önemi ve Amaçları

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Özellikle çocukların temel eğitime başlanıncaya kadar geçirdikleri bir çok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da fazla önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuklar henüz kendi gelişim özelliklerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini tanımadıklarından, duygu ve düşüncelerini ifade etme güçlüğü içinde olduklarından, onlarla ilgilenen yetişkinlerin, oldukça bilinçli olması gerekmektedir. Çocuklara belli davranışları kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek evde ebeveynler, okul öncesi eğitim kurumlarından öğretmenler tarafından hazırlanmalıdır.

Duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci, araştırmacı, yeteneklerini kullanabilen, başkalarının haklarına saygılı, ruhsal ve bedensel özellikleri yönünden sağlıklı bireyler yetiştirmek, ancak, okul öncesi dönemdeki çocukların eğitime gerekli önemin verilmesiyle sağlanabilmektedir (Aral ve diğerleri, 2002, ss. 14-15).

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ilgili yönetmelikte aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Madde 5- Okul Öncesi Eğitimin amaç ve görevleri, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1.Çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,

2. Çocukların, hayal güçlerinin gelişimi, yaratıcı yollarla düşünce ve duygularını anlatabilme ve iletişim kurabilme, becerilerini kazandırmak,

3. Çocukların, Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
4. Koşulları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
5. Çocukları, temel eğitime hazırlamak (O.Ö.E. Programı M.E.B. 2002, s. 2).

2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Özellikleri

Öğrenmenin, hızlı ve kalıcı olduğu 0-6 yaş döneminde, ister ailede olsun, ister kurumda olsun verilen eğitimin niteliği çok önemlidir. Okul öncesi eğitim dezavantajlı çevre koşullarında yaşayan çocuklar için daha fazla önem taşımaktadır.

Okul öncesi eğitim hizmeti, günümüzde pek çok bakanlık, hatta aynı bakanlık içinde birden fazla genel müdürlüğün sorumluluğunda verilmeye çalışılmaktadır (Koçak,2004, s.151).

Bu durum kuramsal eğitime duyulan ihtiyacı ve kuruluşların bu eğitim dönemine verdikleri önemi göstermektedir.

Okul Öncesi Eğitimde, Öğretmenin Özellikleri

Gelişmenin altın döneminde olan çocukların gelişimlerine ve eğitimlerine yön veren okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin yeterli sayıda ve istenen kalitede yetişmesi çok önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin genel özellikleri belirtilebilir :

Ruh ve beden sağlığı yerinde olmalı, demokrat ve hoşgörülü olmalı, her konuda dikkatli ve uyanık olmalı, davranışları ile, çalışanlarına ve çocuklarına örnek olmalı, sabırlı, şefkatli, sevecen olmalı, yeniliğe ve değişikliğe açık olmalı, insan ilişkilerinde başarılı olmalı, Türkçe'yi doğru ve düzgün kullanmalı, yetkilerinin ve sorumluluklarının bilincinde olmalı araştırmacı ve yaratıcı olmalı, kendine güvenli ve olumlu benlik duygusuna sahip olmalıdır (Oğuzkan ve Oral, 1983, s.29).

2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmeninin Görev ve Sorumlulukları

Okul öncesi öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda, yeterli akademik bilgiye sahip olmalı, çocukların gelişim düzeylerine uygun programları hazırlamalı, uygulamalı sonuçlarını değerlendirebilmeli, alanının gerektirdiği eğitim materyallerini hazırlayabilmeli ve hazır olanlardan amaca en uygun olanları seçip kullanabilmeli, eğitim teknolojisini yakından takip etmeli ve bilgisayar teknolojisinden yararlanmalı, öğrenci tanıma tekniklerini iyi bilmeli, uygulayıp sonuçlarını değerlendirebilmeli, özel eğitime muhtaç ya da problemleri olan çocukları belirlemede ve eğitiminde ailelerle, ilgili birimlerle işbirliği kurabilmeli ve kaynaştırma eğitimlerinde yardımcı olmalı, alanı ile ilgili yayınları yakından takip etmeli, düzenlenen kurs ve seminerlere katılmalı, çocukların bireysel özelliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak gerekli düzenlemeler yapabilmelidir (Oğuzkan ve Oral,, 1983,s.25).

Okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliği madde 19’da; Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenini tanımlarken, öğretmenin görevlerini maddeler halinde sıralamaktadır. Bu maddeler arasında çocukların, kişisel bilgi formlarını doldurup gelişim ve sağlık kayıtlarını tutması ve yıl sonu, gelişim raporlarını hazırlaması hükmü yer almaktadır. Buna göre, çocukları tanıma faaliyetlerinin yürütülmesi, Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenin asli görevidir.

2.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

Ülkemizde Okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları, 1992 yılında lisans düzeyine çıkarılmıştır. Eğitim Fakülteleri, bünyesinde de hızla okul öncesi eğitim alanına öğretmen yetiştirme programları açılmıştır. Eğitim Fakültelerindeki standart dışı program uygulayan 5 üniversitenin 4 fakültesinde 6 programla öğretmen yetiştirilmektedir. Ayrıca Uzaktan Eğitim Programı uygulayan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim

Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü okul öncesi öğretmeni yetiştirmektedir.

Asıl amacı, anaokulu öğretmeni yetiştirmek olmayan, ancak, mezunlarının ana okulu öğretmeni olarak görev yaptığı Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulunda yer alan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği programları ile ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesinin Okul Öncesi Eğitimi öğretmeni programları bulunmaktadır. ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitelerinin ilgili bölümlerinin programları diğerlerinden farklılık göstermektedir.

Okul Öncesi Eğitime öğretmen yetiştiren programlar incelendiğinde, çocuğu tanıma tekniklerine ayrılan dersler tüm programlarda rehberlik dersinin içerisinde işlendiği ancak S.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği ile Anaokulu Öğretmenliği programlarında rehberlik dersine ilave ders olarak “Çocuğu Tanıma Teknikleri” adı altında okutulmaktadır (Koçak, 2004, s. 162).

3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanımının Önemi

Gelişim kuramcılarının hemen hepsi 0-6 yaş döneminin önemini vurgulamaktadır. Bu dönem, çocuklarda bedensel, zihin-dil ve sosyal gelişimin en hızlı olduğu yıllardır (Kepçeoğlu, 1992 s.51).

Okul öncesi dönemdeki bireyleri tanımak, onlara gelişimleri için, eğitim ortamı hazırlamanın yanı sıra eğitimlerindeki eksiklikleri belirlemek için de çok önemlidir. Ayrıca bazı çocukların problemlerinin nedenlerini belirlemek ve problemi ortadan kaldırmak için alınan önlemlerin ne ölçüde amaca ulaştığını görmekte yine sistemli tanıma faaliyetleriyle mümkün olabilir. Öğrencinin birinci dereceden yakınları ve öğretmeni bütün gün öğrenciyle birlikte olsa da, onlar hakkındaki görüşleri kendi kişisel yorumlarından öteye geçememektedir. Çünkü ellerinde birey hakkında sistemli ve planlı bilgi olmadan yapılan bu yorumlar

subjektif olacaktır. Bu subjektif kararlarla çocuğu tanımak güçleşmektedir. Bu nedenle bazı tanıma tekniklerini, öğretmenin çocuk üzerinde kullanması, gerek programları düzenlemede gerekse kullanacağı yöntemi belirlemede isabetli kararlar verebilmesi için gereklidir (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 2).

3.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarını Tanımada, Öğretmenlerin İzlemesi Gereken Temel Prensipler

Okul öncesi dönemde öğrencinin gelişimine uygun bir eğitim ortamı hazırlama, bu gelişimin okulda, ailede ve çevrede en iyi şekilde sürmesi için, gerekli katkıları yapma, öğretmenin temel amaçları arasında olmalıdır.

Okul öncesi dönem öğretmenlerinin öğrencilerini tanımada izlemesi gereken bazı temel prensipler şöyle sıralanabilir:

1. Gelişim bir süreçtir. Okul öncesi dönemi bireyin gelişimi, daha önceki dönemlerdeki gelişim görevlerinin ne derece başarıldığına bağlı olarak devam etmelidir.

2. Her çocuk tek ve benzersizdir. Çocuk içinde bulunduğu ve etkisine girdiğı bu nitelikler bağlamında tanınmaya çalışılmalıdır.

3. Çocuğa, “Kendini anlama ve keşfetme”nin temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesi, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat verecek yaşantılar sağlanmalıdır(Yeşilyaprak, 2002, s. 289).

4. Bu dönemde, çocuk toplumsal rolleri, cinsel kimliğine uygun olarak benimsemesi beklenen gelişim görevlerinin içinde yer almaktadır. Bu konuda okul öncesi öğretmenleri rol dağıtım tekniğı, psikodrama, sosyodrama tekniklerini kullanarak öğrencilerinin gelişim görevlerine yardımcı olmalıdır (Ültanır, 2004, s. 238).

5. Çocuğu tanımaya yönelik gözlem yapılmalı ve anekdot kayıtları tutularak gelişim özellikleri izlenip, dosyalarında muhafaza edilmelidir (Özgüven, 2002, s. 44).

6. Çocuğun yaşamındaki önemli değişimler,çeşitli tanıma teknikleri kullanarak öğrenilmelidir.

7. Okul öncesi öğretmeni, tanıma tekniklerini birbiriyle bağlantılı olarak kullanmalı,öğrencinin kendisini tanımasına ve kabul etmesine yardımcı olmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 291).

8. Okul öncesi dönemdeki bireyi tam ve eksiksiz tanımak mümkün olmamaktadır (Ültanır, 2004 s 238).

9. Bireyi tanıma faaliyetleri eğitimin bir parçası olarak sürdürülmelidir (Çınar, 1998, s. 20).

10. Okul öncesi öğretmeni tanınma faaliyetlerini sürekli olarak devam ettirmelidir.

11. Tanıma faaliyetleri süresince, objektif olmaya özen gösterilmelidir. (Tanaydın ve Demiral, 1982, ss. 2-4).

Bu yöntemler izlenirken, sadece bireyi tanımak yeterli değildir. Okul öncesi öğretmeni elde ettiği bulguları eğitime yansıtıkça,öğrencilerde da kendilerini tanımaya başlayacaklardır.Öğrenciler de ilgilerini, yeteneklerinin sınırlarını anlamaya ve gelişim düzeyine uygun davranışlar geliştirmeye başladıkları zaman tanıma faaliyetleri amacına ulaşmış olacaktır (Kuzgun, 2003, s. 70).

3.2. Okul Öncesi Çocuklarını Tanımada Ölçme ve Değerlendirmenin Yeri ve Önemi

Bireyi tanıma, genel anlamda kişinin hangi özelliklerini ne ölçüde taşıdığını belirlemektir. Bireyin hangi nitelik ya da özellikleri olduğunu bilmek objektif olabilmek için yeterli olmamaktadır.Bireyin bu özelliklere hangi ölçüde sahip olduğunu bilmek gerekmektedir. Bu noktada “Ölçme” işlemi devreye girmektedir. Ölçme, bireyin belli niteliklerinin amaca uygun araçların değerlendirilerek sayısal olarak ifade edilmesidir. Bireyin sadece niteliklerini

tanınmakla kalmayıp, niteliklerin ne ölçüde olduğunu sayısal olarak ifade ederek birey hakkında daha somut, kolay anlaşılır, kişiden kişiye değişmeyen bilgiler elde edilmiş olunacaktır (Tan, 1992, s. 19). Objektif bilgiler elde etmek, bireyleri her yönden ölçmek mümkün olamayacağı için oldukça güçtür. İnsan karmaşık bir yapıya sahiptir ve tüm nitelikleriyle insanı ölçebilecek objektif ölçme araçları henüz geliştirilememiştir. Fiziksel özellikleri yönünden ölçülmesi kolay olmasına karşın (boy-kilo...) psikolojik ve sosyolojik yönden özelliklerini ölçmek bir hayli zor olmaktadır. Ancak, psikoloji, ölçme ve değerlendirme, istatistik gibi bilim dalları yoluyla, davranışlar hakkında elde edilen bilgilerden yararlanılarak en uygun ve etkili öğrenme ortamları hazırlamak mümkün olabilmektedir (Ülgen ve Fidan, 1991, s. 23).

3.3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Görevleri

Okul öncesi eğitime devam eden öğrencilere bilinçli ve uygun bir program gerçekleştirilmelidir. Bu şekilde uygulanan programlar ile, bilişsel ve psiko-sosyal gelişim için uygun bir zemin hazırlanmış olmaktadır (Kantarcıoğlu, 1987, s. 51).

Bireyleri tanımak için, onların bedensel, zihin-dil, sosyal ve duygusal, motor gelişimlerinin de yakından bilinmesi gerekmektedir. Bir gelişim döneminden kaynaklanabilecek problemin diğer gelişim dönemlerini de etkileyebileceği ve ileri yaşlarda sorunlar oluşturabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocukların gelişim özelliklerini yakından bilmeleri, onları tanımak açısından yararlı olacaktır.

3.4. 0-6 Yaş Çocuklarının Genel Özellikleri

3.4.1. Beden ve Motor Gelişim

Bireyin yaşaması için tüm işlevler ve bireyin tüm davranışları bedende oluşur. Bedensel gelişim, bedenin ağırlıkça artması ve boyca uzaması yanında, bedeni oluşturan tüm alt sistemleriyle birlikte bedenin sağlıklı gelişmesine ve

işlevlerini gereğince yapmasına bağlıdır. İki yaş çocuğu bazı motor becerileri öğrenmeye başlamıştır. Artık kendi kendine yemeğini yeme ve yürümeyi başarabilmektedir. Temizlik alışkanlıkları oyuncaklarını tutma ve oynama becerileri üç yaşından itibaren gelişmeye başlar. Hareket yönünden önemli gelişmeler gösteren dört yaş grubu artık rahatça koşmaya zıplamaya elini ve parmaklarını kullanmaya başlayabilir. Beş altı yaş dönemindeki çocukların kas hakimiyeti oldukça gelişmiştir (Aydoğmuş ve diğerleri, 2001, ss.41-42).

Çocukların motor gelişimlerini incelemek amacıyla bir takım testler ve ölçekler kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları Denver Gelişimsel Tarama Testi OHDIDA, Bender-Gestalt görsel motor algılama testi, Frostig gelişimsel görsel algı testi, M.E.B. davranış değerlendirme ölçeği, Psiko-devimsel gelişim ölçeği gibi test ve ölçekler kullanılabilmektedir.

Denver Gelişimsel Tarama Testi: Çocukların gelişimlerindeki gecikmeleri belirlemek amacıyla yapılan basit ve kısa zamanda uygulanabilen bir testtir. 0-6 yaş çocuklarına bireysel olarak uygulanır. Test sağlıklı ya da görünürde sağlıklı olan çocuklarda gelişim açısından özürlü olanları ayırt eden 100 madde ve 4 alt testten oluşur. Çocuğun kişisel ve sosyal devinimsel ve uyumsal gelişimlerdeki durumunu belirler. Lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından uygulanabilmektedir (Özgüven, 1994 s. 52).

Bender-Gestalt Görsel Motor Algılama Testi : Motor algılama ve görsel algılama yeteneğini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek türü olarak performans testi seçilir ve test grup olarak uygulanır. Beş yıl – altı ay ile on yıl – onbir ay yaşlarındaki çocuklara uygulanmaktadır. Testin uygulanması için değil, puanlanması ve yorumlanması için özel eğitim gerekmektedir. (Öner, 1997, ss. 241,242)

M.E.B. Davranış Değerlendirme Formu : Bu form aylık periyotlarla gözlemler yapılarak uygulanır. Çocukların sosyo-duygusal, psikomotor, bilişsel alan ve dil gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılır. Belirlenen hedef

davranışlar doğrultusunda gözlemler yapılarak uygun bölümler işaretlenir. Böylece çocuğun yaşına uygun gelişim gösterip göstermediği belirlenmektedir. (O.Ö.E. Programı M.E. yayınları, 2002, ss.12-13)

3.4.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim

Sosyal ilişkilerin başlamasında bebeklik döneminde atılan ilk adım, bebeğin annesi ve yakın çevresiyle olan bağıdır. Bebek ile anne-baba arasında duygusal bir ilişkinin kurulması, “bağ” kavramıyla yakından ilgilidir. İki yaş döneminde çocuk yalnız annesine değil çevresindeki tüm yetişkinlerin de dikkatini çekmek için çaba sarf eder. Üç yaş dönemi çocuğu son derece ben merkezidir ve çoğunlukla kendi başlarına oynamayı sürdürürler dört yaş döneminde kendi kendine hareket edebilen çocuk artık çevresini tanıma çabası içindedir. Beş altı yaş döneminde meraklı hareketli ve sürekli sorular sormakta çevresine karşı oldukça ilgilidir ve kendi isteklerinden fedakarlık etmeye başlaması sosyal gelişim yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. (Yavuzer, 1990, s.21)

Bu alanla ilgili birçok test ve ölçek uygulanmaktadır. Bunlardan bazıları Okul öncesi hedeflerine dönük izleyici değerlendirme aracı (OHDİDA), M.E.B. Davranış değerlendirme ölçekleri, Denver Gelişimsel Tarama Testi, Psiko-sosyal Gelişim Ölçeği, Soysal Gelişim Ölçeği, Temel Kabiliyet Testi, Okul Olgunluğu Testi, Piers-Harris Çocuklarlar İçin Özkavramı Ölçeği,Uyumsal Davranış ölçeği.

Okul öncesi hedeflerine dönük izleyici değerlendirme aracı (OHDİDA): Çocuklarda sosyo-duygusal algısal-devinimsel, bilişsel ve dil gelişimini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek olarak performans testi kullanılmakta ve bireysel olarak uygulanmaktadır. Üç altı yaş arası çocuklara uygulanır ve dört alanda toplam 144 madde bulunmaktadır. Gözleme dayalı olduğu için tek başına bazen de grup halinde gözlemlenerek uygulanır. Testin uygulanması ve yorumu için özel bir eğitim almak gerekmemekte lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılabilir(Öner, 1997s s,120-121).

Psiko-Sosyal Gelişim Ölçeği: Yedi onbir yaş arası ilkokul çocuklarına ve annelerine uygulanmaktadır. 135 maddeden oluşan üç alt testten oluşmaktadır. Bunlar; kendi kendini yöneltme, ilgiler ve bireyler arası ilişkilerdir. Birinci bölüm evde ve dışarıda yapılan etkinlikleri içermekte, ikinci bölüm sosyal yapıyı üçüncü bölüm ise yakınlarıyla olan ilişkileri içermektedir. Uygulayıcı görüşme tekniğini kullanarak annelere sorular sorar ve yanıtları işaretler. Lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılabilir.(Öner, 1997, ss. 168-169)

Piers-Harris Çocuklar İçin Öz Kavramı Ölçeği; Çocukların öz güvenleri ve öz kavramları kendileriyle ilgili algılamaları ve değerlendirmelerini belirlemek amacıyla kullanılır. Dokuz ve yirmi yaş arası bireylere grup olarak uygulanmaktadır. 80 maddeden oluşan ölçek davranış, zeka, bedensel görünüm, kaygı, gözde olma, mutluluk gibi altı alt testten oluşmaktadır. Lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılabilir. (Öner, 1997, ss.443-444)

3.4.3. Zihinsel Gelişim

Yaşamın ilk ayı boyunca, doğuştan getirdikleri refleks tepkilerini geliştirirler. Bu dönemde bebekler, sabit duran nesneleri tüm duyularıyla incelerler. Zamanla yetişkinler tarafından örneklenen hareketleri taklit edebilirler. Oyun ve taklit, bu devrede değişime uğrar, bebek aktif deneme yanılma yoluyla sorunların çözümü için yeni yollar keşfetmeye ve keşfinin sonuçlarını görmeye başlar(Başaran,1979,s.31).

Doğumda, hemen hiçbir zihinsel etkinliği olmayan bireyin yaşı ilerledikçe çevre etkinliklerini anlamada ve yargılamada geliştiği gözlenmektedir. Bireyin bu zihinsel gelişimi onun doğuştan getirdiği zihin gücüne ve çevresiyle etkileşimi sonucunda edindiği yaşantılara dayanmaktadır (Binbaşıoğlu, 1975, s. 121).

Zihinsel gelişim düzeyini belirlemek amacıyla Goodenough-Harris adam çizme testi, Yağmurda dolaşan kadın resmi çizme testi, Wechsler çocuklar için

zeka ölçeği –R (WISC-R), Stanford-Binet Zeka ölçekleri, Merrill-Polmer ölçeği, Mr. Carthy yetenek testi, Binet ve Simon, Kufman Çocukları değerlendirme bataryası, soyut düşünme testi, grup zeka testleri Kalifornia zihni olgunluk testi, Otis-Alfa Gama zihin kabiliyeti testi, Black Building testleri (Munnc, 1967, s.344).

Goodenough-Harris Adam Çizme Testi: Yedi-Sekiz yaşlarındaki çocukların zeka gelişimlerini ölçmek amacıyla kullanılır. Uygulanması kolay bir testtir. Testin açıklaması sözlü olarak verilir ve çocuktan bir adam resmi çizmesi istenir. Testin puanlaması yanıt anahtarına göre yapılır ve zeka bölümü hesaplanır. Testin kullanımı için özel eğitim gerekmemektedir (Öner, 1997, ss.92-93).

Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WISC): Beş-On altı yaş arası çocukların zeka gelişimlerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Sözel ve performans becerilerini içeren on iki alt testten oluşmaktadır. Wechsler zeka ölçeğinin düzenlenmiş formu Wechsler-R (WISCH-R) formudur. Bu formun hazırlanmasında bazı maddeler çıkarılmıştır. Testin kullanımı için dikkatlice denetlenen bir özel eğitim gereklidir(Özgüven, 1994, s.70).

Stanford-Binet Zeka Testi: İki- On altı yaş çocuklarına uygulanmaktadır. Ölçek türü olarak sözel ve performans testi belirlenmiştir ve bireysel olarak uygulanır. Stanford-Binet zeka ölçeği bir kutu içinde değişik yaş gruplarına uygun malzemelerden oluşur. İki ile beş yaş arasındaki testler altı aylık dönemler şeklinde oluşmuştur. Bu yaşlarda gelişim çok hızlı olduğundan böyle bir düzenleme yapılmıştır. Testin kullanımı için değil puanlaması için özel bir eğitime ihtiyaç vardır(Atkinson, 1995, s.491).

3.4.4. Dil Gelişimi

Bir yaşından önce, çocuklar dili anlamlı bir şekilde kullanamazlar. Bu süre içinde geniş ölçüde “seslendirme” faaliyetinde bulunurlar. 6. ve 8. aylardan itibaren bebeğe bir ses verildiğinde, o da bir sesle tepkide bulunur. 10. ayda,

işittiği sesleri taklit etmek ister gibi görünür. Çocuk ilk anlamlı sözcüğünü genellikle bir yaş civarında söyler. 18. ayda, çocukların kelime bilgisi artmaya başlar. Çocuklar, 2 yaşına gelince, iki sözcüklü cümleler kurmaya başlarlar. Bu devredeki, bir önemli özellik de, çocukların bazı sözcükleri söylemeden anlatmalarıdır. Üç-dört yaş civarında 200 kelimelik bir söz dağarcığına sahip olurlar (Yavuzer, 1990, s. 28).

5-6 yaş döneminde çocuk son derece açık konuşur. Somut düşünmeye başlamıştır. Düzenli cümleler ile insanlarla ilişkilerini daha çok geliştirirler (Başaran, 1979,s.48).

Dil gelişimini ölçmek amacıyla bir takım testler ve ölçekler uygulanabilmektedir. Bunlardan bazıları Peabody Resim-Kelime Testi, Anlamsız Hece Testi, Kelime Söyleyiş Testi, Denver Gelişimsel Tarama Testi, Limbosh ve Wolf'un Lügatçe ve Dil Testi, OHDIDA olarak belirlenmiştir.

Peabody Resim-Kelime Testi: Testin tümü resimlerden oluşmaktadır. Resimlerle kelime hazinesi ölçülmektedir. Peabody kelime hazinesi testi özellikle beden ve konuşma özürlüler için kullanılmaktadır. İki – on iki yaş arası çocuklara uygulanabilmekte ve testin uygulanmasında çocuktan kendisine söylenen kelimeye uygun olan resmi bulup göstermesi istenmektedir. Testin kullanımı için özel eğitim gerekmemekte lisans düzeyindeki öğretmenler tarafından kullanılabilir. (Öner, 1997, ss.103-104)

Limbosh ve Wolf'un Lügatçe ve Dil Testi: Çocuğun dil yeteneğini ve kelime hazinesinin zenginliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Dört buçuk-yedi yaş çocuklarına uygulanmaktadır. Resim isimlendirme ve resimleri işlevlerine göre kullanma olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılabilir (Erkan, 1988, s.35).

Lügatçe ve Dil Testi: Dört-altı ve yedi-sekiz yaş arası çocuklarına uygulanmaktadır. Test sözel ve bireysel olarak uygulanır. Çocuğun kendisine

sorulanları ne oranda tam ve kesin olarak yanıtlayabilme gücüne sahip olduğunu saptayan iki bölümden oluşan madde bulunmaktadır. Lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılabilir (Öner, 1997, ss.112-113).

4. Bireyi Tanımada Kullanılan Teknikler

Bireyi tanımada kullanılan tekniklerde temel yaklaşımlar:

1. Bireyi tanımak üzere kullanılan çeşitli teknik ve araçlarda en önemli nokta, bilgi kaynağı olarak bireyin kendisine başvurmasıdır. Bireyin kendisini anlatması ilkesine dayalı olarak geliştirilmiş ölçme araçları ve bireye sözlü-yazılı olarak yöneltilen sorular yoluyla onun hakkında bilgi toplamaya dayalı bazı teknikler (görüşme, anket...), bilgi kaynağı olarak bireyi merkez almaktadır (Erol, 2002, s. 10).

2. Bireyin başkaları tarafından incelenmesi, ana ilkesine dayanan bazı teknikler ile, bireyin başka insanlar üzerinde bıraktıkları izlenimlerini değerlendirme ve bireyi onu tanıyanların anlatması esasına dayanan tekniklerdir (Çınar, 1998, s. 91).

3. Bireyin belli uyarıcılar karşısında verdiği tepkilerin gözlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi, yaklaşımına dayanmaktadır. Bu grubun içinde genel ve özel yetenekleri ölçmek üzere hazırlanmış standart testler, yansıtıcı testler dediğimiz “Projektif” ölçme araçları ve kişilik testleri yer almaktadır.

4.1. Testler

Testler, eğitim alanında ve rehberlik alanında kullanılmaya başlanmıştır. Bireyin zekâsı, özel yetenekleri, ilgileri, uyumu, kişilik nitelikleri, psikolojik özellikleri hakkında bize objektif bilgiler sağlayan psikolojik ölçme araçlarıdır (Tan, 1992, s. 12).

Testlerin kullanım amacında, birleşilen ortak nokta, bir testten elde edilecek bilgiler kişi hakkında bilinen mevcut bilgilere yeni bilgiler getirecekse, kullanılmalıdır (Çınar, 1998, s. 100).

Testler, dışsal ve dolaylı teknikler olarak nitelendirilerek bireyi tanımak için kendisiyle doğrudan iletişim kurma yerine onun verdiği dolaylı cevapların dikkate alınmasını uygun bulmaktadır. (Selçuk, 1999, s. 51).

Testlerin, amacına uygun kullanılmaması birkaç şekilde olabilir;

Testi geliştirme amacının dışında farklı amaçlar için kullanma, testler farklı dillere çevrildiğinde o kültürün uygun olacağını varsayma, normal popülasyon için gerçekleştirilen testlerin engelliler için kullanılması, test sonuçlarının ayrıntılı olarak ifade edilmemesi, testlerin amacına uygun kullanılmamasından kaynaklanmaktadır (Özgüven, 2002, s. 66).

Çeşitli kaynaklarda, psikolojik danışma ve rehberlikte testlerin hangi amaçlarla kullanılacağı hakkında bilgiler verilmektedir. Bu amaçlar, bazı noktalarda farklı olmakla birlikte, aşağıda yer alan maddelerde birleşmektedir ;

1. Öğrencilerin ya da genel olarak bireylerin genel, özel ve farklı zihin yetenekleri hakkında bilgi toplama (Tan, 1992, s. 12).

2. Sosyal, mesleki ve eğitsel ilgiler hakkında bilgi toplama; böylece öğrencilerin çeşitli program, eğitsel etkinlik, okul, iş ve mesleklere yerleştirilmesine yardım etme.

3. Bireylerin kişilik özellikleri hakkında çeşitli bilgileri toplama.

4. Bireylerin kişisel uyum ve gelişme durumlarını etkileyen çeşitli problemleri hakkında bilgi toplama.

5. Benlik kavramı yani kendi kendilerini algılama biçimleri hakkında bilgi toplama.

6. Psikolojik danışma ve yardım alan bireylerin gelişim ve uyum durumlarını izleme.

7. Öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde başarılı olup olmadıklarını inceleme.

8. Mevcut ya da yeniden geliştirilecek psikolojik ölçme araçları üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapma.

9. Bireyin kendini daha iyi tanımasına yardımcı olmak amacı ile bireyin kendi isteğiyle kendisi hakkında, testle ölçme yapabilecek çeşitli konularda, bilgi toplama (Erol, 2002, s. 12).

10. Testler, danışma yardımının etkisini değerlendirmek için de kullanılmaktadır. Yaptıkları yardımda ne gibi bir verim elde ettiklerini saptamak için, danışma hizmetinin başında ve sonunda elde edilen test sonuçlarını karşılaştırarak danışmanın etkisini değerlendirebilmektedirler (Kepçeoğlu, 1992, s. 60).

Okul öncesi eğitim kurumlarında, test yöntemi, öğrencilerin psiko-motor, dil, zihinsel gelişimlerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır (Öner, 1997, s. 29).

Yapılacak olan bir testin, geçerlik ve güvenirliği önemlidir. Testlerin, hangi amaçla kullanılması gerektiği belirlenmeli, testler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmalı ve seçilecek testin, gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığı incelenmelidir (Özoğlu, 1997, s. 30).

Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında kullanılacak her test şu özellikleri taşımalıdır:

1. Test geçerli olmalıdır. Geçerlik, en kısa anlatımı ile, bir testin ölçmek istediği şeyi ya da değişkeni doğru olarak ölçülebilmesidir.

2. Sterilize edilmiş testin verimliliği, kullanılışı ve puanlandırılması önceden saptanmış olmalıdır. Test, değişik zamanlarda ve yerlerde aynı şekilde kullanılabilir.

3. Test güvenilir olmalıdır. Güvenirlik, kısaca, bir testin ölçtüğü şeyi ya da değişkeni tutarlı biçimde ve sürekli olarak ölçebilme özelliğidir.

4.İyi bir test puanlama ve uygulama bakımından pratik olmalıdır. Çok özel koşullar gerektirmemeli, her ortamda kolayca uygulanmalıdır (Yılmaz ve Üre, 1998 s. 31).

5.İyi bir test kullanışlı olmalıdır. Kullanışlı bir test, geliştirme, uygulama ve puanlama bakımlarından uygun olmalıdır. Kullanışlı testin hazırlama ve uygulama süresi kısa olmalıdır. Elde edilişi ucuz olmalıdır. Test, uygulayıcı ve cevaplayıcıların kolayca anlayabileceği nitelikte olmalı; cevaplama yönergesi açık olmalıdır, istatistiksel hesaplamalar ve karşılaştırmalar bakımından bazı kolaylıklara sahip olmalıdır. Sonuçların yorumlanması basit olmalıdır. Kullanışlı test her yönü ile çok özel koşullar gerektirmemeli; her ortamda kolayca uygulanabilmelidir.

Testlerin Sınıflandırılması

Ölçtüğü nitelik ve amacına göre testler, genel olarak altı ana grupta toplanabilir:

1. Standart testler
2. Yetenek testleri
3. Başarı testleri
4. İlgi envanterleri
5. Kişilik testleri
6. Tutum ölçekleri

4.1.1. Standart Testler

Standart testler, maksimum performans, davranış testleri, olarak iki gruba ayrılmaktadır. Standart testlerde, testin içeriği madde veya soru sayısı, testin açıklaması ve testin içeriği madde veya soru sayısı, testin açıklaması ve testin cevaplama için verilen süre, testin uygulanması, puanlaması ve değerlendirilmesi her birey için aynıdır. Standart testler, uygulanan kişi sayısına

göre bireysel-grup testleri, cevaplandırılması için verilen zamana göre hız-güç testleri olarak ayrılmaktadır (Can, 2002, s. 10).

4.1.2. Yetenek Testleri

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde bireye gereken yardımların yapılabilmesi için, onun bilinmesi gereken en önemli yönünü yetenekleri oluşturur. Öğrencinin genel ve özel yeteneklerinin bilinmesi yaşam planları yapmasında rol oynamaktadır. Yetenek testleri, bireyin ne yaptığını değil, en iyi neleri yapabileceğini göstermektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 296).

Okul, meslek ve iş başarısı için gerekli olan işlevlerde sınırlılığı gözlemlenen zeka testlerinin yerine, öğrenci, meslek ve personel seçiminde daha yararlı ve farklı yetenek ve beceri testleri geliştirilmektedir (Öner, 1997, s. 29). Güzel sanatlara ilişkin ölçme ve gözlemlere daha erken yaşlarda okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde başlanmalıdır (Özgüven, 2002, s. 87).

4.1.3. Başarı Testleri

Belirli bir konuda başarıyı ölçmek için hazırlanmaktadır. Başarı testleri, genel olarak, standart başarı testleri, öğretmen yapısı başarı testleri olarak gruplandırılmaktadır (Yeşilyaprak, 2002 s.294). Öğretmenlerin, öğrenim programındaki konularla ilgili olarak hazırladıkları testler başarı testlerini oluşturmaktadır. Bu testler bireyin ya da grubun birkaç konuda zayıf ve kuvvetli taraflarını meydana çıkarmayı amaçlamaktadır (Kantarcıoğlu, 1987, s. 186). Standart başarı testleri, geçerlik ve güvenilirlikleri saptanmış, grup içerisinde başarısı en yüksek olan adayları seçmek ve başarılarına göre bir alana, işe yerleştirmek amacıyla uzman kişiler tarafından hazırlanmış testlerdir (Kuzgun, 2003, s. 69). Bu testler, öğrencilerin öğrenme miktarları, öğrenme oranları, bireyin belli bir alandaki başarısının diğer alanlar ile karşılaştırılmasında, gelecek öğrenmelerle ilgili yordamalar yapma olanağının elde edilmesinde bilgiler sağlamaktadır (Özoğlu, 1997, s. 20).

4.1.4. İlgi Envanterleri

Bireylerin ilgisini ölçmek amacıyla geliştirilmiş envanterlerdir. Okullarda öğrencilerin hangi alana, programa, mesleğe veya etkinliğe ilgisi olduğunu saptamak ve böylece öğrenciyi yönlendirmek amacıyla uygulanmaktadır.

Bireylerin ilgilerinin ölçülmesi ilgi envanterleri ve gözlemsel yollarla yapılmaktadır (Özgüven,2002,s.89). Okullarda, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri kapsamında Kuder İlgi Envanteri, Strong İlgi Envanteri ve bunlara benzer birçok ilgi envanterleri kullanılmaktadır.

4.1.5 Kişilik Testleri

Kişilik test ve envanterleri genellikle bireylerin kişilik özellikleri ve uyum düzeyleri hakkında bilgi toplamak, bir sorunun çözümü amacıyla başvuran kişiye doğru tanı koyabilmek, psikolojik danışmaya ihtiyacı olan bireyleri belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Can, 2002, s. 152). Genel olarak kişilik testleri projektif türden olup, kişisel yoruma açıktır. Bu bakımdan, kişilik testleri daha dikkatle incelenmelidir. Kişilik testleri arasında, RORŞAH, TAT, CAT, MMPI, çeşitli cümle tamamlama testleri, resim yorumlama testleri gibi psikolojik ölçme araçları sayılabilir (Erol, 2002, s. 24).

4.1.6. Tutum Testleri

Tutum; “bireyin insanlar olaylar ve nesneler karşısında takındığı davranış biçimi” olarak kabul edilmektedir (TDK, 1970).

Bu tanıma dayalı olarak hazırlanan tutum ölçekleri; bir kimsenin ya da kümenin nelere, ne derece değer verdiğini, o duruma ilişkin ne düşündüğünü ve ne hissettiğini saptamaya yarayan araçlardır. Eşlerin çocuk yetiştirme tutumları, ailede gencin bağımsızlık veya bağımlılık eğilimi, anne babanın ailede otoriter veya demokratik olması gibi tutumlar tutum ölçekleri ile ölçülebilir (Tan, 1992, 110).

4.1.7. Durumsal Testleri

Standart koşullarda yapılan, düzenlenmiş gözlem gibi düşünülebilmektedir. Örneğin; belirli bir amaca yönelmiş bireyin engellendiği zaman ne derecede kızgın ve kavgacı olabileceğinin doğal bir ortamda gözlenmesidir (Can, 2002, s. 153).

Bu testler, okul öncesi dönemdeki öğrencilere uygulanabilir. Öğrencilerin oyun oynadıkları köşelere farklı yerlerine kameralar yerleştirilerek, onların davranışları, çevreleriyle olan iletişimleriyle ilgili bilgiler toplamak mümkündür. Durumsal testlerin uygulanmasında bireyin özel yaşamına müdahale etmek gibi etik sorunlar bulunması nedeniyle yaygın olarak kullanılmayan bir tekniktir.

Okul öncesi dönemdeki öğrencilere test yöntemleri sınırlı sayıda uygulanmaktadır. Bu dönemdeki öğrenciler henüz okuma yazma bilmedikleri için, testler başkaları tarafından yöneltilen sorularla ya da onların davranışları gözlemlenerek düzenlenmektedir. Çocukların, psiko-motor, zihinsel ve dil gelişimlerinin normal olup olmadığını belirlemek amacıyla da bir takım testler uygulanmaktadır. Bu testlerin sonuçları, değerlendirilerek bu dönemde, görülebilecek davranış bozuklukları, bir takım öğrenme güçlüğü sorunlarına çözüm bulmak mümkün olabilmektedir.

Testleri kullanmanın olumsuz durum ve sonuçlara yol açmaması için uyulması gereken bazı kurallar şu şekilde belirlenmektedir:

1. Testlerin, bu alanda yetişmiş uzman kişilerce kullanılması gerekir.
2. Test uygulanmasında yönergelere titizlikle uyulması ve uygun uygulama ortam ve koşulların sağlanması gerekmektedir.
3. Testler, bir amaca hizmet edecekse kullanılmalıdır. Rehberlik hizmetlerindeki amaçlar için gerekliyse test uygulanması planlanmalıdır. Test uygulanması planlanırken sonuçların nasıl kullanılacağı, kimlerle paylaşılacağı saptanmalıdır (Erol, 2002, s. 25).

4. Rehberlikte, test sonuçları bireyi etiketleme veya onun geleceği hakkında kesin yargıda bulunmak için kullanılmamalıdır. Bu bilgiler, diğer tanıma teknikleriyle birleştirilerek kullanılmalıdır (Özoğul, 1997, s. 21).

4.2. Gözleme Dayalı Teknikler

4.2.1. Gözlem

Gözlem; Bir şeyi iyi anlamak için onun kendi kendine meydana çıkan türlü belirtilerini gözden geçirmektir (TDK, 1970, s. 304).

Gözlem; Bir nesnenin olayın, bir kişinin veya grubun gerçek durumunu ve niteliklerini bilmek amacı ile dikkatli ve planlı olarak incelenmesidir (Özgüven, 2002, s. 178).

Gözlem; Olgular arasında ilişkiler kurulması, araştırmalarda veri toplanması, denencelerin sınanması ve elde edilen bilgilerin üretilmesi gibi süreçlerin temelini oluşturan bilimsel bir yöntemdir (Kuzgun, 2003, s. 73).

Gözlem süreci; neyin niçin, hangi durumlarda gözleneceği nelerden yararlanılacağı incelenerek, hususların nasıl, ne kadar süre gözleneceği ve sonuçların nasıl kayıt edileceği gibi amaçları önceden belirlenen, planlı bir incelemedir (Çağlar, 1977, s. 110).

Gözlem tekniğinin en önemli özelliği, gözlenilenin kendi doğal ortamları içinde bulunmasıdır. Gözlemci böylece gözlediği olaylar hakkında daha objektif davranabilmektedir (Karasar, 1979, s. 157). Gözlemde, izlenen hususların belirlenmesinde, gözlemi yapan kişinin önemli olduğu, gözlemin geçerliliğini artırmak için, gözlenen kişinin gözlenen hususlara karşı dikkatli ve uyanık olması gerekmektedir (Özgüven, 2002, s. 179).

Gözlem yaklaşımlarının sınıflandırılarak türlere ayrılmasında dikkate alınan bazı ölçütler bulunmaktadır. Bunlar, gözlenen davranışı etkileyen bağımsız değişkenlerin kontrol edilip edilmediği, davranışı gözleyen bireyin gözlenen kişilerin varlığından haberdar olup olmadığı, gözlemin doğal ya da

hazırlanan denetimli yapay bir ortamda mı yapıldığı, gözlemin sürekli ya da aralıklı yapılması gibi ölçütlerdir (Özoğlu, 1997, s. 81).

4.2.1.1. Gözlem Türleri

Denetimsiz gözlem: Bireyi tanımak için, belli bir amacın ve planın önceden saptanmamış olduğu ve bilgilerin rastlantısal olarak elde edildiği gözlem türüdür (Yeşilyaprak, 2002, s. 303). Bu yolla elde edilen veriler yüzeysel olup, ancak göze batan olaylar hakkında bilgi verdiği için çoğu zaman güvenilememektedir (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 8).

Denetimli (Planlı) Gözlem

Denetimli gözlemler, bireylerin belirli davranışlarını, planlı ve sistemli olarak kontrollü koşullar altında, davranışlarının nedenini sebep-sonuç ilişkilerini bulmayı amaçlayan gözlemlerdir (Erol, 2002, s. 53).

Denetimli gözlemde, birey hakkında tam ve gerçekçi bir anlayış kazanmak ve durumunu kavramak için, çeşitli zaman ve faaliyetler içinde kişinin yeterli bir süre gözlenip, tipik ve anlamlı davranışlarını kayıt etmek amaçlanmaktadır (Tan, 1992, s. 21).

Gözlemci ile gözlenen arasındaki fiziki yakınlık ilişkilerine göre;

1. Dışarıdan Gözlem: Gözlemciyi görme olasılığı yoktur. Özellikle rehberlik çalışmalarında kullanılan, camla çevrilmiş deney odaları bu tür gözlemler için, geleneksel uygulamaya örnektir (Yeşilyaprak, 2002, s. 302).

2. Katılarak Gözlem: Gözlemci, gözlenenle birlikte olup, onlardan biri gibi davranır. İdeal olarak onun gözlemci olduğu da bilinmez. Katılımlı gözlemlerin, avantajlı olduğu yönler iki temel nedene dayanmaktadır.

a. Gözlenen kişi ve grupların, gözlemci kişinin amacından haberi olmamaları durumunda, ilişki ve davranışlar kontrol altına alınmada değiştirilmeden, doğal ortamında gözlenebilmektedir.

b. Katılımlı gözlemde, gözlemci daha yakından duygu ve düşünceleri, paylaşma olanağı bulunacağından, dıştan ve uzaktan gözlemlendiğinde kolayca anlaşılamayan bazı davranışlara anlam verilebilir davranışın nedeni daha iyi algılanabilmektedir(Özgüven,2002,s.180).

Katılımlı gözlemin yararı hakkında, belirtilen sayıtlılara rağmen, uygulanması oldukça zordur. Gözlem sırasında bir ölçme aracı kullanılmadığından toplanan bilgiler, gözlemcinin betimlemeleri şeklinde olmakta ve elde edilen verilerin geçerlik düzeyi düşük olmaktadır. Ayrıca, katılma koşulu ve süreci bilgi toplamanın temel ilkelerinden biri olan objektiflik tutumuna zarar verebilmektedir (Erol, 2002, s. 52).

Gözlem yaparken gözlemci seçimi önemlidir. İyi bir gözlemci zeki, duyarlılığı yüksek duyu organlarına sahip, bilinen belli bir yönde koşullanmamış; gözlenenleri olumsuz şekilde etkileyebilecek özelliklerden bağımsız olmalıdır (Karasar, 1979, s. 164).

Gözleme başlamadan önce, gözlem yapacak kişi, gözlem konusu ile ilgili ön bilgiler edinmeli, gözleme ilişkin bir “gözlem planı” hazırlamalıdır. Gözlenen durum, davranış veya olayı izlerken kişisel olarak kendi beklentilerini karıştırmamalıdır. İnsan davranışları ve kişilik nitelikleri ile ilgili olarak bireydeki değişme, gelişme ve olgunlaşma üzerinde yapılan gözlemler bireyde olan gelişmeleri izleyebilmek amacıyla sürekli ve aralıklı olarak yapılmalıdır (Özgüven, 2002, s. 184). Gözlemci, bireyi uzun zaman süreci içinde değil, kısa süreli fakat farklı zamanlarda gözlemleyerek gözlem sonuçlarının geçerliliğini artırmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 305). İyi ve kötü davranış ayrımı yapmadan değişik ortamlarda çeşitli davranışların ve özellikle bireyin kendi kendini tanımasına yardımcı olacak davranışların gözlenmesi esas alınmalıdır (Yılmaz ve Üre, 1997, s. 173).

Ayrıca gözlem yapan kişinin, bireysel olarak yapabileceği hataları önlemek ve kontrol etmek için gözlemler, mümkün olduğunca birden fazla

gözlemci tarafından yapılmalı olay birlikte izlenmelidir (Özgüven, 2002, s. 184). Gözlemci bireyi bir bütün olarak gözlemlemelidir. Ancak bireyin farklı yönleri ayrı ayrı değerlendirilerek yeni gözlenen her davranışa ve özelliğe eşit değer verilmelidir (Yeşilyaprak, 2002, s. 305).

Gözlem yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar:

1. Gözleme başlamadan önce amaç belirlenmelidir. Neyin ne zaman gözleneceği, gözlenecek durum saptanmalıdır (Çağlar, 1977, s. 111).

2. Gözlemin süresi belirtilmelidir. Gözlem günün değişik saatlerine dağıtılmalıdır. Çocuğun değişik zaman faaliyetlerinde gözlenmesi onun hakkında daha çok bilgi edinilmesini sağlayacaktır (Yeşilyaprak, 2002,s. 303).

3. Gözlem sürekli yapılmalıdır. Tek bir gözlemle yargıya varılmamalıdır. Birey değişik zamanlarda ayrı uyarıcıya farklı tepkilerde bulunabilmektedir.

4. Her gözlemde tek bir birey gözlenmelidir. Bir anda, birden çok gözlemin yapılması, toplanan bilgilerin sağlıklı olmasına neden olmaktadır (Erol, 2002, s. 53).

5. Gözlem sonuçlarının unutulmaması, belleğimizde değişikliklere uğramaması için kayıt formları veya gözlem formları geliştirip kullanılması şarttır. Bu formlar gözlemciye toplanan bilgileri sistemli kayıt etme imkanı vermektedir.

6. Toplanan bilgiler, gözlemcide gizli kalmalıdır. Gözlem sonunda bireyin içinde bulunduğu tüm koşullar dikkate alınarak yargıya varılmalı, sonuçlar bireye yardım etmek amacıyla kullanılmalıdır (Tanaydın ve Demiral, 1982, ss. 11-12).

4.2.1.2. Gözlem Aşamaları

Gözlem yapılırken üç aşama izlenir. Birincisi planlama aşamasıdır. Gözlem için ön hazırlık yapılması, bazı konuların kararlaştırılmasıdır. İkincisi

uygulama aşamasıdır; gözlem yapılır ve kayıt edilir. Üçüncü aşama ise sonuçları inceleme, yorumlama rapor haline getirme ve kullanma aşamasıdır.

1. Plânlama

Gözlemlerle ilgili önemli bir nokta da, bunların rastgele incelemeler değil planlı ve sistemli incelemeler olmasıdır. Bunun için ilk iş olarak neyin gözleneceğinin saptanması gerekmektedir. Bunun için, gözlemci öncelikle, yapılacak gözlemin amacını belirlemeli, gözlem sırasında uyulacak ilkeleri gözden geçirmeli, gözlem sonuçlarının nasıl kayıt edileceğini açıklamalıdır. Bunların sonunda, bir gözlem formu geliştirilerek uygulamaya geçilmelidir (Yeşilyaprak, 2002, s. 306).

2. Gözleme ve Kayıt Etme

Gözlem ve gerektiğinde verilerin kayıt edilmesini kolaylaştırmak amacı ile bir “gözlem kılavuzu” geliştirilmelidir. Gözlem kılavuzu konuya ve gözlem amaçlarına bağlı olarak çeşitli şekillerde olabilir. Bazı gözlem kılavuzları ayrıntılı gözlem ünitelerinin listelendiği maddelerden oluşmaktadır (Karasar, 1979, s. 160).

Hazırlık aşaması olan planlama bittikten sonra, uygulama aşamasına geçilmektedir. Uygulama aşamasında, gözlemcinin bu tekniği ustalıkla kullanması ve gelişim bilgisi büyük önem taşımaktadır.

Gözlem sonuçlarını kayıt etme yöntemleri gözlem türlerine, gözlemin birey ya da grup üzerinde yapılmasına, gözlemin belirli bir “gözlem formuna” bağlı olarak yapılandırılmış ya da serbest gözlem yaklaşımına, aynı durumu gözleyen birden çok gözlemci bulunup bulunmadığına göre değişmektedir (Özgüven, 2002, s. 185). Gözlemin kayıt edilmesi genellikle anında yapılır. Gözlem sırasında kaydetmek mümkün olmuyor ise, gözlem verilerini bellekte tutmak ve gözlem biter bitmez kayıt etmek gerekmektedir. Yaygın olarak kullanılan, gözlem kayıt yöntemleri şunlardır:

a. Not Alma ve Yazma: Gözlem sonuçlarını yazarak kayıt etmek gözlemin, uzunluk ve kısalığına, katımlı ve katılsız oluşuna göre gözlem sırasında ya da gözlemin bitiminde yapılmaktadır. Gözlemin gelişim ve süreci sürekli dikkat etmeyi gerektiriyorsa kayıt etme gözlemin hemen bitiminde yapılmalıdır. Gözlenen davranışların kayıt edilmesi, yanlış anlamalara yol açmayacak şekilde kesinlik ve açıklıkla olmalıdır. Gözlemci, kayıt ettiği davranışların farklı yönlerini ortaya koyabilmelidir (Yeşilyaprak, 2002, s. 307).

b. Ölçek Kullanma: Gözlem sonuçlarının objektif, güvenilir olması ve gözlemcinin yorumlarını taşımaması için bir kayıt sisteminin geliştirilmesi şarttır. Bu gözlemciye yol gösteren, zaman kazandıran ve yorum katmadan kayıt yapma imkanını verecektir. Gözlem formu, gözlem fişi, gözlem kayıt çizelgeleri gibi ölçekler bu hususlarda gözlemciye yardımcı olurlar (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 21).

Gözlem sonuçlarını sayısal verilere dönüştürmek gerekli olduğundan “işaretleme listeleri” veya “derecelendirme ölçeklerinden” yararlanılabilir. İşaretleme listeleri, gözlenen niteliğe ilişkin, olası davranışların var ya da yok olduğunu ve davranışların frekanslarını saptamaya yönelik sınıflama ölçekleridir. Gözlem sonuçlarının sayısal olarak ölçeklerle kayıt edilmesi, sonuçların daha objektif olmasına ve sayısal veriler üzerinde belirli istatistiksel işlemlerin yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Özgüven, 2002, s. 186).

3. Sonuçlandırma

Bu son aşamada, gözlem sonunda, tutulan kayıtlar gözden geçirilir, değerlendirilir ve yorumlanır. Diğer tanıma teknikleriyle elde edilen bilgiler ışığında bir değerlendirme yapılır. Yorumlama sırasında bir yargıya varılırken özellikle okul öncesi dönemde, çocuk hakkındaki tüm bilgiler, bulunduğu şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Her çocuğun kendine özgü olduğu, kendi ailesi ve kültürünün olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle her davranış her çocukta farklı anlama gelmektedir (Tanaydın ve Demiral, 1982, ss. 22-23). Değerlendirme

yapılırken izlenen yol, gözlenen bireyin ne kadar olumlu yönde, ya da olumsuz yönde özellik gösterdiği davranışların çetelesi yapılarak yoruma gidilmektedir (Yeşilyaprak, 2002,s.307). Gözlem sonuçları ile, özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların bugün bu şartlar altında nasıl davrandığını ortaya koyarak, ileride nasıl davranacağı tahmin edilebilmektedir.

4.2.1.3. Gözlem Araçları

Birçok gözlem için, gözlemcinin duyu organları kendi başına yetersiz kalmaktadır. Weiser, “gözlemde, insan yardım görmeden, yalnız duyularıyla hareket edecek olsa, tabiatın sırları üstünde bir çizik yapmaktan başka bir şey yapamazdı. Araştırmada, duyarlılık temel olduğuna göre, duyu organlarının duyarlılığını artıran yardımcı araçlara, her zaman gerek olacağını” söylemiştir (Karasar, 1979, s. 165).

Bu araçlardan bazıları kayıt araçları teyp, band, video şeklinde kullanılır. Bu araçlar, gözlem sırasında gözden kaçan anlayamadığımız noktaların belirtilmesini sağlayarak, gözlemin daha objektif yapılmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle video kayıtlarıyla yapılan, gözlemlerde, deneklerin önceki hareketlerini de, sakin bir ortamda yeniden inceleme olanağı verdikleri için, gözlemlerin güvenilirliğini ve geçerliğini de artırmaktadır. Yapılacak gözlemin içeriğine ve amacına göre, günümüzde gözün görme gücünü artıran, “büyütücü” ve “yakınlaştırmacı” nitelikteki mikroskoplar ve teleskoplar gibi çeşitli araçlardan da yararlanılmaktadır (Özoğlu, 1997, s. 53).

Gözlem yaparken gözlem araçları kadar geçerliliği ve güvenilirliği de önemlidir. Güvenilirlik bir ölçme aracı veya bilgi toplama yöntemi ile elde edilen verilere karışan hata payı, geçerlik ise, gözlenen sonuçların kapsam ve yeterliği ile ilgilidir. Her türlü gözlem yaklaşımına uygun standart uygulama koşullarının belirlenmiş olması ve gözlemlerin çok farklı koşullarda yapılması gözlemin güvenilirlik ve geçerliğinin çok yüksek olmamasına neden olmaktadır.

Gözlem sonuçlarının kaydedilmesi ile ilgili olarak, karşılaşılan “hata”lar arasında “ihmal hatası” gözlem sırasında bazı olay ve yaşantıların dikkatten kaçması, “unutma hatası” gözlemin yapılması ile sonuçların kayıt edilmesi arasında geçen süreye bağlı olarak bazı yaşantıların kayıt edilmeden önce unutulması, gözlenen olayların sırasında yer ve zamanında olan karışıklıklar, “derleme hatası” bireyde gözlenen belirgin bir niteliğin, bireyin diğer niteliklerine de genellemesi, “genelleme hatası” gözlemi yapan kişinin objektif davranmaması, gözlediklerini kişisel tutum ve değerlerine göre yorumlaması, “kişilik yanlılık hatası” gözlem konusunun kapsamı, süreci ve zamanının bütünü temsil edecek şekilde örneklenmiş olmaması “örnekleme hatası”dır (Özgüven, 2002, s. 188).

4.2.1.4. Gözlem Tekniğinin Kuvvetli ve Zayıf Yönleri

1. Gözlem tekniğinin en kuvvetli yönü, gözlemde doğal belirtilerin gözlenmesiyle, daha yansız veri toplama olanağının bulunmasıdır (Karasar, 1979, s. 165).
2. Gözlem ile elde edilen veriler diğer tekniklerden elde edilenlere göre oldukça güvenilir bilgilerdir (Özgüven, 2002, s. 186).
3. Uygun biçimde yapılmış denetimli bir gözlem, bir davranışın doğal yaşam koşullarında ortaya çıktığı şekliyle incelenmesine olanak vermektedir (Kuzgun, 2003, s. 77).
4. Gözlem; öğretmenlere çocukların değişik gelişimsel aşamalarda varolan temel farklılıklarını yansıtmada etkin bir araç görevi görmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 308).
5. Doğal ortamda yapılan gözlemler, fazla araç-gereç gerektirmemektedir (Erol, 2002 s.25).
6. Gözlem tekniği, diğer tekniklere oranla en dolaysız olanıdır (Selçuk, 1999, s. 25).

7. Gözlem devamlı yapıldığı takdirde öğrenciyi davranışlarının bütünlüğü içinde ele almak mümkün olur. Bu bakımdan gözlem, sürekli gelişimi izlemeye, saptamaya ve karşılaştırmaya olanak sağlamaktadır (Kuzgun, 2003 s.73).

8. Gözlem, her yaştaki öğrenciyi tanımada bilgi toplamaya uygun bir tekniktir. Bu teknikle küçük yaştaki çocukların gelişimleri incelenebileceği gibi, büyüklerin tavır ve davranışları gözlenebilir. Ayrıca gözlem hem bireyleri hem de grubu incelemede oldukça kullanışlı bir tekniktir (Bakırcıoğlu, 1997, s. 52).

9. Gözlem için, gözlemcinin ayrı bir zaman ayırmasına gerek yoktur. (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 11).

10. Gözlem, diğer teknik ve araçlarla sağlanamayacak bazı verileri sağlar.. Ayrıca gözlemler öğrencinin gerçek davranışlarının canlı bir örnekleme olduğu için diğer yöntem ve araçlarla sağlanan verileri tamamlama ve kontrol etme olanağı sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 309).

Gözlemin Zayıf Yönleri

1. Gözlem teknikleri,gözlenen sonuçların nedenleri hakkında bilgi vermemektedir(Özgüven, 2002, s. 187).

2. Gözlemle elde edilen bilgiler o anki davranışlar hakkındadır.

3. Gözlem kullanılması kolay bir tekniktir ancak,bu konuda bilgi, beceri ve uzmanlık kazanmış kişiler tarafından uygulandığı takdirde doğru bilgiler elde etmemizi sağlamaktadır(Tanaydın ve Demiral, 1982, ss. 8-9).

4. Gözlemin nesnelliği, bilimselliği gözlemcinin özellikleri ile sınırlanmaktadır(Yeşilyaprak, 2002, s. 309).

5. Gözlemi yapan kişinin değer yargıları, beklentileri, eğilimleri, ön yargıları ve diğer birçok etmen gözlemi etkileyebilir (Özgüven, 2002, s. 188). Doğru ve nesnel bir gözlemin yapılmasında, en kritik ve en önemli sorun, algılama gücüne sahip nesnel gözlemcilerin yetiştirilmesidir. Bu nedenle

gözlemcinin değer yargılarında etkilenmesi gözlem yapmada ve gözlemi yorumlamada sorunlar çıkarabilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 309).

6. Gözlem kayıtlarının eksik veya doğru tutulmaması, yanlış anlamalara yol açmaktadır.

7. Gözlenen birey gözlendiğinde farkına vardığı takdirde doğal davranışları değişebilmektedir.

8. Gözlemcinin bilgileri, tek yönlü bilgi edinilmesi tehlikesini yaratabilmektedir (Tanaydın ve Demiral, 1982, ss. 8-9).

9. Gözlem çeşitlerinde “gelişigüzel gözlem tekniği, plansız ve belli bir amaca yönelik olmadığı için, kişiden kişiye değişen yanlış bilgiler ortaya çıkarabilmektedir (Kuzgun, 2003, s. 73).Okul öncesi dönemde gözlem tekniği gün boyunca ve bütün etkinlikler süresince uygulanabilecek bir tekniktir.Bir etkinlik saati içerisinde oyun oynayan öğrenciler dışarıdan gözlemlenerek duygusal durumları ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri hakkında bilgi edinilebilmektedir.Bu gözlemlerin belirli periyotlar halinde yapılması ilgi ve ihtiyaçlara uygun programlar hazırlanmasında etkili olacaktır.

4.2.2. Gözlem Listeleri (Check-Lists)

Gözlemcinin dikkatini gözlenebilir, belirli kişilik özelliklerine ve davranışlara yöneltmek amacıyla hazırlanmış olan, gözlemlerin kaydedilmesinde kullanılan araçlardır. Gözlem listelerinde, çocuğun yaşına, gelişim dönemine uygun olarak yazılmış bir seri betimleyici sıfat ya da davranış ifadeleri bulunmaktadır. Gözlemi yapan kimse, gözlediği betimleyici ifadelerin karşısına, o özellik öğrencide varsa “evet” bu özellik gözlendi anlamında bir çek (☑) işareti koyar. Böylece, bilgi toplamak istediği özelliklerle ilgili ayrıntılı bir liste ortaya çıkarılmış olmaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 309).

Gözlem listeleri, gözlemcinin gözlediği bireyde olan davranışları ya da özellikleri bir çizelgeye bağlamaktadır. Bu listeler özellikle okul öncesi eğitimde

çocuğun çeşitli alanlarda gelişim özelliklerini izlemek amacıyla kullanılmaktadır (Özgüven, 2002, s. 184).

Aşağıda, okul öncesi çocuklarının zihinsel gelişimlerini gözlemek amacıyla hazırlanmış bir gözlem listesinden örnek sunulmuştur.

Yönerge; Aşağıdaki zihinsel gelişimin her bir boyutunda, sıralanan davranışlardan gözlediklerinizin başına (☐) işareti koyunuz. Bu davranışları göstermesi için, ilgili durumlar oluşturunuz.

A) Bilgilenme

Renkleri tanır	()
Vücudun kısımlarını tanır	()
Adını söyler	()
Telefon numarasını söyler	()

B) Ayrıntılar

Nesneleri birbirinden ayırtedebilir.	()
Nesnelerin benzerliklerini bulur.	()

C) Zaman ve Yön Kavramı

Haftanın günlerini bilir	()
Mevsimleri sıralar	()

(Gözlenecek davranışlar listesi devam etmektedir)

4.2.3. Özellik Kayıt Çizelgesi

Gözleme dayalı bu araçlar da gözlem listelerine benzer. Öğrencilerin, çeşitli alanlardaki özelliklerini gözleyip belirlemek ve o alandaki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla geliştirilmiş araçlardır. Eğitim sürecindeki öğrencilerin değişik alanlardaki özelliklerden ne kadarını gösterebildiği saptanarak, kendileri için gerekli olan özel yardım ve rehberlik hizmetleri

sağlanabilir. Örneğin, üstün zihin yeteneği gösteren, öğrencilerin özellikleri bu çizelgelerde sıralanmıştır. Bu özellikler, uzmanlarca saptanmış ve hazır form haline getirilmiştir. Bu çizelgeler, gözlem yapan öğretmenler için, bir bakıma gözleme kılavuzu olarak kullanılmaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 310).

Kayıt çizelgeleri dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüme öğrencilerin ad ve soyadları yazılır. İkinci bölüme öğrencinin davranış özelliklerinin numaraları, üçüncü bölüme kaç tane özellik gösterdiğinin toplamı yazılır. Dördüncü bölüm düşüncelere ayrılmaktadır (Çağlar, 1977, s. 50). Bu teknik, okul öncesi dönemde de uygulanabilir. Hazırlanan kayıt çizelgelerine gözlenen davranışın özellikleri, kaç kez gözlendiği not alınarak değerlendirmeler yapılabilmekte ayrıca kayıt çizelgeleri öğrencilerin toplu dosyalarında saklanarak ilerideki eğitim kademelerinde onları tanıma ve değerlendirmede yararlı olabilecektir.

Şekil:1 Özellik Kayıt Çizelgesi.

Öğrencinin Adı-Soyadı	Gözlenen Davranış Özellikleri	Toplam	Düşünceler

4.2.4. Anektod

Anektod, herhangi bir öğrencinin belli bir ortamda, özgül bir davranışının ayrıntılı olarak betimlenmesidir. Anektodların, gözlenen olayla ilgili objektif betimlemelere dayalı olması gerekmektedir. Çünkü anektodlar, doğal koşullarda ortaya çıkan gerçek davranışları yansıttığı ölçüde yararlı olmaktadır (Kuzgun, 2003, s. 52).

Anektodlar, somut durumları içinde öğrencinin davranışlarını betimleyen bir dizi noktalardır. Yeterli sayıda ve koşulda tutulan anektodlar, bireyin davranış

görüntüsü ya da gelişme biçimine ilişkin, nesnel ipuçları sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 313).

Gözlem sonuçlarının kayıt edilmesi amacıyla geliştirilmiş, özel bir form olan anektotlarda, olay kaydında gözlenen her olay, ayrı bir forma kayıt edilmektedir(Tanaydın ve Demiral, 1982, s.15).Bu olay kayıt formunda, “gözlenen öğrencinin adı, soyadı, numarası, sınıfı, şubesi, gözleyenin adı soyadı, olayın geçtiği yer ve zaman, gözlenen olayın betimlemesi, gözleyen yorumu ve önerisi bulunmalıdır. Aşağıda bir anektod örneği formu sunulmuştur.

Şekil:2 Kart Biçiminde Anektod Formu

Adı-Soyadı:	Tarih:
Sınıf No :	Yer :
Davranış (Olay)	
Gözleyen:	
Yorum:	

Anektod kayıtları, gözlenen olaydan hemen sonra yapılmalıdır. Çünkü, olayın üzerinden geçen zaman unutmaya ya da yanlış anımsamaya yol açabilmektedir. Kayıtlar, belirli bir davranışın nesnel bir anlatımı içermelidir ve bu davranışın yorumları kayıta yer alıyorsa, bunlar davranışlara ilişkin betimlemelerden ayrı tutulmalıdır. Yapılan kayıtlar yalnız bir öğrenciye ilişkin bir olayı anlatmalı ve her kayıt sonunda destekleyici ek bilgiler ayrıca gözden geçirilmelidir (Erol, 2002, s. 30). Anektod kaydı düzenlenmesi için, özel bir neden olması gerekir, anlatım bu özel nedeni açıkça ortaya koymalıdır (Can, 2002, s. 157).

Okul öncesi dönemde öğrenci hakkında toplanan anektod kartları bir zarfta biriktirilip, öğrencinin gelişim/tanım dosyasında muhafaza edilmelidir. Bu bilgiler, öğrencilerin ve gözlenecek bireyin yaşamının bir kesitini vermeli,

onun çeşitli durumlarda nasıl davrandığını gösteren yığmalı bilgi bütünü olmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 314).

Şekil:3 Anektod Kaydı Özetleme Formu

Adı-Soyadı: Sınıf:				
Kapsadığı Süre: Yer :				
Tarih	Yer	Gözlemci	Davranış	Yorum

4.2.5. Derecelendirme Ölçeği

Derecelendirme ölçeği, gözlemlerin kayıt edilmesi için kullanılan araçlardan biridir. Derecelendirme ölçeği, bir bireyin belirli bir konuda çeşitli davranış özellikleri hakkında sıralanmış açıklayıcı ifade ya da cümlelerin, bireyi tanıyan ve gözlemi yapan kişi tarafından işaretlenmesini esas almaktadır. Derecelendirme ölçekleri, günlük yaşamda her zaman kullanılmaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 315).

Derecelendirme ölçeği, ele alınan her özellik ile ilgili ifadeleri tek tek belirli bir ölçek üzerinde derecelemeyi esas aldığından tekniğin adı da bu yapıya uyarak “derecelendirme ölçeği” olarak gelişmiştir (Özoğlu, 1997, s. 52). Derecelendirme ölçeklerinde ölçülecek davranış ve dereceleri önceden saptanır. Bu ölçek ya gözlem sırasında ya da gözlemden sonra kullanılır, ancak kesinlikle gözlemlere dayanmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 315).

Derecelendirme ölçeklerinde, birbirinden farklı genellikle dört tür ölçek kullanılabilir. Bunlar (1) sayısal ölçekli, (2) betimsel ölçekli (3) karşılaştırmalı, (4) grafik ölçekli olarak sıralanabilir.

Sayısal Ölçekli Derecelendirme Ölçeğinde; derecelendirilmesi istenen özellik, genellikle 1-5 arasında bir sayı ile derecelendirilir. 1 olumsuz, 5 ise

olumlu aşırı ucu temsil eder. Gözlemci 1-5 arasında en uygun bulduğu sayıyı seçerek derecelendirmesini yapar (Erol, 2002, s. 17).

Grafik Ölçekli Derecelendirme Ölçeği: Grafikselsel derecelendirme ölçeğinde, nitelik durumu, bir genişlik halinde ifade edilir. Derecelendirmede, bu özelliği kesintiye uğratmadan bir doğru üzerinde göstermeye yarayan sıralama kullanılır (Yeşilyaprak, 2002, s. 317). Grafik olarak yararlanılan doğru çizgi durumuna göre hem “yatay” hem de “dikey” olarak kullanılabilmekte ve buna göre de iki tür ortaya çıkmaktadır.(Özgüven, 2002, s. 192).

Betimsel Ölçekli Derecelendirme Ölçeğinde; derecelendirilecek özellik için sayı yerine dengeli bir biçimde sıralanmış, yine beşli veya üçlü betimleyici ifadeler yazılır. Gözlemci ya da derecelendiren kişi, betimleyici ifadelerden en uygun olanını işaretlemek suretiyle ilgili özelliği derecelendirir (Erol, 2002, s. 17).

Karşılaştırmalı Derecelendirme Ölçeğinde; derecelendirilecek özellik, normal olarak diğer bireylerde bulunması beklenen miktar ya da düzeyi ile karşılaştırılarak kullanılır (Erol, 2002, s. 18).

Derecelendirme Ölçeklerinin Geçerlik ve Güvenirliği: Derecelendirme ölçeklerinin geçerlikleri üzerinde yapılan çalışmalar pek yeterli olmamıştır. Derecelendirme ölçeğinde, geçerlik ve güvenirliği etkileyen en önemli etken, bu ölçeği kullanan kişinin kendisidir. Derecelendirmeyi yapacak kimse her zaman davranışları önemlerine göre derecelendirmek istenilen düzeyde beceriye sahip olamayabilmektedir. Bu nedenle, derecelendirme ölçeklerine, genelleme hatası, kişisel yanlılık hatası, mantık hataları, anlam hataları gibi... derecelendiren kişiden gelen bazı hatalar karışmaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 320). Bu hataları önlemek için; derecelendirme ölçeğinde niteliklerin gözlenebilir olmasına, derecelendirmelerin çok fazla olmamasına, derecelendirmeyi yapacak kişilerin bireyi iyi tanmasına, dikkat edilmelidir (Kepçeoğlu, 1992, s. 31).

Derecelendirme ölçekleri, okul öncesi dönemde de, öğrencilerin davranışları hakkında bilgiler edinmemizde, oldukça yararlı olabilecek bir teknik olarak geliştirilmiştir.

4.3. Kendini Anlatmaya Dayalı Teknikler

4.3.1. Otobiyografi

Türkçe sözlükte, otobiyografi, “Bir kişinin kendini anlattığı yazı, yaşam öyküsü, olarak açıklanmaktadır (TDK, 1970, s. 240).

Otobiyografi bireyin, şimdiki nitelik ve davranışlarının geçmiş yaşantılarla bağlantılı olduğu sayıtlısına dayanır. Otobiyografide kişi, kendini nasıl gördüğünü, geçmişte ne gibi gereksinimleri olduğunu, beklentilerini, bunları elde etmek için neler yaptığını çevresindeki kişilerin beklentilerini ve bunların nasıl karşıladığını, karşılaştığı güçlükleri ve baş etme yollarını, çatışmalarını, yansıtabilir. Bütün bunlar kişinin kendini ve geçmişini nasıl yorumladığını birincil kaynaktan öğrenmemizi sağlamaktadır (Kuzgun, 2003, s. 83).Otobiyografiden elde edilen bilgiler birey hakkında başka tekniklerle toplanmış bilgilerin canlılık ve anlam kazanmasını sağlamaktadır.

Otobiyografinin amacı da, bireyin davranışlarının gerisinde yatan gereksinimleri, bastırılmış duygularını ortaya çıkararak bireyin rahatlamasını sağlamak; bireyi dolaylı olarak farklı yönleriyle tanıyabilmektir (Can, 2002, s. 164).

Otobiyografi yazımı, rehberlik programında planlanmalıdır. Gizlilik otobiyografide çok önemlidir. Öğrenciler, bilgilerin sadece onlarda kalacağını bilmeli ve güven duymalıdır (Kepçeoğlu, 1992, s. 156).

4.3.1.1. Otobiyografi Tekniğinin Uygulanmasında İzlenen İlkeler

Otobiyografi, birey hakkında, var olan bilgilere yeni bir şeyler katacağı ve bu bilgilere gerçekten ihtiyaç duyulduğu zaman uygulanmalıdır. Otobiyografi yazdırılmadan önce, elde edilen bilgilerin ne amaçla kullanılacağı bireylere

açıklanmalıdır. Ayrıca, bireyin otobiyografi yoluyla, kendini saydam olarak anlatması, doğru bilgiler vermesi için, bireyin güdülenmesi, uygulamada önemli yararlar sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 324).

Otobiyografi bir araç ve yöntem olarak okullarda hem öğretmenler hem de rehberlik uzmanlarınca kullanılmaktadır. Ancak otobiyografinin bir kompozisyon olarak ve not ile değerlendirilerek kullanılması onun rehberlikteki bireyi tanıma amacı ile kullanılmasını etkisiz kılmaktadır. Genellikle not ile değerlendirme söz konusu edilmeden otobiyografiyi kullanma, öğrencilerin uyum sorunlarını anlamada ve gerekli planlamaları yapmada yardımcı olmakta psikolojik danışma gerekmesi için ipuçları vermektedir. Vak'a incelemeleri konusunda otobiyografi öznel duyguları, ümit ve dilekleri belirlemede de yararlı olmaktadır (Özoğlu, 1997, s. 55).

4.3.2.1. Otobiyografi Tekniğini Kullanmanın Sağladığı Yararlar

1. Özgeçmişini bireyin kendinden öğrenme, onun hakkında diğer yollardan toplanan verilerle karşılaştırılabilecek, birlikte yoruma gidebilecek veriler ortaya koyar.

2. Otobiyografi yazdırma, öğrencinin kimi gerginliklerini gidermeye yarar. Onların kendileri hakkında daha doyurucu ve anlamlı anlayışlar elde etmelerine yardımcı olur. Otobiyografiler bireyin kendisinin de farkında olmadığı bazı şeyleri ortaya koyarak bazı noktalara dikkati çekerek, onun kendisini daha iyi anlamasına yardımcı olabilirler (Yeşilyaprak, 2002, ss. 323-324).

3. Otobiyografinin yararlı yönlerinden biri de kolaylık, ekonomiklik ve araç gerektirmemesidir.

Otobiyografinin faydaları yanında bir takım sakıncalı yönleri de mevcuttur. Bunlar;

1.Elde edilen bilgiler, başka kaynaklardan elde edilenlerle denetlenmedikçe, yanıltıcı olabilir.

2. Yaş, zekâ ve yazma yeteneği; yazma tekniğini etkiler ve bu da, rehberi yanlış yargılara götürebilir.

3.Öğrenci-imgeleminin genişliği dolayısıyla gerçekleri değiştirebilir (Binbaşıoğlu, 1975, s. 95).

4.Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde, sık sık otobiyografi tekniği kullanmak doğru değildir. Çünkü otobiyografi tekniğinin geçerlik ve güvenilirliği diğer tekniklere göre daha düşüktür (Erol, 2002, s. 55).

5.Otobiyografi, bireyi tanıma teknikleri içinde geçerliliği en düşük olan tekniklerden biridir.

Otobiyografi yazımı plânlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Uzman ve öğretmenler, güven veren kişilerden seçilerek, bilgilerin sadece onlarda kalacağı otobiyografinin uygulanacağı kişilere duyurulmalıdır (Özgüven, 2002, s. 144).

Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında yerine göre otobiyografi yazdırılacak konular serbest bırakılabileceği gibi, bazen de sınırlandırılabilir ve belli bir konu hakkında yazılması istenebilir (Kepçeoğlu, 1992, s. 156).

4.3.2.3. Otobiyografiyi Yazma Türleri

Serbest Yazım

Bireye kendini bildiği yaşantılarını hatırlayabildiği andan başlayarak yaşamını kısaca yazması istenmekte, olayları, konuları seçme, sıraya koyma ve sonuçlandırma gibi konularda hiçbir kural koymamakta ve yönlendirme yapılmamakta, yazma işi tümüyle kişinin kendisine bırakılmaktadır (Özgüven, 2002, s. 144).

Plânlı Yazım

Belirli konulara bağlı olarak yazdırılan plânlı yazım şekli otobiyografinin amacına uygun olarak bireye, belirtmesi istenilen konuların başlıklarını içeren bir yazma planı şeklinde verilmektedir. (Yeşilyaprak, 2002, s. 324).

Yapılan bazı araştırmalar, bireylerin plânlı yazım türündeki, otobiyografilerde serbest otobiyografilere göre kendileri hakkında daha çok sayıda problem ortaya koyduklarını göstermiştir. Otobiyografinin başlığının “ben” ya da kişinin kendisini dışarıdan biriymiş gibi bakıyor olması anlamında, üçüncü tekil şahıs zamiri olarak “o” olmasının etkisi üzerinde bazı araştırmalar yapılmıştır. Sonuçlar, otobiyografinin başlığını “ben” ya da “o” olarak yazdırmanın sonuçlarında önemli bir fark yaratmadığını göstermiştir (Özgüven, 2002, s. 145).

Otobiyografilerin Yorumlanması

Otobiyografilerin yorumlanması oldukça güçtür. Otobiyografide kişi kendini sosyal yönden beğendirmek isteyebilir. Bu durum farklı anlaşılmalara neden olabilir (Yeşilyaprak, 2002, s. 324). Otobiyografiler yorumlanırken yardımcı ipuçları olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır.

1.Yazıdaki genel izlenim: Yazarın kendisine ait önemli hususları anlatırken, üslubundaki ton değişikliklerine dikkat edilmelidir. Yazarın bıraktığı genel izlenim nedir?, Mutlu mu, yazarın ruh sağlığı yerinde mi?, Sevgi, nefret gibi duygu yüklü sözcükleri nasıl kullanıldığına dikkat edilmelidir.

2.Bireyin geçmişı hakkındaki bilgilerimize göre yazıda yer vermediği önemli olaylar ve kişiler var mıdır? Bunlar mutlaka değerlendirilmelidir (Yılmaz ve Üre, 1997, ss. 182-183).

3.Yaşam öyküsünün uzunluğu ve kısalığı: Otobiyografinin uzunluk ya da kısalığı yazma konusundaki istekliliği ve sürenin yeterliliği ile ilgili olabilir.

4. Anlatımdaki özen ve tutum: Olayları özenle sıraya koyarak, uygun sözcüklerle anlatmaya çalışan bir bireyin otobiyografi yazımını önemseydiğine, duygu ve düşüncelerini paylaşma konusundaki istekli olduğuna inanılabilir. Yüzeysel bir anlatım, özgüven eksikliğinden ya da otobiyografiyi değerlendirecek kişiye olan güvensizlikten kaynaklanabilir (Özgüven, 2002, ss. 147-148).

5.Otobiyografinin genelinde tutarsızlıklar bulunabilir. Bu tutarsızlıklar çoğu kez bilinçdışı, bir şeyi gizleme çabası olarak ortaya çıkabilir. (Özgüven, 2002, s. 148).

Bütün bu yönleri ile ele alınıp yorumlanmaya çalışılan bir otobiyografi bireyi tanımada onun kendi öznel görüşü çerçevesinde önemli ipuçları sunabilmektedir. Ancak, bireyin kendini açıkça ortaya koymaktan kaçınması kendisi hakkında iç görü ve kavrayışının yetersizliği, otobiyografinin amacı ve kapsamının anlaşılamamış olması, yorumlamayı güçleştirmektedir (Kuzgun, 2003, s. 84).

Okul öncesi dönemde, öğrencilerin okuma yazma becerisi olmayacağı için bu teknik kullanılamamaktadır. Ancak bu dönemde yazılı olmadan öğrencilere bir takım sorular yöneltilerek bu teknik uygulanabilir. Öğrencilerin yaşına ve gelişim özelliklerine uygun bir soru formu hazırlanır. Bu sorular öğrencinin kendisini hazır ve güvende hissettiği bir ortamda yöneltiler. Verilen cevaplar değiştirilmeden olduğu gibi not alınır ve daha sonra diğer tanıma teknikleriyle birleştirilerek, yorumlanabilmektedir. Ayrıca anne babalara da otobiyografi yazdırılarak nasıl bir veli ile iletişimde olduğumuzu anlamamıza ve bu yolla çocuğa ilişkin problemleri daha kolay çözebilmemize yardım eder.

4.3.2. Anı Defteri (Hatıra Kayıtları)

Hatıra kayıtları öğrenciler için özel ve gizli dokümanlardır. Öğrenciler, bu kayıtları gizli tutmak istemektedirler. Ancak karşılıklı güven ve iyi ilişkiler sağlandığında öğretmenlerde bu kayıtları, kendi gönüllülüğü ile öğrenciden alıp okuyabilir ve bunlar etrafında birlikte konuşabilirler. Ayrıca hatıra kayıtları, psikolojik danışmada danışanın davranışlarını ve problemlerini anlatmada, danışmana önemli kolaylıklar sağlamaktadır (Çınar, 1998, s. 60).

Okul öncesi dönem öğrencilerini tanımada, bu tekniği birebir öğrenciler üzerinde uygulamak güçlük oluşturmaktadır. Ancak ana babaların çocuğa ilişkin

tuttukları anı defterleri çocuğun geçmiş yaşantılarını tanımaya kaynak oluşturabilmektedir.

4.3.3. Arzu Listesi

Okul öncesi eğitim ve ilköğretimde kullanılabilen bu teknik ile bireyin doyurulmamış arzularını, açığa vuramadığı duygularını, güdülerini umut ve beklentilerini ortaya çıkarmak ve ifade olanağı sağlamak mümkün olmaktadır. Verilen hayali durumlar içinde en çok elde etmek istedikleri şeyler, dilek ve istekleri sorulabilir. Örneğin, “Bir dilek perisi çıkıp size üç dileğinizi sorsa ne yanıt verirdiniz?” vb... Bu tip sorulara verilen cevaplar, çocuğun duygu, istek ve beklentilerini ortaya koyabilmektedir. Bu teknik okul öncesi eğitimde, anasınıfı ve birinci sınıfta sözlü olarak sonraki sınıflarda yazılı olarak kullanılabilmektedir. Verilen yanıtlar, çocuğun gelişim dosyasına yerleştirilmekte ve sonraki yıllarda gösterdiği gelişme ve değişimler kayıt edilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 326).

Arzu listeleri erinlik ve ergenlik döneminde de uygulanabilir. Örneğin, bu uygulamada ergenlerin beden imgesi ile çok ilgili oldukları düşünülürse, onlara bir sohbet ortamı içinde “Bir sihirli güce sahip olsanız bedeninizde, ne gibi değişiklikler yapmak istersiniz?” gibi sorular sorularak uygulama yaptırılabilir. Bu teknikte, amaç da, kişinin kendini daha iyi anlamasına ve iç görü kazanmasına yardımcı olmaktadır (Tan, 1992, s. 20).

Aynı amaca hizmet eden bir diğer teknik de “yarım cümle tamamlamadır”. Bu araç, klinik psikoloji uygulamalarında kişiliği ölçme aracı olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde 1950’lerin sonunda hazırlanmasına başlanılan Gazi-Beier Cümle Tamamlama Testi, bir süre geliştirmek amacıyla okullarımızda kullanılmıştır. Cümle tamamlama veya yarım cümle tamamlama aracı temelde “Projektif Testler” arasında ele alınmaktadır.

Bireyin, yarım kalmış cümleleri tamamlaması, örneğin, “Keşke öğretmenlerim bana biraz daha...” “Annemi hiç.....” tamamlaması

istendiğinde, onun psikolojik özelliklerinin belli yönlerini doyurulmamış, gereksinimlerini, sorun olan ilişkilerini yansıtmaması ve açığa vurması beklenmektedir (Özoğlu, 1997, s. 60). Bu teknik oyun haline getirilerek okul öncesi dönemde uygulanabilir. Öğrencilere ‘şimdi söylediğim cümlelerin sonunu siz tamamlayın bakalım ortaya ne çıkacak’ şeklinde verilen yönerge ile içinde bulundukları durum hakkında bilgi sahibi olunabilecektir.

4.3.4. Zaman Cetveli

Öğrenciyi tanımada bize bilgi sağlayacak bir diğer yol ise, onun günlük zamanını nasıl değerlendirdiğini, hangi aktivitelere ne kadar zaman harcadığını ve buna ilişkin duygu düşüncelerini öğrenmektir. Bu nedenle öğrencilere doldurtulacak zaman cetvelleri bu bilgileri sağlamanın yanı sıra öğrencinin zamanı iyi kullanma konusunda kendini disipline edebilmesine de yardımcı olabilir. Zaman cetveli en basit şekli ile günün saatlerini gösteren bir sayfaya öğrencinin sabahdan akşam yatıncaya kadar yaptığı faaliyetleri, çeşidi ve süresi ile kaydetmesidir. Cetvelde her faaliyet hakkında öğrencinin duygu ve düşüncelerini yazacağı bir yer de bulunur. Buraya faaliyetin ne kadar sevak yaptığını, güçlük derecesi... vb. gibi izlenimleri yazılabilmektedir (Tan, 1992, s. 30).

Şekil:4 Zaman cetveli

Öğrencinin Adı	Sınıfı	Tarih	
Süre	Faaliyet	Faaliyete ilişkin duygu ve düşünceler	
9:00			
10:00			
11:00			
12:00			
Faaliyetin çeşidi	Aldığı zaman %'si	Faaliyetin çeşidi	Aldığı zaman %'si

Örnek formda, okul öncesi dönemdeki bir çocuğun, yarım günlük faaliyet programı belirtilerek, bu faaliyetlere ayırdığı zaman ve duygu

düşünceleri belirlenebilir. Böylece öğrencinin özel ilgi ve tavırlarını keşfetmede bu yöntem oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Ancak bu teknik, okul öncesi kurumlarında uygulanırken çeşitli güçlükler yaşanabilmektedir. Hazırlanan bu formu, okul öncesi öğrencileri dolduramayacağı için, okulda öğretmen, evde veliler tarafından doldurulabilmektedir. Ayrıca, böyle bir programlama ile uyku, yemek saatleri, TV izleme, bilgisayar oynama saatleri, oyun oynama zamanları velilerin belirleyeceği bir çizelgeyle zamanları ayarlanarak düzenlenebilmektedir. Böyle bir yöntem çocuğun belirli zamanlarda hangi etkinliğe ne kadar süre ayırdığını belirlemek ve düzenlemek açısından aileyi rahatlatabilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 327).

Zaman cetveli, öğrencinin günlük zamanı geçirme biçimi ile bilgi, onu tanıma açısından sağladığı verilerin yanı sıra; zamanı daha etkili ve planlı kullanmaya yönlendirilmesi ve bu konuda olumlu alışkanlıklar kazandırması açısından da önemlidir (Erol, 2002, s. 62).

Kendi kendini değerlendirmeye dayanan bütün araçlarda olduğu gibi zaman cetvelinde verilen bilgiler de gerçek faaliyetleri yansıtmayabilir. Ancak öğretmen-öğrenci arasında iyi ilişkiler ve güven sağlanmışsa, etkinliğin amacı iyi açıklanmışsa bu sakınca büyük ölçüde giderilebilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 328).

4.3.5. Problem Tarama Envanterleri

Problem tarama envanterlerini kullanmada amaç bireyleri kaygılandıran, dengeli ve sağlıklı uyum yapmalarını engelleyen, problemleri ortaya çıkararak, onlara yardımcı olmaktır (Yeşilyaprak, 2002, s. 328).

Problem tarama envanterleri, bireyin sağlık ve bedensel gelişimi okul yaşamı, ev ve aile yaşamı, başkalarıyla ilgili ilişki kurma, gelecekteki öğrenim ve iş yaşamı, bireyin kendi iç dünyası ya da benlik tasarımı ile ilgili alanlardaki problemleri kapsamaktadır (Bakırcıoğlu, 1997 s.52). Problem envanterinden elde edilen bilgiler değerlendirilerek, bireyin kişisel ve gruptaki diğer bireylerle olan

ortak sorunları belirlenmekte, bireyi kaygılandıran problemlerin giderilmesini sağlayıcı önlemler alınmaktadır (Tan, 1992, s. 41). Problem tarama envanterleri hazırlanma ve geliştirme yöntemi yönünden “rasyonel” bir yaklaşımdır. Geliştirilen diğer envanterlerden farklı olarak “işaretleme listesi” düzeninde oluşturulmaktadır.

Problem tarama listesini öğrenciler işaretlerken kendilerini en çok rahatsız eden cümlelerin yanına (+) işareti koyarlar ve önemli anlamında (Ö) harfini yazarlar. Daha sonra bir kez daha okuyarak en önemlilerinin yanına (ÇÖ) işareti yazılır. Öğrencinin listede bulunmayan problemlerini yazabilmelerine olanak sağlamak için boş bir yer bırakılır. Envanterde bulunan soru cümleleri 30 ile 40 arasında değişmekte olup bu sayıyı aşmaması gerekmektedir. Problem tarama envanterleri, hazırlanırken belirlenen yollar izlenmelidir.

1. Problem tarama listeleri uygulanacak gruba çeşitli problem alanlarıyla ilgili açık uçlu sorular sorularak grubun problemleri hakkında kabaca bilgi toplanır.

2. Bu toplanan bilgiler, öğretmenler ile uzmanların gözlemleri birleştirilerek bir geçici problem tarama listesi hazırlanır.

3. Geçici problem tarama envanteri üzerinde her problem cümlesi gözden geçirilir. Maddeler amaca uygun bir biçimde yazılmalıdır.

4. Problem tarama envanteri geçici formunun deneme uygulaması, esas uygulama grubuna benzer sayıdaki gruba uygulanmalıdır.

5. Deneme uygulamasından sonra, problem tarama listesi üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak esas form oluşturulmalıdır. Bu şekilde geliştirilen form hedef grup için uygulanır (Baymur, 1999, s. 61).

Problem tarama envanterlerinin hazırlanmasından sonra, uygulama aşamasına geçilmektedir. Uygulamada bireylerin kişisel problemlerine ilişkin olarak açıkladıkları bilgilerin gizli kalacağı, problemlerin çözümü konusunda bir yardım sağlanacağı açıklanmalıdır. Ayrıca uygulamada, genel açıklama

bulunmalı, ön deneme veya genel uygulamalara göre belirlenen yaklaşık bir süre verilmelidir (Ufuk, 1998, s. 20).

Problem tarama envanterlerinin sonuçları öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve veliler ile paylaşılmalıdır. Sonuçların paylaşılmasında öğrencinin izni olmadan, sonuçlar açıklanmamalıdır (Can, 2002, ss. 161-162). Problem tarama envanterleriyle ilgili çeşitli açıklamaların ışığında, listeler tüm bir okulun, eğitim programını yeniden düzenlenmesinde, bireylerin kendi problemlerini daha iyi anlamalarını sağlamada, problemlerinin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum gibi değişkenler bakımından nasıl farklılaştığını incelemeye kolaylıkla kullanılabilir (Kepçeoğlu, 1992, s. 147). Okul öncesi dönemde öğretmenler uzmanların yardımıyla, problem tarama envanteri hazırlayarak öğrencilerine uygulayabilirler. Hazırladıkları soruları yönelterek onlardan edindikleri bilgiler doğrultusunda önem derecesine göre işaretleme yaparlar. Yapılan listeler sonucunda öğrencilerin hoşlandıkları durumlar onların ilgi istek ve beklentileri öğrenilir, bu duruma göre programlar hazırlanır.

4.3.6. Anket

Bireyi tanımada, onun ilgi ve ihtiyaçları, duygu ve düşünceleri, görüşleri konularında bilgi toplamak için en çok kullanılan araçlardan biri de anketlerdir. (Tan, 1992, s. 35).

Anketler, belirli bir konuda, birçok kimsenin kişisel olarak, görüşlerini, tutum ve duygularını saptama amacıyla düzenlenmektedir. Anketler, nitelikleri yönünden, insanların bilgi, görgü, duygu ve düşüncelerini başkaları ile paylaşmak, bazı konularda bilinmeyenleri açığa çıkarmak amacıyla oluşturulan doğal bir etkileşim ve iletişim temeline dayanmaktadır (Özoğlu, 1997, ss. 45-46).

4.3.6.1. Anket ile Bilgi Toplamanın Kuvvetli ve Zayıf Yönleri

1. Geçerlik ve güvenilirliği oldukça yüksek olması, maliyetinin ucuz ve çok sayıdaki kişilerden, kısa sürede birçok konuda görüş alma olasılığı sağlanması nedeniyle en çok kullanılan bilgi toplama aracıdır.

2. Örneklemin, evreni temsil etme gücü artırılabilir, bulguların dış geçerliği de buna paralel olarak artar.

3. Anket, kişi tarafından bireysel olarak başkalarının etkisi olmaksızın doldurulma olasılığı yüksek olduğu için verilerin objektifliği artmaktadır (Çağlar, 1977, s. 21).

4. Anket soruları, soruları yanıtlayan kişiye yazılı olarak verildiği için verilen yanıtların kontrolü tekrar tekrar yapılabilir. Bu da yanıtların güvenilirliğini artırmaktadır (Erol, 2002, s. 44).

5. Anketteki sorular, kapalı uçlu ise verilerin analizi kolayca yapılabilen, madde güvenirliği ve geçerliği sağlanabilmektedir (Özgüven, 2002, s. 102).

Anketle Bilgi Toplamanın Zayıf Yönleri

1. Anket genelde, okuma yazma bilenler tarafından doldurulabildiği için, örneklem, uygulama, okuma yazma bilmeyenleri temsil etmez.

2. Örneklem küçüldüğü için, cevaplanmış ankete dayalı verilerden elde edilen sayısal verilerin evreni temsil etme gücü azalmaktadır (Özoğlu, 1997, s. 46).

3. Toplu uygulama dışında anketi yanıtlayan kişinin soruları anlamadığı durumlarda, anketi gönderen araştırmacının açıklama isteme olanağı bulunmamaktadır.

4. Anket sorularındaki anlaşmazlık anketle veri toplamanın önemli sakıncalarından birisidir. Bu nedenle mümkün olan durumlarda anketleri topluca uygulama yöntemi tercih edilmektedir.

4.3.6.2. Anketlerde Kullanılan Soru Türleri

Bir etkileşim aracı olan sorular, genelde yazılı veya sözlü olarak sorulabilir. Soru türlerinin birincisinde, soruyu soran kimse, sorunun yanıtını bildiği halde, karşısındakinin bilgi düzeyini ölçmek amacıyla soruyu araç olarak

kullanmaktadır. İkinci tip sorularda, soruyu soran kişi sorunun yanıtını önceden bilmemektedir. İkinci tür sorulara yanıt aramanın amacı, bireyin bilgisini ölçmek değil, bireyin nitelikleri, bilinmeyen yönleri hakkında bilgi toplamak, bireyi tanımak gibi hususlardır.

Açık uçlu sorularda, anket sorusunun “soru” bölümü vardır. Sorunun seçenekleri yoktur. Sadece soru sorulur, seçenekler verilmez. Bu tür sorularda birey sorunun yanıtını kendisi bulur (Çınar, 1998, s. 50).

Kapalı uçlu sorularda, sorulara verilecek yanıtlar belirli sayıda seçeneklerle sınırlandırılmıştır. Bu seçenekler, “evet-hayır, doğru-yanlış, yeterli-yetersiz” gibi iki seçenekli ya da çok seçenek içeren seçmeli sorular şeklinde düzenlenir.

4.3.6.3. Anket Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

1. Sorular, mesajı kişiye iletecek şekilde olabildiğince açık seçik bir anlatımla hazırlanmalı, sözcükler kesin olmalıdır.

2. Kişiyi yönlendirici ya da ön yargılara dayalı sorular sorulmamalıdır.

3. Soru türleri, araştırmanın amacına uygun olarak seçilmeli, değerlendirme ve kodlama işlemlerini kolaylaştıracak şekilde hazırlanmalıdır.

4. Anketteki sorular, uygulanan kişilerin yazma ve ifade etme zamanını en aza indirecek şekilde kısa olmalıdır.

5. Sorular, tamamlanınca, önce bir “deneme formu” hazırlanmalı, örneklemdaki kişilere benzer küçük bir gruba uygulanarak bir ön deneme yapılmalı, soruların anlaşılıp anlaşılmadığı ve yaklaşık olarak soruları yanıtlama süresi belirlenmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 330).

4.3.6.4. Anketlerin Uygulanışı

Anketlerin uygulanması, koşullara ve araştırmanın amacına, örnekleme alınan bireylerin niteliğine ve sayısına, uygulama için gerekli süreye ve maddi olanakların durumuna göre, topluca gruplara uygulama, bireysel görüşme yolu ile uygulama, posta ile uygulama ve telefon ile görüşme, yollarından biri ile uygulanmaktadır (Özoğlu, 1997, s. 47). Anket uygulama yollarından, bireysel görüşme yoluyla anketin uygulanması, okul öncesi dönemdeki çocuklara, yaş seviyeleri, ilgi, istek ve yetenekleri göz önünde bulundurularak uygulanabilir. Çünkü, bu yöntem tek tek kişilere ulaşp anketi bireysel olarak uygulama yöntemidir. Bu yöntemle anketör anket sorularını sözlü olarak kişiye sorar ve yanıtları yine kendisi kayıt eder (Erol, 2002, s. 45).

4.3.6.5. Anket Düzenlenirken Aşağıdaki Noktalara Dikkat Edilmelidir:

1. Yönerge: Aracın hangi amaçla hazırlandığı ve nasıl doldurulacağını açıklayan bir kısım olmalıdır.
2. Soruların düzenlenişi: Sorular, amaca uygun olarak, mantıklı bir sıra içinde düzenlenmelidir. Her soru tek bir yanıt amaçlanarak ve yanıtlayanı yönlendirmeyen bir ifade tarzı kullanılmalıdır (Morris, 2002, s. 10).
3. Soruların içeriğı daha önce belirtildiğı gibi anketin amacına hizmet etmelidir. Sorularda, gerekli olmayacak, kullanılmayacak bilgiler yer almamalıdır.
4. Anketin uzunluğı, yanıtlayanı sıkmayacak, ilgi ve dikkatini azaltmayacak bir ölçüde olmalıdır.

Anket çalışmalarında, yanıtların doğruluğunu anlamak güçtür. Diğerk tekniklerde olduğı gibi anket çalışmalarıyla da bireyleri tanımak yeterli olmayabilir. Bu nedenle diğerk tekniklerle desteklenerek kullanılmalıdır (Morris, 2002, s. 10).

Okul öncesi öğretmeni anket tekniğini öğrencilerine uygularken soruları sözlü olarak yöneltir ve verilen yanıtları kayıt eder. Aynı zamanda velilere uygulanabilecek anket ile öğrencinin evdeki durumları ve ailenin çocuk hakkındaki duygu ve düşünceleri de öğrenilebilmekte ve tanıma çalışmalarında yardımcı olabilmektedir.

4.4. Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

4.4.1. Sosyometri

Sosyometri, bir grubu oluşturan bireylerin sosyal durumunu birbirleri ile olan ilişki biçimlerini, grup içindeki alt grupları kısaca grubun gerçek görünümü ve grup bütünlüğü hakkında objektif bilgi edinmek için kullanılan en güvenilir tekniktir (Çağlar, 1977, s. 17).

Sosyometrik tekniklerin temeli, toplumbilimin kurucularından sayılan E. Durkheim ve H. Spenser'in tümevarım yöntemlerinin toplumsal bilimlerde de uygulanabileceği görüşüne dayanmaktadır. J.L. Moreno (1954) ilk kez “sosyometri” kuram ve tekniklerini ortaya atmıştır (Özgüven, 2002, s. 220).

4.4.1.1. Sosyometrinin Amacı ve İşlevi

Öğretmenlerin, öğrencileri sosyal ilişkiler içinde tanınmasına ihtiyaç vardır. Sınıfta öğrencilerin oturma yerlerini belirlemek isteyen bir öğretmen, onların birbirlerine yakınlık derecelerini belirlemek amacıyla, öğrencileri tanıma ihtiyacı duymaktadır. Öğrencinin sınıftaki yeri, arkadaşları tarafından algılanış biçimi ve benimsenme derecesi onun okula uyumunun bir göstergesi olarak öğretmeni yakından ilgilendiren hususlardandır (Kuzgun, 2003, s. 62). Bazı öğrenciler grup içinde huzursuz ya da yalnız olabilirler. Böyle bir durum öğrencinin okuldan soğumasına yol açabilir. Gruba uyum sağlamakta güçlük çeken öğrencilerin belirlenmesi onların kişilik gelişimine yardımcı olmanın ilk aşamasını oluşturmaktadır. Kapsamı geniş olan sosyometrik teknikler “grup” teknikleri ve “eylem” tekniklerinden oluşmaktadır. Bir gruba ilişkin, sosyometrik bir inceleme sonucunda, grupta çoğunluk tarafından seçilen, liderler, grupta

yalnız kalan bireyler ve birbirlerine bağı kapalı gruplar ve klikler ortaya çıkmaktadır. Grubun yapısına ilişkin bu bilgilerin ışığında, ikinci aşamada, grup teknikleri yerine eylem teknikleri kullanılarak, grup üyelerinden yardıma gereksinim duyanların “psikodrama ve sosyodrama” teknikleri ile sosyal problemlerinin giderilmesine yardım edilebilmektedir (Özgüven, 2002,ss.220-221).

Sosyometri yaklaşık 8-10 ve daha fazla kişinin bir arada bulunduğu, çalıştığı gruplarda bireyler arasındaki iletişim ve etkileşimin niteliğini, derecesini, saptamak üzere kullanılabilmektedir. Sosyometri, eğitim sanayi, hizmet ve kamu sektöründe, bireyleri gruplara ayırmak, programlara yerleştirmek amacıyla da sık sık kullanılmaktadır (Kantarcioglu,1998,s.85).

4.4.1.2. Sosyometrinin Uygulanması

Bu teknikte elde edilen bilgilerden istenilen yararı elde edebilmek için, önce amacın saptanması ve buna uygun durumların belirlenmesi gerekmektedir. Grubun üyeleri arasındaki etkileşim örüntüsünü saptamak amacıyla “sosyometrik test” adı verilen yöntem uygulanmaktadır. Sosyometrik test için önce gruba belli bir konuda bireylerin sosyal ilişkilerini ifade edebilecekleri bir sosyometrik anket uygulanır. Elde edilen sonuçlar, “sosyogram” adı verilen bir tabloda gösterilir (Kuzgun, 2003, s. 82).

Sosyometrinin uygulanması, belirli aşamalarla yapılmaktadır.

Tercihlerin Belirtilmesi : Bu aşamada sosyometri uygulanacak gruptaki bireylere önceden belirlenmiş bir “ölçüte göre” gruptaki kişilerden birlikte bulunmayı tercih ettiği üç kişinin adını tercih sırasına göre verilen karta yazması istenir. Tercih edilecek kişi sayısı üçten az ya da çok olabilir. (Özgüven, 2002, s. 227).

İlişkilerin Çizelge Halinde Özetlenmesi : İkinci aşamada bireylerden toplanan veriler, kimin kimleri seçtiğini gösterecek şekilde iki boyutlu bir çizelgede özetlenebilir. Tablo hazırlanırken her üyenin yeğlediği kişilerin çetelesi

yapıldıktan sonra, derecelerin frekansları yazılır (Yeşilyaprak, 2002 s.332). Listenin içindeki 1., 2. ve 3. derecelerden ve toplam olarak kaç kez seçildiği özetlenmektedir (Tan, 1992 s.18). Sosyometri sonuç özetleme cetveline bakılarak, gruptaki bireyler arasında mevcut sosyal ilişkiler hakkında bir fikir edinilebilmektedir. Bireyler arasındaki, ilişkileri daha ayrıntılı olarak görebilmek için sosyometri sonuç özetleme cetvelindeki bilgiler bir sosyogramla grafiksel olarak ifade edilmelidir (Çağlar, 1977, s. 18).

Sosyogramın Hazırlanması : Sosyometri tekniğindeki, üçüncü aşama, sosyometri sonuçları özet tablosundaki verilerin “sosyogram” denilen gruptaki bireylerin ilişkilerini gösteren bir grafikte gösterilmesidir. Sosyogram, sınıftaki etkileşim örüntüsü hakkında fikir vermektedir(Ufuk, 1998, s. 56).

Sosyogramın Yorumlanması : Sosyogramda, saptanan kişilik tipleri ya da ilişki türleri şunlardır:

Liderler: diğer üyeler tarafından önder olarak seçilen, fikirlerine ve kararlarına uyulan kişilerdir.

Terkedilmişler: Üyelerin hiçbiri tarafından arkadaş olarak seçilmemiş olanlardır.

Reddedilenler: Birbirlerini karşılıklı olarak tercih etmeyen gruptaki kişilerdir.

İkili Gruptaki: Grup içinde, sadece karşılıklı olarak birbirini çeken ikili alt gruplardır.

Klikler: Ana gruptan soyutlanmış ama kendi aralarında karşılıklı tercih yapan küçük alt gruplardır (Özoğlu, 1997, s. 91).

Sosyogramda, başkaları tarafından en çok seçilen birey grubun lideri durumundadır. Bu bireye yıldız da denir. Gruptaki bazı bireyler, başkaları tarafından hiç seçilmemiş olabilir. Bunlar izole edilmiş yalnız üyelerdir bazı gruplarda seçimler, karşılıklı olarak sadece üç veya dört üye arasında yer alır.

Bunlara klik denir. Her sosyogram üzerinde çok yönlü yorumlar yapılabilir. Grup üyeleri hakkında toplanan başka bilgiler daha sağlam yorum yapmayı kolaylaştırmaktadır (Kuzgun, 2003, ss. 82-83).

Sosyometri uygulamasında, güvenilir sonuçlar alabilmek için bazı kurallara dikkatle uymak gerekmektedir. Bu kurallar şöyle özetlenebilir:

1. Sosyometri sonuçları özel ve gizli tutulmalıdır.
2. Sosyometri uygulaması dostça bir hava içinde hiçbir zorlamaya dayanmadan yapılmalıdır.
3. Sosyometri uygulamasından önce sınıfta ya da gruptaki üyeler yeterince birbirlerini tanımış olmalıdırlar.
4. Sosyometri uygulaması aynı sınıf ya da grupta belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Çünkü, zamanla üyeler arasındaki ilişkilerin yapısı ve biçimi değişebilir. Tek bir uygulamayla, ortaya çıkacak ilişkileri güvenilir ve doğru saymak yanıltıcı olabilmektedir.
5. Sosyometri uygulamalarında karşılıklı seçime esas olacak durum örnekleri açık ve basit olmalı, ancak her uygulamada ayrı ayrı durumlar verilmelidir.
6. Sosyometri uygulamasından elde edilen ilgiler bireylere verilerek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin programlanmasında dikkate alınmalı; bu bilgiler uygun yaklaşım biçimleri içinde bireylerle paylaşılmalıdır (Çağlar, 1977,s.55).

4.4.1.3. Sosyometri Tekniğinin Sınırlılıkları

Sosyometri, verilen zamanda grubun sosyal dokusunu ortaya çıkarmaktadır. Sosyometriden elde edilen bilgileri genellemek doğru değildir. çünkü bilgi yönerge ile sınırlıdır. Çünkü, öğrencinin çalışma grubunda tercih ettiği arkadaşı ile, sinemaya, eğlenmeye gitmek istediği arkadaşı farklı olabilir. Sosyometrinin güvenilirlik derecesi grubun birbirini iyi tanması ve içten yanıtlar

vermesine bağılıdır. Sosyometrik testin geçerliliğini etkileyen bir başka etmen de her öğrencinin sevdiği, üç kişinin adını yazmak zorunluluğudur (Kuzgun,2003,s.83).

Elde edilecek bilgilerin güvenilirliğini sağlamak için mutlaka gizliliğe dikkat edilmeli, uygulayıcı tüm öğrencilere bu konuda söz vermelidir ve alınan sonuçlar kullanılmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 335).

Okul öncesi öğretmeni bu tekniği öğrencileri için uygulayabilmektedir. Uygulanan bu teknik çocuklar arasındaki ilişkileri ortaya koymasına rağmen sağlıklı değildir. Gün içinde üç kez uygulanan sosyometrik tekniğinin sonuçları farklı olacaktır. Çünkü öğrencilerin ilişkileri ve duyguları çok değişkendir. Sabah kedisine şeker verdiği için çok sevdiğini söylediği arkadaşını, akşam bir oyuncağını paylaşmadığı için hiç sevmediği bir arkadaş olarak ifade edebilir. Bu sebeple bu tekniğin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanması grup örüntüsü hakkında çok sağlıklı sonuç vermez ancak öğrencilerin ebeveynlerine uygulandığında ebeveynlerin birbiriyle olan ilişkilerini ortaya koymak açısından uygulanabilecek bir tekniktir.

4.4.2. Kim Bu Tekniği

Grubun sosyal dokusu içinde, üyelerin birbirlerini nasıl algıladıklarını, ilişki biçimlerini, kabul ve red derecesini anlamaya yarayan bir tekniktir (Kepçeoğlu, 1992, s. 61).

Kim bu yaklaşımında, bireylere ilişkin bir dizi kişilik özelliği veya belirgin davranışları olan tiplerin özellikleri belirtilir ve grubu oluşturan bireylerin her birinden belirtilen özelliğe grup içinde en iyi uyan belirlenebilir(Özgüven, 2002, s. 229). Özellikle birinci kademedeki ve okul öncesi dönemde öğretmenler kendi grubuna uygun düşeceğini tahmin ettiği özellik ve davranış betimlemelerini yazarak böyle bir araç oluşturulabilirler (Yeşilyaprak, 2002, s. 335).

Gözlemsel tekniklerden biri olan kim bu tekniği, kendi arkadaşlarının gözü ile bireylerin en belirgin ve temel kişilik özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kim bu tekniğinde, bireylerin kendilerini “nasıl gördüklerine ilişkin bilgiler sağlanır. Böylece bireyin kendini görüşü ile başkalarının onu görüşü arasındaki tutarlık, uygunluk ile tutarsızlık ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Kuzgun, 2003, s. 86). Kim bu tekniğinde, niteliklerin ve betimsel ifadelerin hazırlanmasında, belirgin tiplere ilişkin betimlemeler, bilgi toplayan kişinin genel ve özel amacına göre hazırlanmaktadır. Hazırlanacak davranış ve özellikler, olumlu ve olumsuz olacak şekilde seçilerek, düz bir cümle ya da bir soru cümlesi şeklinde ifade edilmektedir(Kuzgun,2003,s.86)Bilgi toplama aracı olarak, kim bu yaklaşımında, kullanılacak form,yönerge ve davranışlardan oluşmaktadır.

Kim bu tekniğinin, uygulanmasında, hazırlanan davranış formları her bireye verilmektedir. Bireyler davranışların karşısındaki “Kim bu sütununa gruptaki bireylerden davranışa en uygun olan kişinin adını ve soyadını yazarak cevaplamayı tamamlamaktadırlar. Kim bu yaklaşımının uygulanma amacı, kimin kim hakkındaki yargılarını belirlemek ise kişinin kendi ismini cevap kağıdına yazması gerekir, aksi takdirde isim yazma gerekliliği yoktur. Eğer, kim bu uygulamasının amacı, sadece gruptaki belirli tipleri ortaya koymak ise, cevaplandıran kişi, kendi ismini yazmayabilir. Bu şekilde olumsuz özellikleri olan kişilerin grup üyelerince daha iyi belirtilme olasılığı da bir ölçüde arttırılmış olmaktadır (Özgüven, 2002, s. 230).

Elde edilen sonuçların değerlendirilmesi, iki amaca yönelik olarak yapılmaktadır. (1) Gruptaki bireylerin, betimlenen özellikler yönünden durumlarının belirlenmesi, (2) Gruptaki bireylerin kendilerini ve diğerlerini karşılıklı olarak nasıl algıladıklarının karşılaştırılması yönlerinden ele alınmaktadır (Erol, 2002, s. 100). Sonuçların değerlendirilmesi amacıyla böyle bir tablo örneği verilmiştir:

Şekil:5 Cevapların Dağılımı ve Puan Tablosu

Öğrencinin Adı; Soyadı	Davranış Betimlemelerinin Numaraları											TOPLAM		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Olumlu Puanlar	Olumsuz Puanlar	Kendini anma sayısı
Ali Can	///		/		//		/	*/		*				2
M. Güneri														
B. Yeşil														
(Devam eder)														

Tüm cevapların frekans dağılımları bu tabloda belirlendikten sonra öğrencilerin durumları değerlendirilir. Böylece, grup içindeki birey arkadaşları tarafından nasıl tanındığı ve kendini nasıl tanıdığına ilişkin bilgiler edinilmiş olacaktır. Öğretmenler, bu yolla daha önce kullandıkları sosyometrik tekniklerin sonucunu öğrenmekte ve daha önce yapmış oldukları gözlemleri kontrol edebilmektedirler (Çağlar, 1977, s. 28).

Okul öncesi öğretmeni bir oyun şeklinde, çeşitli betimlemeleri ifade ederek, sınıfımızdaki en temiz, en düzenli, daima neşeli olanları bulalım şeklinde bir oyun başlatabilir. Öğrenciler, sınıftaki arkadaşlarının özelliklerini belirterek sınıf içindeki bireylerin arkadaşları tarafından nasıl algılandığı ve kendini nasıl tanıdığına ilişkin bilgiler değerlendirilerek bireyin uyum içinde olup olmadığı ve bireylerin tipik davranışları hakkında yargılara varmaktadır.

Kimdir bu, testinin kontrolünü yapmak amacıyla, rol dağıtım tekniği uygulanabilmektedir. Öğrencilere bir tiyatro eserinin temsil edileceği ve bu temsilde, rol alacak kişilerin özellikleri anlatılıp bu rollere en uygun kimselerin seçilmesi istenir. Bu belirlenen, tiplere uyan arkadaşlarımızı birlikte seçelim, şeklinde bir yönerge verilebilir.

Temsil edilecek roller:

Her şeyden şüphe eden, iyilik perisi, genellikle, üzüntülü ve kederli görünenler, dürüst, güvenilir, kendini beğenmiş, utangaç, iki yüzlü, neşeli, yalnızlıktan hoşlanan vb.

Bu şekilde yapılacak, rol dağıtım tekniği ile, sınıftaki öğrencilerin birbirini nasıl gördükleri de okul öncesi öğretmeni tarafından kolayca anlaşılabilir (Erol, 2002, s. 58).

4.4.3. Sosyal Uzaklık Ölçeği

Sosyometri ve kimdir bu gibi grup-içi ilişkiler hakkında bilgi edinmeye yarayan bir diğer araç da “sosyal uzaklık ölçeği”dir. Bireylerin birbirlerine sosyal kabul ya da sosyal mesafelerini belirlemeye yarayan bu araç 1925’te E.S. Bagardus tarafından farklı azınlık gruplara karşı tutumları ölçmek için geliştirilmiştir. Ancak daha sonra sınıf-içi ilişkilerde, grup üyelerinin birbirini kabul derecelerini saptamak için kullanılmaya başlanmıştır (Yeşilyaprak, 2002, s. 337). Öğrenciler, grup içinde, üyeleri böyle bir ölçek üzerinde değerlendirerek, sınıfta kimlerin tercih edilip, kimlerin red edildiğini, kimlerin olumlu ya da olumsuz anlamda önemsendiğini ortaya koyabilmektedirler. Öğrencilerin sınıf içindeki ilişkilerini geliştirmek amacıyla da kullanılabileceği gibi anasınıfı ve 1.sınıf öğrencilerinin resimlerinin yapıştırıldığı bir form halinde de kullanılabilmektedir (Bacanlı, 1999, s. 45).

4.5. Etkileşime Dayalı Teknikler

4.5.1. Görüşme

Birey hakkında, bilgi toplamada temel ve doğal kaynaklardan biri bireyin kendisidir. Birey kendisini inceleme yönünden en temel fırsatlara sahiptir ve belirgin davranışlar hakkında bilgi verebilmektedir. Görüşme, en az iki kişi arasında süregelen amaçlı ve planlı bir konuşmadır.

Görüşmede belirli amaçlar vardır; bunlar işbirliği sağlamak ve sürdürmek, sağaltım, bireyi tanımak, onun kişiliği, ilgi ve ihtiyaçları duygu ve beklentileri hakkında kendisinden bilgi almaktır. Bu teknik, araştırmada veri toplama yolu olarak bireyin bir konu ile ilgili görüşlerini düşüncelerini, öğrenmek amacıyla da kullanılmaktadır (Yeşilyaprak, 2002, s. 338).

Bireyi tanıma amacıyla yapılan görüşme çeşidi olarak, serbest görüşmeler ve yapılandırılmış görüşmelerden söz edilebilir:

1.Serbest Görüşme

Kural ve işlem yolları daha esnek olan doğal bir görüşme yöntemidir.

Serbest görüşmede, görüşmenin amacı ve konusu vardır, ancak sorulacak sorular kesin olarak belirlenip sıralanmış değildir. Bireyin kendisini rahat hissetmesi, içtenlikle kendini anlatması fikirlerini ya da problemlerini daha geniş bir şekilde ortaya koymasına fırsat vermektedir. Bu tür görüşmeler, subjektif bir nitelik taşımaktadır. Görüşmeci görüşmeyi istediği yönde yürütebilir, bu nedenle sonuçlar görüşmecinin tutum ve özelliklerinden etkilenmektedir (Erol, 2002, s. 25).

2.Yapılandırılmış Görüşme

Soruları ve uygulanması, önceden düşünülerek hazırlanmış ve standart işlem yollarına bağlı kalınarak uygulanan bir görüşme türüdür. Görüşmeci, önceden hazırlanan açıklamalara aynen uymak, görüşme sırasında, belirli işleri sırayla yapmak, verilen cevapları aynen kayıt etmek zorundadır (Özgüven, 2002, s. 95). Bu tür görüşmelerde, sorulacak soruları ve açıklamaları kapsayan bir “Görüşme-kayıt formu” kullanılmaktadır. Yapılandırılmış görüşmeler, daha çok bilimsel araştırmalarda kullanılmaktadır.

Görüşmelerin serbest ve yapılandırılmış olması görüşmeye neden olan durum, görüşmenin amacı, görüşmecinin yetiştirme tarzı ve tutumu ile yakından ilgilidir. Bu nedenle görüşmeler, sadece serbest veya sadece yapılandırılmış bir görüşme tutumu ile sürdürülmeyebilir. Amaca göre, görüşmelerde yarı yapılandırılmış bir görüşmede uygulanabilmektedir. Bu tür görüşmelerde, sorular önceden hazırlanabileceği için görüşme samimi bir havada yürütülebilmektedir. (Özgüven, 2002, ss. 96-97).

Görüşme kılavuzu, görüşmecinin uyması gereken önemli kuralları hatırlatıcı, görüşme sorularını belli bir sırada içeren ve gerektiğinde kayıt işlerini

de kolaylaştıran,soruların hangi sırada sorulacağını belirleyen biçimde hazırlanmış bir listedir. Görüşme kılavuzunun hazırlanmasında, soruların hangi sırada sorulacağını kararlaştırılması önemli bir konudur. (Karasar, 1979, s. 169).

4.5.1.1. Görüşme Türleri

Görüşmeler, amaç, süreç, işlem yolu, tutum, yaklaşım, araç ve teknik gibi ölçütlere göre farklı isimler altında sınıflandırılmaktadır.

a. Amacına Göre Görüşmeler

Görüşmenin teme amacına yönelik olarak görüşmeler:

1. Bilgi toplama amacına yönelik görüşmeler.

2. Bireye psikolojik yardım yapmayı amaçlayan görüşmeler olmak üzere iki grup içinde incelenmektedir.

Görüşme türlerinin hemen hepsinde, belirli ölçülerde, “bilgi toplama ve verme” amacı vardır.

b. Okulda ve Evde Yapılan Aile Görüşmeleri

Aile görüşmeleri eğitim ve öğretimle ilgili olarak öğrencilerin problemlerinin nedenleri hakkında bilgi toplama amacı ile öğretmenlerin çocuk gelişimi, rehberlik ve sosyal hizmet uzmanlarının aile ziyareti veya okulda ana-babalarla yaptıkları görüşmelerdir.

Aileler ile yapılan görüşmeler aile bireylerinin öğretmene ya da uzman kişilere çocukları hakkında bilgiler vermeleri, ailenin yaşadığı ortamı gözlemeleri, okuldaki davranışlarının anlaşılmasına yardım etmektedir (Özgüven, 2002, s. 90).

c. Görüşmeye Katılanların Sayısına Göre Görüşmeler

Bireysel ve grupla olmak üzere iki sınıfta incelenebilir. Bireysel görüşmede, görüşmeci ile kaynak kişi dışında kimse bulunmaz. Grupla

görüşmede ise çok sayıda kaynak kişi konuyu birlikte görüşüp tartışır ve görüşmecinin soracağı sorulara karşılıklı etkileşimde bulunarak cevap verirler.

d. Görüşülmek istenen kişiye göre görüşmeler

Önderlerle, uzmanlarla, halk ile yapılan görüşmeler olmak üzere üç'e ayrılır.

- Önderlerle yapılan görüşmeler, geniş kitleleri ilgilendiren belli konularda oluşan görüş ve sorunların ortaya çıkarılması amacını güder.

- Uzman kişilerle yapılan görüşmeler: Belli uzmanlık alanlarında ayrıntılı teknik bilgi toplanır.

- Halk ile yapılan görüşmeler: Belli konularda, genel bilgi, tutum ve davranışların öğrenilmesi amaçlanır (Karasar, 1979, s. 167).

e. Bireye Yardım Yapmaya Yönelik Görüşmeler

Amacı, bireye kişisel sağlık ve psikolojik yardım sağlamaya yönelik görüşmelerdir. Bilgi toplama ve bilgi verme görüşmelerinde de dolaylı ve sınırlı ölçüde bireye yardım söz konusu olabilir de, psikolojik yardıma yönelik görüşmelerde temel amaç bireye yardımdır (Özgüven, 2002, s. 92).

4.5.1.2. Görüşmede Dikkat Edilecek Noktalar

Görüşmenin amaca uygun, iki kişi arasındaki ilişkileri geliştirici, etkili ve yararlı olması için iyi bir şekilde planlanması, soruların uygun şekilde hazırlanması ve sonucun raporlaştırılması gerekir.

a. Planlama

Görüşmecinin bu konuda iyi yetişmiş olması şarttır. (Yeşilyaprak, 2002, s. 340). Görüşmenin amacı, görüşme kılavuzu ve kullanılması, görüşülecek kaynak kişiler ve özellikleri üzerinde durulmalıdır (Karasar, 1979, s. 174).

Görüşme, zamanı seçilirken, özellikle görüşülecek kişi için uygun bir zaman olmasına dikkat edilmelidir (Yeşilyaprak, 2002, s. 340).

Mülakat yapılacak yerin de aydınlık ve rahat bir ortam olması gerekir. Görüşmenin planlama aşamasında görüşülecek kişiye neler soracağını, amacını iyi saptamalı, hangi soruları soracaksa soruları, nasıl davranacağını ve hangi davranışları destekleyeceğini kayıt etme yöntemlerini, süresini ona göre belirlemelidir (Yılmaz ve Üre, 1997, s. 179).

b. Uygulama

Görüşmeden önce, görüşülecek kişi ile iyi ilişkiler kurulması gerekir. Görüşmeci ile bireyin birbirini ilk kez görüşme sırasında görmesi uygun değildir (Yeşilyaprak, 2002, s. 340). Görüşmecinin davranışları, alınacak bilginin geçerliğini ve güvenilirliğini büyük ölçüde etkiler (Yeşilyaprak, 2002, s. 340). Görüşmeci, görüştüğü bireyi çok dikkatli dinlemeli yargılamaktan kaçınmalıdır. Sorulara cevap verilmek istenilmiyorsa zorlama yapılmamalıdır (Yılmaz ve Üre, 1997, s. 180). Soruların hazırlanmasında şu özelliklere dikkat edilmelidir:

1. Görüşmeci soruları, görüşülecek konuya göre önceden hazırlanmalıdır.
2. Soruda ne tür bilgi istendiğini açıkça belirlenmelidir.
3. Soru, tek amaçlı ve varsayımsız olmalıdır.
4. Soru, kaynak kişinin verebileceği verileri içermelidir.
5. Sorular sorulurken, açık ve doğrudan asıl konuya geçen bir tarz kullanılmalıdır.

Görüşme süresince, görüşmeci ile kaynak kişi arasındaki olmayan yakınlık korunmalıdır. Olanaklar elverdiği ölçüde birden çok görüşmeci görev almalı ve işbirliği yapılarak verilerin toplanması sağlanmalıdır (Karasar, 1979, s. 170).

4.5.1.3. Görüşmenin Kaydedilmesi ve Raporlaştırılması

Görüşmenin kaydedilmesi, verilerin toplanması yönünden önem taşımaktadır. Görüşmeci, görüşme anında ya da hemen sonra özet niteliğinde notlar tutabilir; önceden hazırlanmış görüşme kılavuzu üzerinde seçenekleri işaretleyebilir ya da özet bilgi niteliğinde notlar alabilir (Karasar, 1979, s. 172).

Görüşme anında, görüşmeciyle konuşulanlar banda alınabilir. Eğer banda alınacak veya not tutulacaksa, mutlaka kişiden izin alınmalıdır (Can, 2002, s. 155).

Görüşme raporu hazırlanırken, bazı hatalar yapılabilir. Bu hataların bilinmesi raporun daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Gözlemde olduğu gibi görüşmenin de değeri büyük ölçüde görüşmeciye bağlıdır. Görüşmeci karşısındaki ile olumlu bir ilişki kurabilirse, bilgilerin güvenilirliği artar (Özgüven, 2002, s. 309).

4.5.1.4. Görüşme Tekniğinin Kuvvetli ve Zayıf Yönleri

1. Görüşme, yüz yüze bir durumda karşılıklı konuşmaya dayandığı için doğal bir yoldur ve iletişim de kolaylık sağlar.

2. Görüşmenin, kullanılma alanı çok geniştir. Araştırmalarda, birey hakkında bilgi toplamada, psikoterapi, personel seçimi ile diğer bir çok durumlarda değişik amaçlar için kullanılmaktadır (Özgüven, 2002, s. 87).

3. Görüşmede, anlaşılamayan soruların tekrarlanması ve açıklanması mümkündür (Yeşilyaprak, 2002, s. 342).

4. Araç, gereç gerektirmez, uygulaması kolay bir tekniktir, özel bir yer gerektirmez (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 15).

5. Görüşme sırasında, görüşmeciye değişiklik yapma olanağı vermesi, esnek oluşu yönünden görüşme, diğer birçok tekniğe göre daha kullanışlıdır.

6. Anında değişen kurallara uyabilme esnekliği okuma-yazma bilmeyenler de dahil hemen herkese uygulanabilirliği, geri bildirim (feed-back)

mekanizmasının anında işeyebilmesi açısından oldukça önemlidir (Karasar, 1979, s. 175).

Görüşme Tekniğinin Zayıf Yönleri

1. Görüşme, tek tek bireylerle ilişki kurmaya dayandığı için harcanan zaman, emek ve para bakımından ekonomik olmayan bir yöntemdir.

2. Her zaman doğru bilgiler verilmeyebilir. Görüşmedeki kişilerin birbirine olan güven duyguları önemlidir (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 11).

3. Görüşmede bilgilerin öznel olma olasılığı fazladır nesnelliği kanıtlamak zordur (Yeşilyaprak, 2002, s. 342).

4. Görüşme, bilgi toplamada bireylerin kişisel görüş ve duygularına dayandığı zaman subjektif bir nitelik taşır. görüşme ile toplanan bilgilerin geçerlik ve güvenirliği diğer bilgi toplama araç ve yöntemlerine göre genelde daha düşük olduğu için, bu bilgilerin birey hakkında başka kaynaklardan elde edilen bilgilerle birlikte kullanılması yararlı olur (Özgüven, 2002, s. 89).

5. Görüşme pahalı ve zaman alıcı bir süreci gerektirebilir (Karasar, 1979, s. 175).

6. Görüşmede elde edilen bilgiler görüşülen bireyin vermek istedikleri bilgiler ile sınırlıdır (Can, 2002, s. 155).

Görüşme tekniğini okul öncesi öğretmenleri öğrencilerini daha iyi tanımak amacıyla oldukça sık kullanılmaktadırlar. Bu dönemde çocuklar, aileleriyle daha yakın ilişkilerde bulundukları için, onların aile içindeki davranışları, alışkanlıkları özellikle evlerde yapılacak olan görüşmelerle daha iyi anlaşılabilir (Erol, 2002, s. 31).

4.5.1.5. Veli Görüşmesi

Her eğitim kademesinde, öğrenci ile ilgili bilgi almak onu tanımak ve gelişiminde anne-baba ile işbirliği yapmak amacıyla, veli görüşmeleri oldukça önemlidir. Özellikle okul öncesi dönemde aileden edinilen bilgiler, tanımada

yararlı olacaktır. Veli görüşmelerinde, temel yaklaşım, “çocuğun gelişim ve uyumu konusunda nasıl işbirliği yapabiliriz?” Genel sorusu çerçevesinde biçimlendirilmelidir. Veli görüşmeleri bireysel yapılabileceği gibi bütün velilerin yer aldığı bir ortamda da gerçekleştirilebilmektedir. Yabancı ülkelerde, öğretmenin veli ile görüşmesinde öğrenci de bulunmaktadır. Ancak, böyle üçlü bir görüşmede son derece özenli, olumlu ve yapıcı davranmak çok önemlidir. Ayrıca bu tür bir görüşmede ilgili üç taraf da bir arada bulunacağı için, beklentiler daha açık olarak ortaya konulup işbirliği yapılabilir. Ancak bu tür görüşmelerde, öğretmenlerin psikolojik danışma uzmanlarından destek almaları uygun olur (Yeşilyaprak, 2002, ss. 342-343).

Almanya’da yapılan Eğitim Bilimi araştırmaları, veli toplantılarının özellikle Türk göçmen çocukları ve aileleriyle yapılan çalışmalarda, olumlu sonuçlar verdiği ve çocukların gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmaktadır(Ültanır, 2004, ss.285-286).

4.5.2. Ev Ziyaretleri

Öğrencilerin sağlıklı gelişimlerine katkı ve çoğunlukla sorunların nedenleri üzerinde bilgi toplamak amacı ile öğretmenlerin, çocuk gelişimi, rehberlik ve sosyal hizmet uzmanlarının, çocuklarıyla ilgili olarak ana ve babalarla öğrencinin evinde yaptıkları görüşmelerdir (Yeşilyaprak, 2002, s. 243). Ev ziyaretleri öğrencinin aile ortamı hakkında bilgi toplamak, böylece, onu daha iyi tanıyarak onun kendi kendini tanımasına yardımcı olmak amacıyla yapılmaktadır (Kepçeoğlu, 1992, s. 86). Ayrıca, aile ortamı hakkında ilk elden bilgi toplamaya imkan vermesi bakımından etkili bir bilgi toplama tekniğidir (Tan, 1992, s. 31). Ev ziyaretlerinde, çocuğun ev ortamına uygunluğu konusunda bir yargıya varma ve çocuğun ev ortamında bazı temel değişiklikler yapma gibi çalışmalarda bulunulmamalıdır (Özgüven, 2002, s. 242).

Ev ziyaretleri sırasında, öğretmen ve uzmanlar, ailelerin, çocuklarına ilişkin planları, beklentileri, tutumları çocuğun davranışları üzerinde etkili

olabilecek koşullar ve ailenin çocukları ile, ana ve babaların birbirleri ile olan ilişkileri, günlük yaşamda gözlenebilen gelenek ve alışkanlıklar hakkında genel bir anlayış kazanmaktadırlar (Tan, 1992, s. 30). Ev ziyaretlerinde, genellikle evin fiziksel durumu, ve koşulları, ana ve babanın çocuğa ve çalışmasına ne ölçüde yardımda bulunabileceği, ailenin okula ve okulda verilen hizmetlere karşı nasıl bir tutum ve anlayış içinde olduğu, çocukları ile ilgili olarak ailenin genel tutumu gibi konularda bilgi toplanmaktadır. Ev ziyaretlerinde, ailenin bütünlüğüne karşı mutlaka olumlu bir saygı duyulmalıdır (Tanaydın ve Demiral, 1982, s. 20).

Ev ziyaretleri yapılırken, şu ilke ve anlayışların belirlenmesi gerekir.

1. Okullarda yöneticiler, öğrencilere psikolojik yardım için ev ziyaretlerinin önemini kabul etmeli, bu amaçla uzman ve öğretmenleri teşvik ederek, onlara zaman ve hazırlanma kolaylıkları sağlanmalı, ailelerin bu ziyaretlere istekli hale gelmesi için çaba göstermelidirler.

2. Ev ziyaretleri; ziyaret öncesi mutlaka planlanmalı, aile ile ilişki kurulmalı ve randevu alınmalıdır. ziyaret konusunda öğrenciye de haber verilmelidir.

3. Ev ziyaretlerinde hangi konularda ne tür bilgilerin toplanacağı, gerekirse tüm ziyaretler için geçerli olmak üzere belirlenmeli, bu bilgiler (anket, soru listesi, işletme listesi, derecelendirme ölçeği) gibi çeşitli görüşme ve gözlem formları biçiminde düzenlenmelidir.

4. Her ziyaret sonunda toplanan bilgiler formlar üzerinde mutlaka yazılı hale getirilmelidir. Bazı bilgiler ziyaret sırasında hemen yazılabilir; bazı bilgilerin ziyaret sırasında, hangilerinin ziyaretlerin sonunda yazılması gerektiği ziyareti yapan kişinin takdirine ve bu konudaki deneyimine bırakılmalıdır.

5. Ziyarete gitmeden önce, olanaklar ölçüsünde, öğrenci ve aile hakkında bilgi edinilmelidir.

6. Ziyaret sırasında öğrenci ve aile kesinlikle eleştirilmemeli, öğrenci hakkında daha çok olumlu ifadelere yer verilmeli; özellikle çocuğu başka

çocuklarla karşılaştıran ifadelerden kaçınılmalıdır. Aynı şekilde, ziyarette okul ve diğer öğretmenlerin eleştirilmesine de fırsat verilmemelidir.

7. Ev ziyaretleri, planlı olmakla birlikte çok formal ya da resmi bir hava içinde sürdürülmemelidir.

8. Ziyarete randevu verilen saatte gidilmeli ve ziyaret süresinin bir saati aşmamasına dikkat edilmelidir.

9. Ziyaret sonunda, aileye bir teşekkür mektubu yazılmalıdır (Yeşilyaprak, 2002, s. 346).

4.5.2.1. Ev Ziyaretlerinin Yararlı ve Sınırlı Yönleri

Ev ziyaretleriyle öğretmen öğrencisi ve diğer aile üyeleri ile kendi çevre özellikleri içinde karşılaşmış olur. Okuldaki resmi karşılaşmanın vereceği tedirginliği ortadan kaldırır ve öğrenci kendi ev ortamında öğretmen ile yakından iletişim kurma fırsatı bulur (Yeşilyaprak, 2002, s. 347).

Ev Ziyaretlerinin Sakıncalı Yönleri

1. Evde aileyle yapılan görüşme okulda yapılan aile görüşmelerine göre daha çok zaman almaktadır.

2. Görüşmenin habersiz olarak yapılması durumunda ailenin görüşme yapmak üzere gelen uzmanı ya da öğretmeni nasıl karşılayacakları ve görüşmek için uygun olup olmayacağı açık değildir. Haberli görüşmelerde ise, evin normal ve tipik görünüşü gözleyebilme ve doğru izlenimler alabilme olasılığı azalmaktadır.

3. Ülkemizde yaygın olan misafire ikram geleneği de aileye bazı külfetler yükleyebilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 347).

4.5.2.2. Okul öncesi eğitim kurumlarında Ev Ziyaretleri Hangi Amaçla Kullanılır

1. Öğrencinin önemli bir problemi varsa öğrenciyi aile ortamında tanımak ve problemini çözmek için kullanılabilir.

2. Öğrencinin özel günleri evde kutlanıyor ve aile öğretmeni ve arkadaşları çağırıyorsa bu davete katılabilir.

3. Öğrencinin önemli bir hastalığı var ve okula gelemiyorsa, birkaç arkadaşıyla birlikte ziyaret edilebilir (Çocuğun, bulaşıcı bir hastalığının olmaması gerekir).

4. Öğrencinin, okul içindeki davranışlarını daha iyi yorumlayabilmek için, öğrencinin aile içinde yakın çevresi ile tanımak gereklidir ve ev ziyaretleri bu amaçla oldukça önemlidir (Ufuk, 1998,s.28).

4.5.3. Drama

4.5.3.1. Psikodrama

Önceden belirlenmiş, açık ve net eğitim amaçları olan tüm öğrencilerin kendi öğretmenleri ile birlikte daha çok motor hareketlerle yaptıkları, ifade etme, rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı grup etkinlikleridir (Önder, 1999, s. 32). Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma etkinliklerinin uyum süreç ve alanında kullanılabilecek bir yöntem ve araç olarak önerilen psikodrama esasında, psikiyatri uygulamalarında kullanılan bir yöntem ve araçtır (Erol, 2002, s. 61). Bireyin, içsel yaşamını sahnede temsil-oyun ortamında dile getirmesi, yansıtması ve yaşamasına, genel olarak psikodrama yöntemi denilmektedir. İçsel dürtü ve enerjinin boşalması, gereksinimlerin doyurulması konularında dans, müzik, resim ve dramatik etkinliklerin sağaltıcı özellikleri olduğu bilinmektedir (Karagözoğlu veKemertaş,2004, s.139).

Psikodramada, belli bir ortamda ve atmosferde belli diğer bireylerin yardımlarıyla ve oluşturulan temsil etkileşimiyle ve iletişimiyle bireyin sorununu oynaması, yansıtması sağlanmaktadır (Özoğlu, 1997, s. 154).

Güven duyulan bir grup içerisinde, yaşanan olayların simgesel olarak tekrarlanması ve olayın ilk kez cereyan ettiği zamandaki gibi travmatik olayların yaşanması ve olayın yeniden değerlendirilmesi, psikodramanın amacını oluşturmaktadır (Özgüven, 2002, s. 154).

Moreno'nun 1921'de Freud'un psikoanalitik yaklaşımına girişimine bir tepki olarak başlattığı çalışmalardan ortaya çıkan "Kendiliğinden (Spontaneity) Tiyatrosu" psikodramanın başlangıcı olarak kabul edilebilir (Sundberg 1962) Alıntı (Özoğlu, 1997, s. 155).

Oyun anında terapist, boşalımı sağlayacak işlemleri yaparak bireyin sorunundan kurtulmasına yardımcı olur (Özoğlu, 1997, s. 154). Oyun oynama bittikten sonra, psikodramanın etkisini artırmak amacıyla; yorum ve tartışmalar, gruptaki diğer üyelerin ve seyircilerin katılımları yararlı olmaktadır. Bu şekilde gruptaki diğer üyeler arasındaki psikolojik ilişkiler daha da ileri götürülerek psikodramanın etkisini artırabilmektedir (Kepçeoğlu, 1992, s. 190).

Ayrıca öğretmenler, psikodramayla, öğrencilerin talimatları izleyememe, sınıf etkinliklerine katılmada güçlük çekme, kaygı düzeyinin yüksek olması, bağımlı bir iletişim ve karar vermede güçlük çekme gibi sorunlarına yardımcı olabilmektedirler (Kuzgun, 2003, s. 88).

4.5.3.2. Sosityodrama

Günlük yaşamda, insanın bir toplum içinde yaşaması iş bölümünün gereklerine ve bireyin gelişim basamaklarına bağlı olarak farklı rollerdeki bireylerle sürekli olarak etkileşim içinde bulunması gerekmektedir (Özgüven, 2002, s. 239).

Sosityodramada birey güçlük çektiği rolleri onlara ilişkin duygularını, düşüncelerini ve karşılaştığı problemleri anlatma, hatta onları kabul etme, yeni gelişimsel görevlere hazır olup olmadığını anlama, kendini diğerlerinin gördüğü gibi görme, davranış becerilerini geliştirme ya da yeni beceriler kazanma olanağı bulmakta ve kendini yenilemektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 348). Sosityodramanın genel amacı, bireylerin toplumsal beceriler yönünden gelişmelerini sağlamak ve sosyal ilişkilerde karşılaştıkları çeşitli sorunları gidermektir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi sosityodrama süreci içinde sırası ile, "yaşamda var olan rollerin

farkına varılması, amaçların seçimi, davranışların günlük yaşama uyarlanması ve değerlendirme aşamalarının tamamlanması” ile mümkün olmaktadır.

Bir sosyodrama uygulamasında çizilen bir dairenin ortasına iki boş sandalye yerleştirilmiş, birinin adına “çocuk” diğerine de “baba” ya da “anne” denilmiş ve öğrenciler kendi aralarında çocuk ile ana-babaların karşılaşabileceği sorunları tartışmışlardır. Oyun esnasında, öğrenciler çocuk ve baba sandalyelerine oturarak beşer dakikalık süreyle onların yerine konuşmalar, daha sonra da ne öğrendiklerini tartışmışlardır. Bu tekniğe; “açık sandalye tekniği” adı verilmektedir (Özgüven, 2002, s. 246). Bu teknik, okul öncesi dönemdeki öğrencilere de uygulanabilmektedir. Böylece öğrencinin ailesiyle olan iletişimi hakkında bilgi edinilmiş olabilmektedir.

Ancak sosyodrama ve psikodrama uygulanması ve yorumlanması çok önemlidir. Okul öncesi eğitimi kurumu öğretmenleri bu teknikleri uzman denetimi ve rehberliğinde uygulayabilir ve uygulayan uzmana yardımcı olabilir.

5. Okul Öncesi Dönemde Tutulması Gereken Toplu Dosyalar

Birey hakkında, bilgi toplamanın temel amacı, kişiye ilişkin olarak verilecek kararların gerçekçi ve doğru olmasına katkı sağlamasıdır. Bireyi tanıma teknikleriyle elde edilen bilgiler sistemli olarak bir yere kaydedilmez ve saklanmazsa zamanla unutulur veya yanlış şekilde bellekte kalabilmektedir (Yeşilyaprak, 2002, s. 348). Bu nedenle toplu dosyalar bilgilerin düzenli bir biçimde özetlenerek kaydedilmesinde önemli olmaktadır. Bu amaçla kullanılan dosyalara “toplu dosya”, “öğrenciyi tanıma ve izleme dosyası, “gelişim dosyası”... vb. isimler verilmektedir (Erol, 2002, s.72).

Toplu dosyalar planlı, sürekli ve sistemli şekilde tutulmaları halinde, öğrencinin bütün bedensel, sağlık, zihinsel, kişisel ve sosyal gelişimine ilişkin bilgi birikimi sağlanmaktadır. Bireysel bilgi formlarında bulunması gereken temel bilgiler kısaca başlıklar halinde şöyledir.

1.Tanıtıcı ve kişisel bilgiler (öğrencinin fotoğrafı, adı ve soyadı, cinsiyeti, doğum yeri ve tarihi, adresi, telefonu).

2.Ev ve aile durumu (anne, baba, kardeşleri, meslekleri, kültürel ve ekonomik durum, aile içi ilişkiler, ailenin yapısı vb).

3.Sağlık ve bedensel gelişimi (beden gelişimi, geçirdiği hastalıklar, görme ve işitme durumu vb...).

4.Okul geçmişi ve akademik durumu (devam ettiği okullar, akademik başarıları, test sonuçları, genel yetenekleri vb...).

5.Özel yetenekleri, ilgileri,

6. İş tecrübesi, meslek bilgileri,

Birey hakkında, bilgi toplama işi değişen koşullar ve bireyde olan gelişmeler nedeniyle zaman içinde yenilenmesi ve tamamlanması gereken sürekli bir iştir. Birey, sürekli olarak gözlenerek, gelişim süreci hakkında bütüncül bilgiler elde etmek mümkün olabilmektedir (Kuzgun, 2003, s.90).

Toplu dosyanın işlevsel olması için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir:

1. Toplu dosya öğrencinin devamlı gelişimini yansıtabilmelidir. Bunun için, bilgiler tüm eğitim aşamalarını içine alacak kadar kapsamlı olmalı ve kronolojik olarak düzenlenmelidir.

2. Dosya, inceleyen kişiye kısa zamanda bilgi verecek şekilde şematik olmalıdır.

3. Ölçme sonuçları, birbirleri ile karşılaştırmaya olanak verecek şekilde yüzdeler halinde verilmelidir.

4. Test puanları gibi, sayısal bilgiler hem incelemeyi kolaylaştırmak hem de somutlaştırmak için mümkün olan yerlerde grafiksel olarak ifadeendirilmelidir.

5. Dosyadaki bilgiler geçerli ve güvenilir olmalıdır. Aynı zamanda ihtiyaç duyulduğunda kullanılacak bilgiler olmalıdır.

6. Dosyanın nasıl tutulacağı ve kullanılacağını belirten bir açıklaması olmalıdır.

Toplu dosyalarda yer alan bilgilerin bir kısmı herkes tarafından paylaşılabılır, bir kısmı ise gizlidir (Erol, 2002 s.75). Hangi bilgilerin açık hangi bilgilerin gizli olacağı konusunda genel olarak şu şekilde ölçütler verilebilir:

Özlük Bilgileri: Bu düzeydeki bilgiler herkese açık bilgilerdir.

Bireysel Genel Bilgiler: Burada, ancak sorumlu kişilere verilecek bilgiler yer alır.

Kişiyeye Özgü Bilgiler: Bu düzeydeki bilgiler öğrencinin sınıf içindeki başarı sırası, test sonuçlarıyla ilgili bilgiler vardır.

Kişilik Özelliklerine İlişkin Bilgiler: Bu bilgiler, psikolojik inceleme ve muayene sonuçlarıyla elde edilen bilgilerdir. Gizliliği oldukça yüksektir.

Gizliliği korumanın güç olması nedeniyle, bireysel ve kişiyeye özgü çok özel bilgilerin toplu dosyada yer almaması, bunların daha güvenli bir yerde veya bilgisayarda, disketlerde, şifreli olarak saklanması yararlı olacaktır (Özgüven, 2002, s. 255).

Birey hakları ve etik kurallar yönünden, bilgi talebinde bulunan kişilerin de, bazı bilgilere konan gizlilik kaydını, saygı ile karşılamaları ve buna titizlikle uymaları gereklidir. Aksi halde, ortaya çıkacak güvensizlikten dolayı bireylerden geçerli bilgi elde etmek olanaksız hale gelebilmektedir (Özgüven, 2002, s. 253).

Okul yöneticileri, okulda mevcut öğrencilerin genel özellikleri ile, yıldan yıla değişen özelliklerini toplu dosyadaki bilgilerden kolayca çıkarıp, yönetsel olarak gerekli önlemleri alabilirler ve böylece gelecek yıla ait daha gerçekçi planlar yapabilirler (Yeşilyaprak, 2002 s.349). Öğretmenler, öğrencileri daha iyi tanıyarak eğitimsel gelişimlerini izleyebilmektedirler (Erol, 2002 s.76). Veliler,

toplu dosyaların kayıt edilmesi yoluyla, çocukları hakkında bilgi sahibi olurlar ve çocuklarının eğitimsel gelişimlerinde karşılaştıkları sorunları görürler. Aynı zamanda, öğrencilerde, kendilerini daha iyi tanıyarak eğitsel planlarını daha bilinçli yapma imkanı bulabileceklerdir (Kepçeoğlu,1992 s.64).

Öğrenciler hakkında toplanmış ve sistemli bir biçimde, toplu dosyaya işlenmiş bilgilerden yöneticiler, uzmanlar, öğretmenler ve veliler yararlanabilmektedir.

Okul öncesi dönemde toplu dosya tutulması oldukça önemlidir. Bu dönemde öğretmenler öğrencileri hakkındaki bilgileri bu dosyalara kayıt ederek onların gelişim aşamalarını yakından izleyebilmektedirler. Bu dönemde öğretmenler öğrencilerinin başvuru formlarını, kişisel bilgilerini gelişim ve gözlem kayıt formlarını etkinliklerini, etkinliklerini sene sonunda yaptıkları faaliyetlerin raporlarını toplu dosyalarda muhafaza etmektedir. Sene sonunda öğrencileri hakkında yazılacak olan sene sonu raporlarında öğrencilerin geçirdikleri gelişim aşamaları,şimdiki durumları ve farklılıkları hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu sayede öğrencilerin ilgi beceri düzeyleri yaşına uygun gelişim gösterip gösteremedikleri takip edilebilmekte ve bu takvime uygun bir eğitim öğretim programı hazırlayabilmektedir.

Okul öncesi öğretmeni bu dönemdeki bireyin karşılaştığı ilk eğitmen olması nedeniyle oldukça önemlidir. Öğretmenin tutacağı toplu dosya kayıtları bireyin daha sonraki yaşamında ve eğitim yaşantısında diğer eğitmenlerin onu daha iyi ve bilinçli tanımlarına ışık tutacaktır.

6. İlgili Araştırmalar

6.1. Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

6.1.1. Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ülkemizde, bireyi tanıma teknikleri alanında okul öncesi dönemde öğrencilere yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik bir çalışmaya rastlanmıştır.

Suna (1998) ilköğretim okulları birinci kademedeki birinci devrede öğrenci tanıma tekniklerinin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma anketten elde edilen sonuçlarla yorumlanmıştır. Evren olarak Denizli il merkezinde görev yapan üçüncü sınıf öğretmenlerinden 132 öğretmen ile araştırma sürdürülmüştür. Araştırmaya katılanların çoğunun bayan olduğu ve akademik düzeylerinin Eğitim Yüksek Okul mezunu ve 2 yıllık yüksek okul mezunu olup sonradan lisans tamamlayanlar olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin çoğunluğu ilköğretim okullarında verilen rehberlik hizmetini yeterli bulmadıklarını gerekli test, anket, araç-gerecin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin tanıma tekniklerinin neler olduğu ve nasıl uygulandığı konusunda da orta derecede bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin özel ilgi ve yeteneklerini belirleyen testleri öğretmenlerin çoğunluğu az uyguladığı diğer tekniklerden sosyometri, kimdir bu, ev ziyareti tekniklerini ise az ya da hiç uygulamadıkları sonucuna varılmıştır. Bulgular sonucunda öğretmenlerin bireyi tanıma teknikleri konusunda kendilerini yeterli hissetmedikleri ve büyük bir kısmının bu teknikleri uygulamadıkları, uygulama yapabilmek için de öğretmenlerin hizmet içi eğitim almalarının gerekli olduğu sonucuna yapılan araştırma bulguları neticesinde varılmıştır.

6.1.2. Tanıma Teknikleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ülkemizde bireyi tanıma ölçeklerinin kullanılmasına yönelik pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları;

Uyar (1995) anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklara destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dil gelişimine etkisi incelenmiştir. 20 çocuk deney grubunu 20 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Örneklemeye alınan tüm çocuklara gelişim düzeylerini belirlemek amacıyla Denver Gelişimsel Tarama testi ve Peabody Resim Kelime testi uygulanmıştır. Araştırma

sonucunda uygulanacak destekleyici eğitimin dil gelişim düzeyinde önemli bir ilerleme olacağı bulunmuştur.

Öztürk (1995) okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkökul 1.sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeylerini saptamayı amaçlayan çalışmasında Peabody Resim Kelime testi ve ifade edici dil düzeylerini ölçmek amacıyla Lügatçe ve Dil testi kullanılmıştır.100 ilkökul 1.sınıf öğrencisine uygulanan araştırmada okul öncesi eğitimi alanlarla almayanlar arasında önemli farklar bulunmuştur.

Seçilmiş (1996) tarafından yapılan araştırmada anaokuluna giden ve gitmeyen erken çocukluk dönemindeki çocukların dil gelişimiyle ilgili becerileri incelenmiştir.Bu çalışmada dil gelişiminin eğitsel tanıma ölçekleriyle (Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı Kontrol Listesi) ile değerlendirilmesi yapılarak eğitim programlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çayır Çimen (1999) tarafından yapılan araştırmada altı-yedi yaş arasındaki çocuk yuvalarında kalan çocuklarla, ailesiyle birlikte yaşayan çocukların dil gelişimlerinde farklılık olup olmadığı incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada konuşma yeteneğini ölçmek amacıyla Limbosh ve Wolf'un Lügatçe dil testi kullanılmış ve çocukların niteliklerini saptamak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Yuvada kalan çocukların başka yuvada kalma veya anne babasının hayatta olup olmamasının resimleri isimlendirme ve tamamlamada farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Combell ve Siperstein(1994) sosyal uzaklık ölçeği ile ilgili yapılmış çalışma, Bacanlı(1999) tarafından dilimize ABDİ yöntemi olarak çevrilmiştir. Bu yöntemde öğrenciler sınıf üyelerine A=Arkadaş, B=Başkası, D=Arkadaş Değil, İ=İsmini Bile Duymadım, ölçütlerine göre değerlendirirler. Sınıftaki her öğrenci diğer öğrencileri bu dört seçenektan birine koyarak ilişki biçimini belirlemekte sınıf içinde ilişkiye girmek isteyip istemediklerini ve sınıf arkadaşları tarafından nasıl görüldüklerini ortaya çıkarmaktadır.(Bacanlı,1999,s.64).

Denk(2000),tarafından anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların dil gelişim düzeylerinin müzik eğitime etkisini incelenmek amacıyla yirmi çocuğa Peabody Resim Kelime testi uygulanmıştır. Uygulanan müzik eğitim programının çocuğun dil gelişimine önemli katkısı olduğu sonucuna varılmıştır.

6.2. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Yurt dışında da bireyi tanıma teknikleri alanında okul öncesi dönemde öğrencilere yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Tanıma ölçeklerinin kullanıldığı bazı çalışmalar şu şekilde verilebilir:

Rice (1971) çocukların, dil gelişimlerinde yaratıcı dramının etkisini incelemek amacıyla, 40 çocuk alınarak, deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Bu gruplara Metropolitan Okuma Testi ve Peabody Resim Kelime Testi uygulanmıştır. Araştırma sonunda çocukların dil gelişimine dramının belirli bir şekilde etki ettiği bulunmuştur (Solmaz, 1997, s.87)

Johnston (1977) tarafından yapılan bir araştırmada beş yaş çocuklarının sosyal sınıflarına göre dil gelişimleri karşılaştırılmıştır. Araştırmaya otuz altı çocuk ile başlanmıştır. Çalışmada Peabody Dil Gelişim testi uygulanmıştır. Orta sınıftan gelen çocukların isimleri bulma, buna karşılık alt sınıftan gelen çocukların zamirleri bulma özellikleri gösterdiği ortaya çıkmıştır (Temiz, 2002, s. 80).

Gorvey (1977) oyun içinde eşleri gözlemlediklerinde çocukların oyun içinde karşılıklı etkileşimlerini sürdürdükleri belirlenmiştir. Bu çalışmada da tanıma tekniklerinden gözlem yönteminden yararlanılmıştır.(Seçilmiş,1996,s.115

Lawrence(1988) bireyleri tanımak içlerinden geçirdikleri duyguları açığa vurmalarını sağlamak amacıyla on oturumdan oluşan bir etkinlik türü belirlemiştir. Bu oturumlarda çocukların korkularını, umutlarını, beklentilerini paylaşmak çocukların üstlenmek istedikleri rolleri ortaya çıkartmak amaçlanmıştır. Bu etkinlik türünde cümle tamamlama tekniği kullanılmıştır (Solmaz,1997s.40).

Dembo (1988) öğrenme güçlüğü çeken çocukların özelliklerini belirlemek ve eğitim faaliyetlerini bu çerçevede yürütmek amacıyla bir özellik kayıt çizelgesi hazırlanmıştır. Bu çizelgede öğrenme güçlüğü çeken çocukların özellikleri olan ‘sınıfta sürekli yer değiştirme, davranışlarda tutarsızlık, sayıları ve sembolleri karıştırmak’ gibi özellikler bulunmaktadır. Bu hazırlanan çizelge ile çocukları tanımada onlara yardımcı olmada istenilen sonuçlara varılabilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma betimsel bir araştırma olup tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır..

Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmektir. (Karasar 2000,s.77)

İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve /veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. (Karasar 2000,s.81)

3.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma evrenini Konya il merkezinde bulunan ve M.E.B.'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarından ;

- a. İlköğretim bünyesinde bulunan anasınıfı öğretmenleri,
- b. Bağımsız anaokulu öğretmenleri,
- c. Kız Meslek Lisesi uygulama anasınıfı öğretmenleri
- d. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel anaokulu ve anasınıfı öğretmenleri
- e. S.Ü. Uygulama Anaokulu öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmada evrenden örneklem almada oransız küme örneklem alma yolu izlenmiştir.

Küme rneklem; evren ya da çalışma evreni çoğu zaman içinde çeşitli elemanları olan benzer amaçlı kümelerden oluşur.Araştırma evrenden seçilecek kümeler üzerinde yapılabilir. (Karasar 2000,s.114)

Tablo 1 : Evren Ve rneklem Dağılımı

	Anasınıfı	Bağ. A.O.	K.M.L. Uy.An.Ok	zel anasınıfı anaokulu	S.. Uyg. Anaokulu	Toplam
Görev yapan ğretmen sayısı	95	28	7	63	8	201
Anketi geçerli kabul edilen ğretmen sayısı	71	14	7	48	5	145

Araştırmada küme örneklem alma yoluna gidilmiş. Ancak resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinden eleman sayısı az olanların tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Diğerlerine de olabildiğince yüksek oranda ulaşılmaya çalışılmıştır. Verilen anketlerin bir kısmı geri dönmemiş geri dönen anketlerden de 13 tanesinin büyük bölümü boş bırakıldığından değerlendirme dışında tutulmuştur.Sonuç olarak evreni oluşturan 201 okul öncesi eğitim kurumu öğretmeninden 145'ine ait olan anketler geçerli sayılarak değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA

Veri toplama amacını geliştirmek için önce ilgili literatür taranmıştır. Araştırma verileri alt problemler doğrultusunda hazırlanan anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket iki bۆlümde oluşmaktadır. Birinci bۆlümde öğretmelerin kişisel bilgilerine ilişkin sorularla, sorumlu olduğu grubu betimlemeye yarayan (Çocuk sayısı, yaşları) vb. sorular yer almaktadır.

İkinci bۆlüm ise tanıma tekniklerinin uygulanma ve değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin alınacağı sorulardan oluşmaktadır.

Araştırma anket soruları taslak olarak hazırlandıktan sonra alan uzmanları ile okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin incelemesine sunulmuş, onların görüşleri alınarak yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen anket bir grup anaokulu öğretmenine uygulanarak sonuçlara göre sorular tekrar gözden geçirilmiş ve anket son şeklini almıştır.

Araştırmanın yapılabilmesi için önce Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden alınan yazı eşliğinde araştırma özeti ve anket örneği ile Konya İli Milli Eğitim Müdürlüğüne müracaat edilmiştir. Araştırma ile ilgili evraklara Konya İli Valiliği gerekli üst yazıyı yazarak Milli Eğitim Bakanlığına göndermiştir. Araştırmanın adı geçen okullara da uygulanabilmesi için gerekli izin Milli Eğitim Bakanlığından alınmıştır. Bütün bu süreçler araştırmanın uygulamasını geciktirmiştir.

Alınan izin doğrultusunda araştırma anketleri Konya İl merkezinde bulunan resmi ve özel anasınıfı ve anaokullarında görevli öğretmenlere araştırmacı tarafından tek tek uygulanmıştır. Uygulama sırasında öğretmenlere anketin neden yapıldığı, içeriği, ve nasıl doldurulacağına ilişkin gerekli bilgiler verilmiştir. Anket sorularını cevaplamakta zorluk çeken öğretmenlere gerekli rehberlik yapılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

İlk aşamada araştırmada kullanılan anketler tek tek gözden geçirilmiş ve SPSS paket programı aracılığı ile kodlanmış ve değerlendirmeleri istatistikçilerin görüşü ve yardımı alınarak yapılmıştır.

Ankette yer alan soruların önce frekans dağılım ve yüzdelerini gösteren tabloları oluşturulmuştur.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri kıdem, akademik, düzey, okul türü, öğrenci sayısı iken ; araştırmanın bağımlı değişkenleri gözlem görüşme anket ev ziyareti gibi tanıma teknikleridir. Verilerin istatistiksel analizi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini ortaya koyacak biçimde ele alınmıştır. Bu araştırmada değişkenler ikiden fazla olduğundan çift yönlü anova testi (Varyans analizi) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ortaya çıkan anlamlılık düzeyinin hangi gruplardan kaynaklandığını ve hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır.

Veriler analizinde önemlilik düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde bulgular iki bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümdeki bulgular örnekleme genel betimlemeye yönelik olup öğretmenlerin kişisel bilgilerinden ve görev yaptıkları kurumu tanıtmaya yönelik soruların frekans ve yüzde dağılımlarından oluşmaktadır.

İkinci bölümde ise alt amaçlara göre soruların frekans ve yüzde dağılımları ile kıdem, akademik düzey, okul türü, öğrenci sayısı gibi bağımsız değişkenlerin gözlem görüşme anket ev ziyareti gibi bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyen varyans analiz sonucunda anlamlı çıkan durumlarda yapılan tukey testi sonuç tabloları ve gerekli açıklamaları yer almaktadır.

4.1. ÖRNEKLEMİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümdeki bulgular örnekleme genel betimlemeye yönelik olup öğretmenlerin kişisel bilgilerinden ve görev yaptıkları kurumu tanıtmaya yönelik soruların değerlendirilmesinden oluşmuştur.

Tablo 2 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Seçenekler	f	%
Kadın	145	100.0
Erkek	-	-

Araştırmaya katılan grup cinsiyet açısından incelendiğinde % 100’ü bayandır. Bu sebeple cinsiyet değişkeni diğer değişkenlerle karşılaştırılmamıştır.

Tablo 3 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Seçenekler	f	%
5 yıldan az	18	12,4
6-10 yıl	52	35,9
11-15 yıl	46	31,7
16 yıldan fazla	29	20,0
Toplam	145	100.0

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin % 35,9’u 6-10 yıl, % 31,7’si 11-15 yıl görev aralığında yer almaktadır. 16 yıldan fazla görev yapan öğretmenler ise %20.0’ını oluşturmaktadır.

Tablo 4 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Seçenekler	f	%
Lise/K.M.L./A.L. Limme	10	6,9
Ön Lisans	41	28,3
Lisans	92	63,4
Y. Lisans	2	1,4
Toplam	145	100.0

Tabloya göre, Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin % 63,4'ünün lisans, % 28,3'ünün ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Lise Düzeyindeki öğretmenlerin %6.9 düzeyinde olması sevindiricidir. Yüksek lisans mezunu öğretmenler %1.4 olarak en küçük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 5 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı

Seçenekler	f	%
Bağımsız A.O.	14	9,7
İ.Ö. A.S..	71	49,0
K.M.L. UYG. A.O.	7	4,8
Özel A.O+A.S.	48	33,1
S.Ü. M.E.F. UYG. A.O.	5	3,4
Toplam	145	100.0

Araştırmaya katılan, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin % 49'unun ilköğretim okulunda görev yaptığı bunu % 33 ile özel anaokulu ve anasınıfı öğretmenlerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 6 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Sınıflardaki Öğrenci Sayılarının Dağılımı

Seçenekler	f	%
15 den az	34	23,4
16-20	55	37,9
21 den fazla	56	38,6
Toplam	145	100.0

Tabloya göre okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıflardaki öğrenci sayısı % 38,6 ile 21'den fazla ve % 37.9'u 16-20 aralığındadır – 15 ten az sınıfların ise % 23.4 düzeyinde olduğu yine tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır.

4.2. ALT AMAÇLARA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde de alt amaçlara göre sorulara yönelik cevapların frekans ve yüzde dağılımları ile kıdem, akademik düzey, okul türü, öğrenci sayısı gibi bağımsız değişkenlerin gözlem görüşme anket ev ziyareti gibi bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyen varyans analiz sonuçlarını gösteren tabloları ile gerekli açıklamaları yer almaktadır.

Tablo 7 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama ve Değerlendirmede Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Seçenekler	f	%
Yetersizim	1	0,7
Biraz Yeterliyim	24	16,6
Yeterliyim	101	69,7
Çok Yeterliyim	19	13,1
Toplam	145	100.0

Araştırmaya katılan, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin % 69,7'si, tanıma tekniklerini uygulama ve değerlendirme konularında kendilerini yeterli görmektedir.

Bunu %16.6 ile biraz yeterliyim diyenler izlemektedir.

Çok yeterliyim diyenlerin oranı ise % 13,1dir.Öğretmenlerden yetersizim diyenlerin oranı ise % 0,7'dir.

Tablo 8 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerine İlişkin Bilgi Kaynaklarının Dağılımı

Seçenekler	f	%
Aldığım derslerde	85	59
Eğt. Seminerleri	53	37
Kitaplar	82	57
Öğrt. Arkadaşlar	32	22
İnternet ve T.V.	22	15
Diğer	3	0,2

N: 145

Tanıma tekniklerine ilişkin bilgi kaynaklarının dağılımına göre, tablo incelendiğinde % 59 ile okudukları okullarda aldıkları derslerden, % 37 ile eğitim seminerlerinden, ve % 15 ile internet ve T.V. programlarından bilgi edinildiği görülmektedir. % 0,2'sinin ise diğer kaynaklardan bilgi edindiği görülmüştür. Bilgi edinilen diğer kaynaklar bölümüne 3 öğretmen cevap vermiş bunlarda tecrübeleri ve katıldıkları yıl sonu etkinliklerinde elde ettikleri bilgilerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Uyguladıkları Tanıma Tekniklerine İlişkin Verilerin Dağılımı

Seçenekler	f	%
Gözlem	137	94,8
Görüşme	128	88,3
Anket	60	41,4
Ev Ziyareti	59	40,7
Sosyometri – Kimdir Bu?	18	12,4
Otobiyografi	23	15,8
Sosyodrama	32	22,1
Psikodrama	27	18,6
Gelişimi Ölçen Testler	8	5,5

N : 145

Tablo incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin uyguladıkları tanıma tekniklerinin, % 94,8 ile gözlem tekniği, % 88,3 ile görüşme, % 41,4 ile anket, % 40,7 oranıyla ev ziyareti, % 22,1 oranıyla sosyodrama, % 18,6 ile psikodrama tekniği, % 15,8 oranıyla otobiyografi ve % 12,4 ile sosyometri tekniği olduğu görülmektedir. Gelişimi ölçen testler kısmı boş bırakılmış bu bölüme sadece 8 öğretmen cevap vermiştir. Kullandıkları testlerin isimleri şu şekilde belirtilmektedir. Beden ve psikomotor gelişimde; Snellen göz kartı, zihin ve dil gelişiminde; resim tekniği ile zihin gelişim testi, Loiso Duss psikanalitik öykü testini kullanmaktadırlar. Sosyal duygusal alan ve özbakım becerileriyle ilgili bulunan kısımların ise boş bırakıldığı anketlerin incelenmesi sonucunda görülmüştür.

Tablo 10 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Gün İçinde Uygulama Durumlarının Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket	
	f	%	F	%	f	%
Serbest Z. Etk.	17	11,7	24	16,6	6	4,1
Türkçe Dil Etk.	2	1,4	24	16,6	7	4,8
Oyun Etk.	4	2,8	-	-	1	0,7
Müzik Etk.	-	-	1	0,7	1	0,7
Fen-doğa Etk.	-	-	2	1,4	3	2,1
Bütün Etk.	120	82,8	45	31,0	21	14,5
Cevapsız	2	1,4	49	33,8	106	73.1
Toplam	145	100,0	145	100,0	145	100,0

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri tanıma tekniklerinden gözlemi % 82,8 ile bütün etkinliklerde uygulamaktadır.

Öğretmenlerin %11,7 serbest zaman etkinliğini gözlemin en çok uygulandığı etkinlik türü olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşme tekniğini % 31,0 ile bütün etkinliklerde kullandıkları yine tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır. Anket tekniğini uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin % 73.1'inin cevapsız bırakması anket tekniğini öğretmenlerin etkinlik dışı zamanlarda kullandıklarını ya da kullanmadıklarını düşündürmektedir.

Tablo 10.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Tekniklerini Gün İçinde Uygulama Durumlarının Kıdem, Akademik, Düzey Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri

Değişken	V. Kaynağı	Sd	KT	KO	F	P
Kıdem	Gözlem	4	1,358	0,339	1,364	0,250
	Görüşme	5	0,634	0,127	0,496	0,779
	Anket	6	0,911	0,152	0,594	0,735
Akademik Düzey	Gözlem	4	3,097	0,774	1,939	0,107
	Görüşme	5	1,645	0,329	0,798	0,553
	Anket	6	2,77	0,463	1,139	0,345
Okul Türü	Gözlem	4	9,974	2,494	2,013	0,096
	Görüşme	5	3,731	0,746	0,577	0,717
	Anket	6	8,579	1,430	1,129	0,349
Öğrenci Sayısı	Gözlem	4	6,107	1,544	2,683	0,034
	Görüşme	5	1,111	0,222	0,361	0,874
	Anket	6	3,769	0,628	1,046	0,399

$p > 0,05$ önemsiz

Yapılan varyans analizi sonunda Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini gün içinde uygulama durumlarının, kıdem, akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayısının göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Tablo 11 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sıklıklarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti	
	F	%	f	%	f	%	f	%
Her gün	105	72,4	33	22,8	2	1,4	-	-
Haftada bir	12	8,3	61	42,1	2	1,4	2	1,4
Ayda bir	18	12,4	21	14,5	31	21,4	25	17,2
Dönemde bir	2	1,4	6	4,1	33	22,4	33	22,8
Yılda bir	-	-	1	0,7	7	4,8	28	19,3
Cevapsız	8	5,5	23	15,9	70	48,3	57	39,3
Toplam	145	100,0	145	100,0	145	100,0	145	100,0

Tabloya göre, öğretmenlerin tanıma tekniklerinden gözlemi kullanma sıklıkları açısından bakıldığında % 72,4 her gün uyguladıkları, Görüşme tekniğini ise, % 42,1 ile haftada bir uyguladıkları anket tekniğini ise öğretmenlerin, % 21,4 ile ayda bir uyguladıkları tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Tanıma tekniklerini uygulama sıklıkları ile ilgili soruya anket ve ev ziyaretleri tekniklerinde % 40 gibi yüksek oranda cevapsız bırakması düşündürücüdür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden ev ziyareti tekniğini uygulayanların bu tekniği dönemde bir ve yılda bir kez de kullandıkları söylenebilir.

Tablo 11.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Tekniklerini Uygulama Sıklıklarının Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri

Değişken	V. Kaynağı	Sd	KT	KO	F	P
Kıdem	Gözlem	4	0,742	0,186	0,732	0,571
	Görüşme	5	1,677	0,335	1,350	0,247
	Anket	5	0,851	0,170	0,669	0,647
	Ev Ziyareti	4	0,122	0,030	0,118	0,976
Akademik Düzey	Gözlem	4	2,363	0,592	1,463	0,217
	Görüşme	5	3,475	0,695	1,740	0,129
	Anket	5	1,149	0,230	0,552	0,737
	Ev Ziyareti	4	2,609	0,652	1,620	0,173
Okul Türü	Gözlem	4	4,998	1,250	0,981	0,420
	Görüşme	5	10,249	2,050	1,645	0,152
	Anket	5	3,008	0,602	0,463	0,803
	Ev Ziyareti	4	5,789	1,447	1,141	0,340
Öğrenci Sayısı	Gözlem	4	1,376	0,344	0,565	0,689
	Görüşme	5	5,469	1,094	1,873	0,103
	Anket	5	3,992	0,798	1,343	0,250
	Ev Ziyareti	4	0,630	0,158	0,256	0,905

$p > 0,05$ önemsiz

Yapılan varyans analizi sonunda, kıdem akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayısının tanıma tekniklerini kullanma sıklığı üzerinde bir etkisi olmadığı ve farklılaşma oluşturmadığı saptanmıştır.

Tablo 12 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygularken Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Zaman yok	15	10,3	10	6,9	14	9,7	39	26,9
Çocuk sayısı çok	21	14,5	16	11,0	9	6,2	22	15,2
Bilgi yetersizliği	2	1,4	-	-	19	13,1	-	
Teknik donanım yetersizliği	2	1,4	-	-	13	9,0	-	
Büyük şehirde görev yapma	-	-	7	4,8	-	-	41	28,3
Aileler ilgisiz	4	2,8	19	13,1	9	6,2	9	6,2
Bilgiyi kayıt etme	9	6,2	3	2,1	9	6,2	-	-
Cevapsız	92	63,4	90	62,1	72	49,7	34	23,4
Toplam	145	100,0	145	100,0	145	100,0	145	100,0

Araştırmaya katılan, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin teknikleri uygularken karşılaştıkları güçlükler konusunda, oluşturulan tabloda gözlem ve görüşme tekniğinde cevapsız sütununun, % 60'ın üstünde çıkması ve gözlem görüşme tekniklerinin cevapsızların oranlarının birbirlerine yakın olması bu teknikleri iyi bildiklerini, uygulamada güçlük çekmediklerini düşündürmektedir. Gözlemde uygulamada güçlük çekenler zamanın yokluğundan ve çocuk sayısının çokluğundan şikayet etmektedirler.

Öğretmenlerin anket tekniğini uygulamada karşılaştığı güçlükler ise, çocuk sayısının çokluğu zamanın yokluğu, bilgi yetersizliği, ailelerin ilgisizliği, bilgiyi kayıt etmede güçlükler olarak sıralamaktadırlar. Bu soruyu cevaplamayanları yüzdesi ise % 49.7'dir.

Öğretmenlerin ev ziyareti tekniğini uygulamada karşılaştığı güçlük olarak, büyük şehirlerde görev yapma, velilere ulaşmada zorluğun ve zamanın kısıtlılığını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 23.4'ü ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 12.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti, Tekniklerini Uygularken Karşılaştıkları Güçlüklerin Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, KO, F, P Değerleri

Değişken	V. Kaynağı	Sd	KT	KO	F	P
Kıdem	Gözlem	6	4,096	0,683	1,131	0,348
	Görüşme	5	2,730	0,546	0,896	0,486
	Anket	6	9,580	1,597	2,831	*0,012
	Ev Ziyareti	4	1,477	0,369	0,601	0,662
Akademik Düzey	Gözlem	6	2,985	0,498	1,311	0,256
	Görüşme	5	0,821	0,164	0,419	0,835
	Anket	6	7,873	1,312	3,815	*0,002
	Ev Ziyareti	4	0,562	0,141	0,359	0,837
Okul Türü	Gözlem	6	5,072	0,845	0,654	0,687
	Görüşme	5	7,853	1,571	1,244	0,292
	Anket	6	4,631	0,772	0,596	0,733
	Ev Ziyareti	4	6,137	1,534	1,212	0,309
Öğrenci Sayısı	Gözlem	6	2,254	0,376	0,614	0,719
	Görüşme	5	4,904	0,981	1,667	0,146
	Anket	6	4,767	0,795	1,339	0,244
	Ev Ziyareti	4	3,417	0,854	1,437	0,225

P<0,05 önemli

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini kullanırken karşılaştıkları güçlüklerin varyans analizi yapılmıştır ve anlamlılık düzeyleri araştırılmıştır. Değişkenlerin çoğunda anlamlılık bulunmaz iken Anket tekniğinde kıdem ve akademik düzey açısından anlamlılık bulunmuştur. ($p<0.05$). Farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 12.1.1 : Öğretmenlerin Anketi Tekniğini Uygularken Karşılaşılan Güçlüklerinin Kıdeme Göre Tukey Testi Sonuçları

Kıdem Anket	OF	SH	P
10 yılda az / 11-15 yıl	0,11	0,432	0,963
11-15 yıl / 16 yıldan fazla	0,18	0,539	0,941
10 yıldan az / 16 yıldan fazla	0,07	0,502	0,990

$p>0,05$ önemsiz

Tukey testi sonucunda, ilişki kurulan durumlar arasında, fark görülmüş ancak çok yüksek düzeyde olmadığı için sonuç 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Tablo 12.1.2 : Öğretmenlerin Anketi Tekniğini Uygularken Karşılaşılan Güçlüklerinin Akademik Düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları

Akademik Düzey Anket	OF	SH	P
Ortaöğretim-Önlisans	1,41	0,785	0,175
Ortaöğretim / Lisans	1,82	0,740	*0,040
Ön. Lisans- Lisans	0,41	0,417	0,586

$P<0,05$ önemli

Varyans analizi sonucu yapılan tukey testi sonucunda ortaöğretim-önlisans, ortaöğretim-yüksek lisans puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, ortaöğretim lisans puanları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 13 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Gözlem-Görüşme-Anket-Ev Ziyareti Tekniklerini Tercih Durumlarının Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti		Cevapsız	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
1. derece	121	83,4	17	11,7	1	0,7	1	0,7	5	3.4
2. derece	5	3,4	70	48,3	8	5,5	19	13,1	43	29.3
3. derece	5	3,4	2	1,4	37	25,5	52	35,9	49	33.8

N: 145

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri tanıma tekniklerini uygularken 1. derecede % 83,4 oranıyla gözlemi, 2. derecede % 48,3 oranıyla görüşme tekniğini tercih etmektedirler. Öğretmenlerin 3. derecede ev ziyareti ve anket tekniklerini tercih ettikleri tabloda görülmektedir.

Tablo 14 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Yorumlamada Yararlandığı Kaynakların Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kitaplardan	92	63,4	45	31,0	45	31,0	14	9,7
RAM	7	4,8	9	6,2	14	9,7	-	-
Okulumuzdaki RAM	29	20,0	55	37,9	24	16,6	8	5,5
Üniversitelerarası	10	6,9	10	6,9	19	13,1	4	2,8
Diğer Meslektaşlardan	39	26,9	40	27,6	17	11,7	5	3,4
Tecrübelerimizden	88	60,7	62	42,8	24	16,6	40	27,6

N: 145

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini yorumlamada yararlandıkları kaynakların dağılımı açısından incelendiğinde, öğretmenlerin % 63,4' ünün, gözlem tekniğini yorumlamada kitaplardan,%20,0 okullardaki rehberlik ve araştırma merkezlerinden, % 26,9'u diğer meslektaşlarından ve % 60,7'si tecrübelerinden yararlanmaktadırlar. Görüşme

tekniklerini yorumlamada öğretmenlerin yararlandığı kaynaklar incelendiğinde % 42,8 ile tecrübelerinden, % 37,9'u okullarındaki rehberlik merkezlerinden, % 6,2'sinin rehberlik araştırma merkezlerinden ve % 6,9'unun üniversitelerden yararlandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin % 31,0 oranının anket tekniklerini yorumlamada yararlandığı kaynakların kitaplar, % 16,6'sının okullarındaki rehberlik merkezleri ve tecrübelerinden oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin, ev ziyareti tekniklerini yorumlamada yararlandığı kaynakların ise % 27,6 oranıyla tecrübeleri olduğu görülürken, bu tekniği yorumlamada hiçbir öğretmenin rehberlik merkezlerine başvurmadığı sadece, % 2,8'inin üniversitelerden yararlandığı görülmektedir.

Tablo 15 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sonuçlarının Velilerle Paylaşma Sıklığına İlişkin Verilerin Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti	
	F	%	f	%	f	%	f	%
Her gün	80	55,2	24	16,9	-	-	1	0,7
Haftada bir	14	9,7	60	41,4	5	3,4	2	1,4
Ayda bir	20	13,8	27	18,6	15	10,3	13	9,0
Dönemde bir	20	13,8	10	6,9	37	25,5	22	15,2
Yılda bir	-	-	1	0,7	10	6,9	28	19,3
Cevapsız	11	7,6	23	15,9	78	53,8	79	54,5
Toplam	145	100	145	100	145	100	145	100

Yukarıdaki tabloda, öğretmenlerin tanıma tekniklerini uygulama sonuçlarını velilerle paylaşma sıklıkları yer almaktadır. Buna göre, % 55,2 ile her gün gözlem tekniklerini, % 41,4 ile haftada bir görüşme tekniklerini, % 18,6 ile ayda bir görüşme tekniklerini, % 25,5 ile dönemde bir anket tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaştıkları görülmektedir. Ancak öğretmenlerin ev ziyareti tekniğinin sonuçlarını yılda bir kez velilerle paylaştığı tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır. Ayrıca anket ve ev ziyareti tekniklerinin velilerle paylaşılma

oranlarıyla ilgili kısmını öğretmenlerin ortalama %50 sinin cevapsız bıraktığı görülmektedir. Bu durum anket ve ev ziyareti tekniğini uygulama sonuçlarından elde edilen bilgilerin velilerle paylaşılma durumlarının diğer tekniklere oranla daha az olduğunu ve öğretmenlerin bu teknikleri kullanmayı tercih etmediklerini göstermektedir.

Tablo 15.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Sonuçlarını Velilerle Paylaşma Sıklıklarının Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, K, O, F, P Değerleri

Değişken	V. Kaynağı	Sd	KT	KO	F	P
Kıdem	Gözlem	4	1,878	0,470	0,769	0,547
	Görüşme	5	7,222	1,444	2,504	*0,033
	Anket	4	3,873	0,968	1,623	0,172
	Ev Ziyareti	5	0,620	0,124	0,199	0,963
Akademik Düzey	Gözlem	4	0,132	0,33	0,084	0,987
	Görüşme	5	0,766	0,153	0,390	0,855
	Anket	4	2,581	0,645	1,712	0,151
	Ev Ziyareti	5	1,580	0,316	0,817	0,539
Okul Türü	Gözlem	4	10,119	2,530	2,044	0,092
	Görüşme	5	11,360	2,272	1,836	1,110
	Anket	4	2,519	0,630	0,487	0,754
	Ev Ziyareti	5	4,114	0,823	0,638	0,671
Öğrenci Sayısı	Gözlem	4	2,296	0,574	0,952	0,436
	Görüşme	5	9,751	1,950	3,524	*0,005
	Anket	4	4,482	1,121	1,909	0,112
	Ev Ziyareti	5	1,746	0,349	0,571	0,722

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklıklarının varyans analizi yapılmıştır. Kıdeme göre görüşme tekniği sonuçlarını velilerle paylaşmada anlamlı bir farklılık

bulunmuş ve bunların Tukey testi yapılmıştır Tukey testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Öğrenci sayısına göre görüşme tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaşmada anlamlı bir farklılık bulunmuş Tukey testi sonucunda da gruplar arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 15.1.1 : Kıdeme Göre Görüşme Tekniğinin Sonuçlarının Velilerle Paylaşım Sıklığının Tukey Testi Sonuçları

Kıdem –Görüşme	O.F	S.H	P
10 yıldan az/11-15 yıl	0,19	0,329	0,835
11-15 yıl / 16 yıldan fazla	0,62	0,411	0,291
10 yıldan az /16 yıldan fazla	0,81	0,383	0,091

$p>0,05$ önemsiz

Kıdeme göre görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklığı incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuş anlamlılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 15.1.2 : Öğrenci Sayılarına Göre Görüşme Tekniğinin Sonuçlarının Velilerle Paylaşım Sıklığının Tukey Testi Sonuçları

Öğrenci sayısı –Görüşme	O.F	S.H	P
15'ten az / 16-20	-,44	0,238	0,157
15'ten az / 21'ten fazla	-,96	0,237	*0,000
16-20 / 21'ten fazla	-,52	0,207	0,34

$p<0,05$ önemli

Tukey testi sonucunda, öğrenci sayılarına göre görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklığında anlamlılık bulunmuştur. 15 ten az-

21'den fazla öğrencisi bulunan öğretmenlerin tanıma tekniklerini velilerle paylaşma düzeylerinin de 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 16 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Kullandıkları Tanıma Tekniklerinin Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekillerinin Dağılımı

Seçenekler	Gözlem		Görüşme		Anket		Ev Ziyareti	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Veli toplantısı	40	27,6	73	50,3	9	6,2	7	4,8
Ev ziyareti	-	-	9	6,2	-	-	36	24,8
Dosyaya kayıt	26	17,9	8	5,5	32	22,1	1	0,7
Karnelere kayıt	6	4,1	-	-	7	4,8	1	0,7
Birden fazla seçenek	62	42,8	29	20,0	9	6,2	-	-
Cevapsız	11	7,6	26	17,9	88	60,7	100	69,0
Toplam	145	100,0	145	100,0	145	100,0	145	100,0

Araştırmaya katılan, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, gözlem tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşırken birden fazla seçenek kullandıkları, % 42,8 ile veli toplantılarında, karnelere kayıta ve dosyalara kayıta sonuçları değerlendirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin % 50,3 ile görüşme tekniğiyle elde edilen bilgileri veli toplantılarında paylaştıkları, % 24,8 ile ev ziyaretlerinde paylaştıkları, % 22,1 ile anket tekniği sonuçlarını çocukların dosyalarına kayıt ederek velilerle paylaştıkları görülmektedir.

Tablo 16.1 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinden, Gözlem, Görüşme, Anket, Ev Ziyareti Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekillerinin Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayılarına İlişkin KT, Sd, K, O, F, P Değerleri

Değişken	V. Kaynağı	Sd	KT	KO	F	P
Kıdem	Gözlem	4	7,910	1,977	3,482	*0,010
	Görüşme	4	3,141	0,785	1,305	0,271
	Anket	4	2,397	0,599	0,987	0,417
	Ev Ziyareti	4	1,608	0,402	0,656	0,624
Akademik Düzey	Gözlem	4	8,549	2,137	6,395	*0,000
	Görüşme	4	4,488	1,122	3,089	*0,018
	Anket	4	1,674	0,419	1,092	0,363
	Ev Ziyareti	4	0,519	0,130	0,332	0,856
Okul Türü	Gözlem	4	6,726	1,681	1,332	0,261
	Görüşme	4	3,448	0,862	0,671	0,613
	Anket	4	7,127	1,782	1,415	0,232
	Ev Ziyareti	4	10,090	2,522	2,038	0,092
Öğrenci Sayısı	Gözlem	4	5,239	1,310	2,252	0,067
	Görüşme	4	3,775	0,944	1,594	0,179
	Anket	4	2,270	0,567	0,941	0,442
	Ev Ziyareti	4	4,168	1,0442	1,768	0,139

P<0,05 önemli

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşma durumlarının varyans analizi yapılmıştır. Anlamlı bulunan sonuçlara Tukey testi uygulanmıştır.

Tablo 16.1.1 : Gözlem Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Kıdeme Göre Tukey Testi Sonuçları

Kıdem Gözlem	O.F	S.H	P
10 yıldan az / 11-15 yıl	0,07	0,347	0,975
11-15 yıl/16 yıldan fazla	1,30	0,403	*0,005
10 yıldan az/16 yıldan fazla	1,22	0,433	*0,015

P<0,05 önemli

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle, paylaşma şekillerinde varyans analizi yapılmış ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur. Farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Testin sonucunda kıdeme göre, gözlem tekniğinden 11-15 yıl/16 yıldan fazla görev yapan öğretmenlerle, 10 yıldan az 16 yıldan fazla görev yapan öğretmenlerin arasında anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur.

Tablo 16.1.2 : Gözlem Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Akademik düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları

Akademik Düzey Gözlem	O.F	S.H	P
Orta öğret. Ön Lisans	-,16	0,644	0,965
Orta öğretim – Lisans	-1,19	0,608	0,127
Orta öğretim-Y.Lisans	-1,03	0,342	*0,009

p<0.05 önemli

Uygulamanın Tukey testine göre, akademik düzey ile bilgilerin velilerle paylaşma şekilleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Orta öğretim ve Yüksek lisans öğrenimi gören öğretmenler arasındaki farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.1.3 : Görüşme Tekniğinin Sonuçların Velilerle Paylaşılma Şekillerinin Akademik Düzeye Göre Tukey Testi Sonuçları

Akademik Düzey Görüşme	O.F	S.H	P
Orta öğretim -Ön Lisans	-,086	0,602	0,327
Orta öğretim –Lisans	-1,46	0,568	*0,029
Ön. Lisans- Lisans	-,60	0,320	0,146

p<0,05 önemli

Varyans analizi sonucu uygulanan tukey testine göre akademik düzey ile görüşme tekniğinde anlamlılık bulunmuştur. Orta öğretim ile lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmenlerin velilerle sonuçları paylaşma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 17 : Toplu Dosyalarda Bulundurdukları, Evraklara İlişkin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Seçenekler	f	%
Başvuru formu	130	89,6
Acil durum formu	120	82,8
Gözlem kayıt formu ve raporları	113	77,9
Davranış değerlendirme formu	48	33,1
Yıl içinde yapılan faaliyetler	34	23,4
Çocukların boy ve ağırlıkları	33	22,8
Yıl sonu raporları	41	28,3

N: 145

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin toplu dosyalarda muhafaza ettikleri belgelerin, % 89,6 oranıyla başvuru formları ve 82,8 oranıyla acil durum formları ve % 77,9 oranıyla, gözlem kayıt formları ve raporlarının oluşturduğu

görülmektedir. Öğretmenlerin, gözlem tekniğine ilişkin sorun yaşamadıkları, diğer tablolarla desteklenirken, bu bilgileri kayıt etmede ve saklamada, % 77,9'unu, bilgileri dosyalarda muhafaza ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin, % 33,1'inin davranış değerlendirme formunu, % 28,3'ünün, yıl sonu raporlarını, % 23,4'ünün yıl içinde yapılan faaliyetleri ve % 22,8'inin çocukların boy ve ağırlıklarının sonuçlarını toplu dosyalarda muhafaza ettikleri görülmektedir.

Tablo 18 : Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Tanıma ve Uygulamaya İlişkin Beklentilerinin Dağılımı

Seçenekler	f	%
Tanıma teknikleriyle ilgili yayınların temini	92	63,4
Milli Eğitim tarafından hizmet içi seminerlerin düzenlenmesi	80	55,2
Hazır anket örnekleri sunulması	27	18,6
Öğrenci sayısının azaltılması	60	41,4
Ailelere yönelik seminerler düzenlenmesi	37	25,5
Okullardaki rehber öğretmenlerin yardımcı olması	39	26,9

N:145

Tablo incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini tanıma ve uygulamaya ilişkin beklentilerinin şu şekilde sıralandığı görülmektedir. Öğretmenlerin % 63,4'ü, tanıma teknikleriyle ilgili yayınların teminini, % 55,2'si ise Milli Eğitim tarafından hizmet içi seminerlerinin bu beklentilerinin, Milli Eğitim bakanlığına yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca üniversitelerin de daha fazla yayın temin etmesi sağlanabilmelidir. Tabloda incelendiğinde, öğretmenlerin % 41,4'ü öğrenci sayısının azaltılmasını beklemekte, bu nedenle teknikleri uygulamada güçlükler yaşadıklarını belirtmektedirler. % 26,9'unun okullardaki rehber öğretmenlerin tanıma tekniklerini uygulamada yardımcı olmalarını bekledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin, % 25,5'i, tanıma teknikleri konusunda aileleri bilinçlendirmek

amacıyla, onların da teknikleri tanınmasını ve bu teknikleri evde çocuklarına uygulayabilmelerini sağlamak için, ailelere seminerler düzenlenmesini istemektedirler.

Bu durum teknikleri okulda uygulamayı kolaylaştıracağı için öğretmenler için oldukça önemli görülmektedir. Öğretmenlerin % 18,6'sının ise hazır anket örneklerinin sunulmasını istedikleri tabloda görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma sorularına ve bulgularına dayanarak yorumu yapılacak olan araştırma sonuçları doğrultusunda elde edilen veriler ana başlıklar altında gruplandırılmıştır. Bunlar;

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin bireyi tanıma tekniklerini uygulama konusunda görüşlerinin incelenmesinde;

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin uyguladıkları tanıma tekniklerinin neler olduğu,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama zamanları ve bunların, mesleki kıdem, akademik düzey, okul türü, öğrenci sayısına göre gibi değişkenlerle karşılaştırılması,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama sıklıkları ve bunların, mesleki kıdem, akademik düzey okul türü, öğrenci sayısı gibi değişkenlerle karşılaştırılması,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama ve yorumlamada karşılaştıkları güçlükleri ve bunların, mesleki kıdeme, akademik düzeye, okul türüne ve öğrenci sayısı gibi değişkenlere göre karşılaştırılması,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşılma sıklıkları ve bunların, mesleki kıdem, akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayıları gibi değişkenlerle karşılaştırılması,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşım şekilleri bunların, mesleki kıdem akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayıları gibi değişkenlerle karşılaştırılması,

- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, çocukların gelişimlerini değerlendirmede kullandıkları tanıma tekniklerinin neler olduğu şeklindedir.

5.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Uyguladıkları Tanıma Teknikleri

Konu ile ilgili tablolar incelendiğinde; en çok uygulanan tanıma tekniğinin gözlem ve görüşme teknikleri olduğu görülmektedir. Okul öncesi kurumunda görev yapan öğretmenlerin % 69,7'si, tanıma tekniklerini uygulama ve değerlendirme konularında kendilerini yeterli görmektedir.

Ancak diğer tanıma tekniklerinin uygulanma oranlarının düşük olması, bu teknikler hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki çocuğu tanımada ihtiyaç duyulan tüm teknikler birlikte kullanılırsa amaca ulaşılabilir.

Tanıma tekniklerinden anket ve ev ziyareti tekniklerinin uygulanma oranlarının % 40 dolaylarında olması, bu tekniklerin, çeşitli nedenlerden dolayı uygulanamadığını göstermektedir.

Kimdir bu ve sosyometri tekniklerinin de çok az uygulanabildiği tespit edilmiştir. Bu teknikler okul öncesi dönemde de uygulanabilen tekniklerdendir. Bu tekniklerin uygulanması ile öğrencilerin kendilerini ve arkadaşlarını daha iyi tanıyarak toplumsal ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlayabilir. Bu tekniğin en az uygulanan teknik olma nedeni tekniğin öncesi dönemde nasıl uygulanacağını bilinmemesi ve çocuklardan alınan bilgilerin değişken olması sayılabilir.

Az uygulanan diğer bir tekniğin de otobiyografi tekniği olduğu görülmekte ve okul öncesi dönemde çocukların okuma-yazma bilmemesinden dolayı kullanılmadığı düşünülmektedir. Ancak otobiyografi ebeveynlere uygulanarak nasıl bir veli ile karşı karşıya olduğumuzu gösterir ki velilerin yeterince tanınması çocukları tanıma işini kolaylaştıracaktır.

Sosyodrama ve psikodrama tekniklerinin de, az uygulanması bu tekniklerin nasıl uygulanılacağına bilinmemesi, yorumlanmasının çok zor olup uzmanlık gerektirmesi ve yeterli araç ve gerecin bulunmamasından kaynaklanabilir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, öğrencilerin gelişim dönemlerinin değerlendirilmesini yapmak amacıyla kullandıkları testlerin (beden, psikomotor, zihin-dil, sosyo-duygusal, özbakım becerileri) yetersiz olduğu, bu bölümün anketlerin incelenmesi sonucu büyük kısmının boş bırakıldığı görülmüştür. Bu durum okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, konuyla ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını, yeterli kaynakların bulunmadığını bu konuyla ilgili alınan eğitimin ve verilen seminerlerin yetersiz olduğunu göstermektedir. Üniversitelerin öğretmenlerin eğitimleri sırasında, tanıma tekniklerinde, testlerin kullanımına önem vermesi gerektiği bir kez daha ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin, gelişim dönemlerinin bilinmesi, öğretimin bireyselleştirilmesi için önemli ve gereklidir. Eğitimin ve öğretimin öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre planlanması, eğitimde verimliliği arttıracaktır. Bu nedenle, öğrenciyi tanımaya dayalı testlerin uygulanması faydalı olacaktır.

Suna (1998), birinci kademeye yönelik yaptığı çalışmada, öğretmenlerin tanıma tekniklerini yeterince uygulamadığını, öğretmenlerin % 43.9'unu, tanıma tekniklerini orta derecede bildikleri ve teknikler hakkında, eksik ve yetersiz bilgilere sahip oldukları sonucuna varmıştır. Konu ile ilgili tek araştırma da bu araştırma sonucunu desteklemektedir.

5.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Zamanları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim kurumlarında, görev yapan öğretmenlerin tanıma tekniklerinden, gözlem, görüşme, anket tekniklerini gün içinde uygulama

durumları incelendiğinde, gözlem tekniğinin bütün etkinliklerde uygulandığı tespit edilmiştir (Tablo 10).

Gözlem tekniği, uygulanması ve sonuçlarının yorumlanması açısından bütün etkinliklerde rahatlıkla tercih edilebilecek bir tekniktir. Özellikle serbest zaman etkinliklerinde çocuklar köşelerde oynarken kolaylıkla gözlem yapılarak öğrenciler hakkında, bilgi edinilebilir. Ayrıca bu teknikle elde edilen sonuçların kayıt edilmesi de diğer tekniklere oranla daha kolaydır.

Görüşme tekniğinin de, gözlem tekniğinde olduğu gibi, en çok uygulanan teknik olması, öğretmenlerin bu teknikleri uygulama ve yorumlamada sıkıntılarının olmadığını, kolaylıkla kullanabildikleri teknikler olduğunu göstermektedir..

Anket tekniğinin uygulanmasına ilişkin olarak, yöneltilen soruyu % 73 gibi büyük bir çoğunluğun cevapsız bırakmış olması, öğretmenlerin anket tekniğini gün içinde uygulamayı tercih etmediklerini diğer zamanlarda uyguladıklarını, bu tekniği uygulamada sıkıntılar yaşadıklarını, okul öncesi dönem çocuklarını tanımaya yönelik hazır anket çalışmalarının olmadığını düşündürmektedir. Anket tekniğinin sadece öğrencilere değil, velilere de uygulanması, öğrencileri daha iyi tanıyarak ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre programlar hazırlanmasına yardımcı olabilir.

Ayrıca, tanıma tekniklerinden, sadece gözlemin veya görüşmenin tek başına uygulanması yeterli olmamaktadır. Bireyi tanıma tekniklerinin, amacına ulaşmasında, tüm tekniklerin, birbiriyle ilişki içerisinde kullanılması, öğrencileri tanımak ve problemlerine yardımcı olmak açısından önemlidir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, akademik düzey, kıdem, okul türü, öğrenci sayısı gibi değişkenlerle, gözlem, görüşme ve anket tekniklerini gün içinde uygulama durumları incelendiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 10.1). Bu durum, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, akademik düzeylerinin, görev yaptıkları okul türünün ve

sınıflarındaki öğrenci sayılarının tanıma tekniklerini gün içinde uygulama durumlarında bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir.

5.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Kullanma Sıklıkları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini kullanma sıklıkları ve bu teknikleri kullanma sıklıklarının farklı değişkenlerden etkilenip etkilenmediği Tablo 11 - 11.1’de verilmektedir.

Okul öncesi kurumda görev yapan öğretmenlerin her gün gözlem tekniğini ve haftada bir, görüşme tekniğini kullanıyor olmaları, bu teknikleri iyi bildiklerini ve uygulamada sorun yaşamadıklarını göstermektedir. Bu tekniklerle ilgili diğer sonuçlarda en çok bu iki tekniği kullanmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Ancak, anket ve ev ziyareti tekniklerinin uygulanma sıklıklarının diğer tekniklere oranla düşük olması ve anketi dolduranların büyük çoğunluğunun bu bölümü boş bırakmış olması bu teknikler hakkında öğretmenlerin yeterli bilgi ve becerilerinin olmayışının öğretmenlerin anket tekniğinin uygulanmasının zor olmasından kaynaklanabilir. Anket uygulamayı öğretmenler rehberlik hizmetlerinin işi olarak gördüğünü düşündürebilir.

Bunun yanında, ev ziyareti tekniğinin, dönemde bir ve yılda bir kez uygulanması öğrenci sayısının çokluğu, zamanın olmayışı ve ulaşım imkanlarının zor olmasından kaynaklanabileceği için haklı görülebilir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini kullanma sıklıklarının, mesleki kıdemlerine, akademik düzeylerine, görev yaptıkları okul türüne ve sınıflarında bulunan öğrenci sayısına göre değişmediği yapılan varyans analizi sonucunda tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, içinde bulundukları değişkenler ve durumlar, onların teknikleri uygulama sıklıklarını

etkilememektedir. Ayrıca, okul öncesi dönemde görev yapan öğretmenlerin diğer teknikleri uygulama oranlarının, gözlem ve görüşme tekniklerinden az olması, tekniklerle ilgili, öğretmenlerin, aldıkları eğitim eksikliğinden kaynaklanabilir. Ayrıca okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin, bu teknikleri uygulama ve sonuçları yorumlamada yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Anket tekniğini uygulamada araç gereç eksikliği ve rehberlik uzmanlarının her okulda bulunarak, öğretmenlere yol göstermemesi bu tekniklerin uygulanma sıklıklarını düşüren nedenler olarak gösterilebilir.

5.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama ve Yorumlamada Karşılaştıkları Güçlükler ve Bunların, Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayısına Göre Karşılaştırılması

Tablo 12, 12.1, 12.1.1., 12.1.2’de okul öncesi eğitimi kurumu öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler belirtilmiş, bu güçlüklerin, mesleki kıdem, akademik düzey okul türü, öğrenci sayısı gibi değişkenlerden etkilenip etkilenmediğini belirlemek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda, önemli farklılıklar tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin gözlem görüşme tekniklerinde cevapsızların oranlarının % 60 olması bu teknikleri iyi bildiklerini, uygulamada güçlük çekmediklerini düşündürmektedir.

Öğretmenlerin anket tekniğini uygulamada karşılaştığı güçlükleri ise, çocuk sayısının çokluğu, zamanın yokluğu, bilgi yetersizliği, ailelerin ilgisizliği, bilgiyi kayıt etmede güçlükler olarak sıralamaktadırlar. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, özellikle, anket tekniğini hazırlama, uygulama ve yorumlama açısından bilgilendirilmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin ev ziyareti tekniğini uygulamada karşılaştığı güçlük olarak, büyük şehirlerde görev yapma, velilere ulaşmada zorluğun ve zamanın kısıtlılığını belirtmektedir.

Çocukları tanımada belirli teknikler kullanılarak bireyi tanıma çalışmalarının başarıya ulaşacağı düşünülemez. Bu çalışmalar diğer tekniklerle de desteklenirse sonuca ulaşmak daha kolay olacaktır. Bu nedenle, öğretmenlerin teknikleri uygulama ve yorumlama bilgileri kayıt etme, teknik donanım yetersizliklerinin giderilmesi gibi güçlükler giderilmeye çalışılmalıdır. Bireyi tanıma çalışmaları ailelerle birlikte sürdürülmeli ve aileler, her aşamada, çalışmaların içinde bulunmalıdır. Çünkü dönemde, çocuk aile çevresinden çıkıp, okul ortamına başlamıştır, bu dönemde oluşabilecek sorunların giderilmesinde aileler ile yapılacak çalışmalar çocukların sorunlarına çözüm bulmada yararlı olacaktır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler konusunda, mesleki kıdem, akademik düzey, görev yaptıkları okul türü, öğrenci sayısı gibi değişkenlerin gözlem görüşme, anket ve ev ziyareti tekniklerini kullanıp kullanmama düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık ile öğretmenlerin kıdem ve akademik düzeyleriyle anket tekniğini uygulama konularında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ancak kıdem değişkeninde önemsiz olduğu görülmüştür. Bu durum, kıdem değişkeninin öğretmenlerin anket tekniğini uygulama konusunda karşılaştıkları güçlüklerle ilişkisinin önemsiz olduğunu, öğretmenlerin kıdem düzeylerinin az ya da fazla olmasının önemli değil, anket tekniğinin çeşitli teknik donanım ve bilgi yetersizliğinden kaynaklandığı için uygulanmakta güçlüklerle karşılaşıldığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin, akademik düzeyleri konusunda, ortaöğretim düzeyinde eğitim almış ve lisans düzeyinde eğitim almış olan, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin anket tekniğini uygulamada karşılaştıkları güçlükler anlamlılık göstermiş ve önemli bulunmuştur. Orta öğretim düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin anket tekniğini uygulamada daha çok güçlükle karşılaştıkları, lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin ise, aldıkları derslerden ve daha

fazla kaynağa ulaşabildikleri düşünülerek tekniği uygulamada daha az güçlük yaşadıkları düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarını destekleyen Kepçeoğlu (1976)'nın okul danışmanlarının mesleki problemlerini incelediği araştırmasında danışmanların görevlerini gereğince yerine getirememelerinin ve karşılaştıkları güçlüklerin sebeplerinin başında, uygun bir yerin ve gerekli araç gerecin (test, envanter) bulunmayışı, rehberlik için ayrılan zamanın yetersizliği ve gerekli diyalogun kurulmaması olarak belirtilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri uygulamada güçlük çekmediği gözlem ve görüşme tekniklerini öncelikli olarak tercih etmekte ve daha sık uygulamaktadırlar.

Öğretmenler uyguladıkları tanıma tekniğinin sonuçlarını yorumlamada daha çok kitaplardan, kendi tecrübelerinden ve diğer meslektaşlarından yararlanmaktadır. Öğretmenlerin okullarındaki ve görev yaptığı yerlerdeki rehberlik araştırma merkezlerinden, üniversitelerden yeterince yararlanmamaları konuya gereken önemi vermediklerini düşündürmektedir. Oysa öğretmenler öğrencilerin problemleriyle iç içe olan kişilerdir ve bu çocukları rehberlik araştırma merkezine, üniversitelere yönlendirecek kişi yine onlar olmalıdır. Bu birimler arasında işbirliğinin yetersiz olduğu söylenebilir.

5.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerini Uygulama Sonuçlarının Velilerle Paylaşılma Sıklıkları ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü ve Öğrenci Sayıları Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması

Tablo 15, 15.1, 15.11, 15.1.2'de öğretmenlerin, uyguladıkları tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklıkları ve öğretmenlerin, mesleki kıdemi, akademik düzeyi, görev yaptıkları okul türü ve sınıflarındaki öğrenci sayıları gibi değişkenlerin, bu paylaşım sıklığına etkileri incelenmiştir.

Okul eğitim kurumu öğretmenlerinin, her gün gözlem tekniğini kullandıkları tespit edilmiştir. Çünkü öğretmenlerin, gözlem tekniğini uygulayabildikleri Tablo 10 ile de desteklenmektedir. Bu durum, öğretmenlerin, gözlem tekniğini uygulama ve sonuçlarını uygun şekilde kayıt edip, yorumlama ve bunları velilerle paylaşma konularında, kendilerini yeterli gördüklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin, % 41.4'ünün de haftada bir görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaştıkları görülmüştür. Öğretmenler, öğrencilerle, görüşmeleri sonucunda topladıkları bilgileri, farklı tekniklerle de elde ettikleri sonuçları, velilerle görüşerek onlara sunmaktadırlar. Tanıma tekniklerinin bir bütün olduğu, bütün tekniklerin birbiriyle ilişki içerisinde bulunduğu bir kez daha önem kazanmaktadır.

Öğretmenler, ayda bir kez anket tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşmaktadırlar. Zaten, öğretmenlerin, büyük bir kısmının anket tekniğiyle ilgili bölümü boş bırakmış olması, öğretmenlerin bu tekniği çeşitli nedenlerden dolayı sık kullanmadıklarını göstermektedir. Anket çocuğu ve aileyi tanımada kullanılacak önemli tekniklerdendir. Ancak ihtiyaç duyulduğunda ihtiyaca göre hazırlanıp uygulanması gereken zaman alıcı bir tekniktir.

Ev ziyareti tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklığının yılda bir kez olması, bu tekniğin çeşitli nedenlerden dolayı uygulanamadığını göstermektedir.

Bu nedenler tablo 12'de belirtilmiştir. Öğretmenlerin büyük şehirde görev yapması, zamanın yokluğu gibi durumlar bu tekniğin uygulanmasını güçleştirdiği için, ancak yılda bir kez uygulanabilmekte bu durum da sonuçların velilerle paylaşılma güçlüğüne doğurmaktadır.

Okul eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini kullanma sıklıkları Tablo 11'de belirtilmiştir. Bu durum tanıma tekniklerinin uygulanması sonucunda elde edilen sonuçların velilerle paylaşılma sıklıklarını da

etkilemektedir. Çünkü Tablo 11’de öğretmenlerin her gün gözlem tekniğini kullandıkları ve bu tekniğin sonuçlarını da her gün velilerle paylaştıkları görülmektedir. Görüşme tekniğinin haftada bir uygulandığı ve sonuçlarının haftada bir kez velilerle paylaşmakta olduğu tablo 11 ve tablo 15 ile desteklenmektedir. Bu durum öğretmenlerin, gözlem ve görüşme tekniklerini çok kullandıklarını ve sonuçlarının da velilerle paylaşılma sıklığının daha fazla olduğunu gösterirken, diğer tekniklerden anket tekniğine ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları nedeniyle bu tekniğin uygulanmadığını ve sonuçlarında velilerle paylaşamadığı görülmektedir.

Dikkat çeken önemli bir konuda tablo 11 ve tablo 15’teki soruların, anket ve ev ziyareti tekniklerini kullanma sıklığı ve sonuçlarının velilerle paylaşılma sıklıkları bölümünün % 40 ve % 50 oranlarında cevapsız bırakılmış olmasıdır. Bu durum öğretmenlerin bu teknikleri kullanmayı tercih etmediklerini ve bu teknikleri uygulayıp sonuçlarını velilerle paylaşma durum ve sıklıkları konusunda, önemli problemlerinin olduğunu göstermektedir.

Görüşme tekniğini öğretmenlerin ne kadar sıklıkla uyguladıkları konusunda Suna 1998’de yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin yalnızca özel yeteneği olan öğrencilerin velileriyle görüştiklerini ve görüşme tekniğini uyguladıklarını tespit etmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, tanıma tekniklerinden görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklıklarının kıdem ve sınıflarında bulunan öğrenci sayısına göre farklılık gösterdiği tablo 15.1’de görülmektedir. Bu farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonucunda, kıdem ile görüşme tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaşılma sıklığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bunun yanında öğretmenlerin, sınıflarında bulunan öğrenci sayılarının görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşma sıklıklarında da, anlamlılık bulunmuştur. Öğrenci sayısının çokluğu velilerle sonuçları paylaşım sıklığını

etkilemektedir. Bu sebeple okulöncesi eğitim kurumlarında öğretmenin tek olduğu durumlarda öğrenci sayısının 20 'yi aşamamasına özen gösterilmelidir.

5.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Tanıma Tekniklerinin Sonuçlarını Velilerle Paylaşım Şekilleri Ve Bunların Mesleki Kıdem, Akademik Düzey, Okul Türü Öğrenci Sayısı Gibi Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, gözlem tekniğinin sonuçlarını, veli toplantıları, karnelere kayıt ederek ve dosyalara kayıt ederek velilerle paylaştıkları Tablo 16'da görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin büyük bir kısmının da görüşme tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşırken, veli toplantılarını kullandıkları görülmektedir.

Anket ve ev ziyareti tekniklerinin, sonuçlarının velilerle nasıl paylaşıldığının oranlarının diğer tekniklere göre az olması ve bu soruya öğretmenlerin ortalama % 70'inin cevap vermemesi, yine göstermektedir ki, bu teknikler uygulanmadığı için sonuçların velilerle nasıl paylaşıldığı da belirtilmemiştir. Bu tekniklerin uygulanamama nedenlerini, diğer araştırma sonuçlarında da olduğu gibi, yeterli araç-gereç olmaması, bu konudaki bilgi yetersizlikleri, öğrenci sayısının çok olması, büyük şehirlerde yaşamaktan dolayı, ulaşım zorlukları oluşturmaktadır. Bu konuda öğretmenlerin bilinçlendirilmesi, ilgili seminer ve çeşitli kaynakların çoğaltılmasının önemi, vurgulanmalı öğretmenlere tanıma tekniklerinin birbiriyle bir bütün oldukları ve beraber sürdürülmesinin bilinci yerleştirilmeye çalışılmalıdır.

Ayrıca bu tekniklerin velilerle paylaşılması, çocuklarını daha yakından tanımalarına ve problemlere kalıcı çözümler bulmalarına neden olacaktır. Öğrencileri tanıma işi sadece okulda sürdürülürse tanıma çalışmaları yarım kalacak ve velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi önemlidir.

Öğretmenlerin, gözlem, görüşme, anket, ev ziyareti tekniklerinin sonuçlarını velilerle toplantılarda paylaşmakta ve aynı zamanda sonuçları dosyaya kayıt özen göstermektedir.

Suna (1998) yaptığı çalışmasında, 1. kademedeki görev yapan öğretmenlerin toplu dosyaları ne kadar doldurdıkları ve bu dosyalardaki bilgilerin veliler ile paylaşılma durumlarını incelemiş ve öğretmenlerin çoğunluğunun toplu dosyaları doldurdıkları ve gerekli gördükleri bilgileri velilerle paylaştıklarını tespit etmiştir. Bu durum sadece okul öncesi dönemde değil, eğitimin her aşamasında kullanılan tekniklerin sonuçlarının kayıt edilerek velilerle paylaşılması gerektiğini göstermektedir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, gözlem tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaşılma durumlarının, öğretmenlerin kıdem durumlarına göre farklılık gösterdiği ve farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiş ve Tablo 16.1.1’de Tukey Testi uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durum kıdem durumu arttıkça gözlem tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaşılma durumlarının arttığını göstermektedir. Öğretmenlerin, tecrübelerinin artmasının tekniklerin sonuçlarını velilerle paylaşılma durumlarını da arttırmaktadır. Bu nedenle yeni mezun olan öğretmen adaylarına bireyi tanıma tekniklerinin önemi kavratılarak bu sonuçların velilerle paylaşılması, sonuçların değerlendirilerek öğrencileri tanıma çalışmalarının daha başarılı olacağı vurgulanmalıdır.

Anlamlılık düzeyi yüksek çıkan bir diğer teknik de, gözlem tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşılma ile öğretmenlerin akademik düzeyleri arasındaki farklılıktır. Yapılan Tukey Testi sonucunda akademik düzeyi orta öğretim ve yüksek lisans olan öğretmenler arasında farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğretmenlerin, aldıkları eğitimin farklılığından dolayı, gözlem tekniğinin sonuçlarını velilerle paylaşımında değişiklikler olduğunu gösterirken, gözlem tekniğinin ve diğer tekniklerin de sonuçlarının velilerle paylaşılması gerektiğinin önemini bir kez daha vurgulanmasının önemli

olacağını düşündürmektedir. Öğretmenlerin, görüşme tekniğinin sonuçlarını da velilerle paylaşma düzeylerinde ortaöğretim ve lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve bu farklılığın nedeninin de, lisans düzeyinde, tanıma teknikleriyle ilgili alınan derslerin öneminin olduğu bu konuyla ilgili seminerlere, ilgili yayınlara öğretmenlerin daha fazla ilgi göstermeleri düşünülebilir.

5.7. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Çocukların Gelişimlerini Değerlendirmede Kullandıkları Tanıma Teknikleri

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, öğrencilerini tanımak için kullandıkları testlerin (bedensel, psikomotor, zihin-dil, özbakım beceri) yetersiz olduğu görülmektedir. Gelişimi ölçen testleri, uygulayıp uygulamadıkları konusunda öğretmenlerin görüşleri alındığında, büyük çoğunluğun bu kısmı boş bıraktığı, sadece 145 öğretmenden 8 'inin soruya cevap verdiği görülmüştür (Tablo 9).

Okul öncesi dönem, çocuğun hızla geliştiği ve değişime uğradığı bir dönemdir. Bu dönem çocuklarına uygulanabilecek testlerin yerinde ve zamanında uygulanmaması, çocuklarda görülebilecek gelişimsel problemlerin ve üstünlüklerin zamanında belirlenmesini engelleyecek, belki de çocuk için çok önemli bir fırsat kaçırılmış olacaktır. Gerek üstün zeka, üstün yetenek durumlarında gerekse gelişimsel gecikme durumlarında erkenlik çok önemli bir konudur. Pek çok problem zamanında fark edilerek bunun çocuğun ileriki gelişim dönemlerini ve alanlarını etkilemesinin önüne geçilebilecektir. Aynı zamanda bu veriler doğrultusunda öğrencinin ihtiyaç duyacağı eğitim programları hazırlanabilecektir.

Bu nedenle, okul öncesi eğitimi öğretmenine büyük görevler düşmektedir. Çünkü çocuk ilk defa evinden çıkıp farklı bir ortama adım atmakta ve farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Bu devrede, öğretmenlerin tüm tanıma tekniklerini birbirleriyle koordineli olarak kullanarak, çocukları tanımaya

alışmaları ve onların ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda programlar hazırlayıp geliştirmeleri önemli olacaktır. ocuğu tanıma çalışmalarının, bilincine varamayan öğretmenler ve aileler, çocuklarını farklı eğitim kademelerinde yönlendirmede yetersiz kalacaklar ve bunun neticesinde, mutsuz yaptığı içten tatmin olmayan bireyler yetişecektir.

Okul ncesi eğitim kurumu ğretmenlerinin, bu testleri uygulamada güçlükler yaşamaları; aldıkları eğitimin yetersizliğini, konuyla ilgili okul öncesi çocuklarına yönelik hazır materyallerin bulunmayışını, rehberlik alanında uzman kişilerin her okulda bulunmadığını ve bu nedenle öğretmenlerin onlara danışamadıklarını, öğretmenlerin bu konuyla ilgili yeteri kadar araştırma ve çalışma yapmadıkları da düşündürebilir.

Ancak bu sorun sadece okul öncesi dönemde değil eğitimin 1. kademe ve 1. devresinde de sorunlar oluşturmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Suna (1998), yaptığı çalışmasında, ilkokul ğretmenlerinin de çocukların bedensel ve psikolojik gelişimleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ortaya çıkarılmasında, testleri yeterli düzeyde kullanamadıklarını ortaya koyarak bu konuya gereken önemin verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Okul ncesi eğitim kurumu ğretmenlerinin görüşlerine göre toplu dosyalarda muhafaza ettikleri belgelerin, % 89,6 oranıyla başvuru formları ve 82,8 oranıyla acil durum formları ve % 77,9 oranıyla, gözlem kayıt formları ve raporlarının oluşturduğu ifade edilmektedir. Öğretmenler daha düşük bir yüzdeyle toplu dosyalara davranış değerlendirme formunu, yıl sonu raporlarını, yıl içinde yapılan faaliyetleri ve çocukların boy ve ağırlıklarının sonuçlarını toplu dosyalarda muhafaza ettiklerini belirtmektedirler.

Ankette yer alan okul öncesi eğitim kurumu ğretmenlerinin tanıma tekniklerini tanıma ve uygulamaya ilişkin beklentilerinin yer aldığı son soruya verilen cevaplar ise şu şekilde sıralanabilir. Öğretmenlerin ilk iki işteği %

63,4'ü, tanıma teknikleriyle ilgili yayınların teminini, % 55,2'si ise Milli Eğitim tarafından hizmet içi seminerlerinin bu beklentilerinin, Milli Eğitim bakanlığına yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca üniversitelerin de daha fazla yayın temin etmesi sağlanabilmelidir. Tabloda incelendiğinde, öğretmenlerin % 41,4'ü öğrenci sayısının azaltılmasını beklemekte, bu nedenle teknikleri uygulamada güçlükler yaşadıklarını belirtmektedirler. % 26,9'unun okullardaki rehber öğretmenlerin tanıma tekniklerini uygulamada yardımcı olmalarını bekledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin, % 25,5'i, tanıma teknikleri konusunda aileleri bilinçlendirmek amacıyla, onların da teknikleri tanımasını ve bu teknikleri evde çocuklarına uygulayabilmelerini sağlamak için, ailelere seminerler düzenlenmesini istemektedirler. Bu durum teknikleri okulda uygulamayı kolaylaştıracağı için öğretmenler için oldukça önemli görülmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Araştırma; okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin bireyi tanıma teknikleri konusunda, görüşlerini belirlemek, tanıma tekniklerini uygulama sıklıklarını, sonuçlarını kayıt etmede ve saklamada karşılaşılan güçlükleri, bu tekniklerin sonuçlarının velilerle nasıl paylaşıldığını öğretmenlerin mesleki kıdemi, akademik düzeyi görev yaptıkları okul türü ve sınıflarındaki öğrenci sayısına göre bireyi tanıma tekniklerini uygulama durumlarının etkilenip etkilenmediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın amacına uygun olarak soru cümleleri oluşturulmuş ve bunlara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Çalışmada öncelikle, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin özelliklerine, cinsiyete, mesleki kıdemlerine, akademik düzeylerine, görev yaptıkları okul türünün özelliklerine ve sınıflarında bulunan öğrencilerin sayısına yer verilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin kişisel bilgileri incelendiğinde, mesleki kıdemlerinin, çoğunluğun 6-10 yıl arasında görev yapmış olduğu, akademik düzeylerinin de büyük bir kısmının lisans düzeyinde eğitim aldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin, görev yaptıkları okul türleri incelendiğinde, büyük kısmının, ilköğretime bağlı ana sınıflarında görev yaptığı ve sınıflarındaki öğrenci sayısının da 21'den fazla olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada, ikinci olarak okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini kullanma konusundaki yeterlilikleri ve tanıma tekniklerine ilişkin bilgi kaynaklarının neler olduğu, uyguladıkları tanıma teknikleri ve gelişimsel testleri uygulama durumları belirlenmiştir.

Gözlem, görüşme, anket tekniklerinin gün içinde uygulanma durumları, belirlenerek bu tekniklerin uygulanmasının öğretmenlerin mesleki kıdemi, akademik düzeyleri, okul türü ve öğrenci sayılarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca tanıma tekniklerinin gün içinde uygulanma sıklıkları ve uygularken karşılaşılan güçlükler ile bu etmenlerin mesleki kıdem akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulamada tercih ettikleri teknikler ve bu teknikleri yorumlarken yararlandıkları kaynakların neler olduğu belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinin sonuçlarını velilerle paylaşım sıklıkları ve paylaşım şekillerinin sonuçları ile öğretmenlerin mesleki kıdemi, akademik düzeyi, okul türü ve öğrenci sayılarına göre sonuçlarının neler olduğu ayrıca öğretmenlerin toplu dosyalarda bulundurdıkları evraklar ile tanıma tekniklerini uygulamaya ilişkin beklentilerinin sonuçları yer almaktadır.

Araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin teknikleri uygulama konusunda kendilerini yeterli gördükleri ve bilgi kaynaklarının öğrenim sırasında aldıkları derslerden ve kitaplardan oluştuğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, uyguladıkları tanıma teknikleri Tablo 9’da belirtilmiş ve bunların gözlem ve görüşme tekniklerinin olduğu görülmüştür. Bu bölümde, öğretmenlerin, gelişimi ölçen testler bölümünü boş bıraktıkları ve gelişimi ölçen testler hakkında çok fazla görüş bildirmediikleri tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini gün içinde uygulama durumları, incelendiğinde, gözlem ve görüşme tekniklerini uyguladıkları ve bu tekniği daha çok serbest zaman etkinliklerinde uyguladıkları görülmüştür. Ancak bu tekniklerin, uygulama durumlarının öğretmenlerin mesleki kıdem akademik düzey, görev yaptıkları okul türü ve öğrenci sayıları gibi değişkenlerden etkilenmediği ve farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, gözlem, görüşme, anket ev ziyareti tekniklerinin kullanım sıklıkları belirlenmiş ve her gün gözlem tekniğinin, haftada bir görüşme tekniğinin, ayda bir anket ve dönemde bir ev ziyareti tekniklerinin uygulandığı ancak, anket ve ev ziyareti tekniklerinin uygulanma sıklıklarının % 40 oranında cevapsız bırakılması bu tekniklerin uygulanma sıklıklarının az olduğunu ya da uygulanmadığını göstermektedir.

Yapılan varyans analizi sonucunda da, bu tekniklerin uygulanma sıklığı ile öğretmenlerin, kıdemi, akademik düzeyi, görev yaptıkları okul türü ve sınıflarında bulunan öğrenci sayısı arasında bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin gözlem ve görüşme tekniklerini uygularken karşılaştıkları güçlüklerin çok fazla olmadığını sadece çocuk sayısının çokluğundan ve ailelerin ilgisizliğinden dolayı güçlük yaşadıklarını göstermektedir. Anket tekniğini uygulamada karşılaşılan güçlüklerin diğer tekniklere oranla farklı olduğu ve bunların, zamanın yokluğu, çocuk sayısının çokluğu, bilgi yetersizliği ve bilgiyi kayıt etmede karşılaşılan güçlükler olarak tespit edilirken, ev ziyareti tekniğini uygulamada öğretmenlerin büyük şehirlerde görev yapması ve zamanın kısıtlı olması bu tekniği uygulamada güçlükleri şeklinde tespit edilmiştir. Anket tekniğinin uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerin öğretmenlerin mesleki kıdemi ve akademik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilirken, kıdem düzeyinde yüksek bir anlamlılık bulunamamıştır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin birinci dereceden gözlem, ikinci dereceden görüşme ve üçüncü derecede de ev ziyareti tekniklerini kullanmayı tercih ettikleri araştırma bulguları sonucunda tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, tanıma tekniklerini yorumlamada yararlandığı kaynaklar incelendiğinde gözlem tekniğini yorumlamada, kitaplardan ve tecrübelerinden ve diğer meslektaşlarından, görüşme tekniğini okullardaki rehberlik araştırma merkezlerinden, anket

tekniklerini yorumlamada kitaplardan, okullardaki Rehberlik Araştırma Merkezlerinden ev ziyareti tekniklerini yorumlamada ise öğretmenlerin tecrübelerinden yararlandıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulguları, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama sonuçlarının velilerle paylaşılma sıklığının her gün gözlem tekniğinin haftada bir görüşme tekniğinin, dönemde bir anket ve yılda bir ev ziyareti tekniklerinin sonuçlarının velilerle paylaşıldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu tekniklerin, kıdem, akademik düzey, okul türü ve öğrenci sayısı gibi değişkenlerden, kıdem ve öğrenci sayısında, görüşme tekniğinin sonuçlarının velilerle paylaşılmasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin gözlem, görüşme anket ve ev ziyareti tekniklerinin sonuçlarının velilerle paylaşım şekilleri incelendiğinde gözlem tekniğiyle elde edilen sonuçların paylaşımında veli toplantıları, karnelere, kayıt ve dosyalara kayıt gibi birden çok seçenek kullandıkları, görüşme tekniğinin sonuçlarını veli toplantılarında, anket tekniğinin sonuçlarının ise dosyaya kayıt edilerek, ev ziyareti tekniğinin sonuçlarının da ev ziyaretlerinde bulunarak velilerle paylaşıldığı tespit edilmiştir.

Gözlem, görüşme, anket ve ev ziyareti tekniklerinden, gözlem tekniğinin kıdem ve akademik düzey, ile arasında anlamlı bir farklılığın olduğu, görüşme tekniği ile akademik düzey arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilirken, diğer değişkenlerle aralarında bir anlamlılık bulunmamıştır.

Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin toplu dosyalarda muhafaza ettikleri evrakların başvuru formları, acil durum formu, gözlem kayıt ve raporları davranış değerlendirme formu, yıl içinde yapılan faaliyetler ve yıl sonunda hazırlanan raporlar olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama ve sonuçlarından yararlanmaya ilişkin beklentilerinin; tanıma teknikleriyle ilgili

yayınların temini, Milli Eğitim tarafından düzenlenecek hizmet içi seminerler, hazır anket örnekleri, sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması, ailelere yönelik seminerlerin düzenlenmesi ve rehberlik hizmetlerinin arttırılması şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır.

6.1. Öneriler

Bu bölümde elde edilen sonuçlar ve literatür bilgileri ışığında araştırma bulgularına ve yeni araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler

Araştırmada elde edilen veriler ışığında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından aşağıda belirtilen öneriler geliştirilebilir;

- 1- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerine yönelik tanıma teknikleri ile ilgili hizmet içi seminerler, programlar düzenlenerek bu konuda öğretmenlerin bilgi düzeylerinin arttırılması önerilebilir.
- 2- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerine yönelik olarak, bireyi tanıma teknikleri konusunda kitaplar ve diğer araç-gereçler çoğaltılarak, bütün öğretmenlerin bu kaynaklardan yararlanması sağlanabilir.
- 3- Tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgilerin not edilip, saklanması amacıyla, okul öncesi eğitime ait materyaller geliştirilip, bu bilgilerden eğitim kademelerinde de yararlanılması önerilebilir.
- 4- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, öğrencilerine uygulayabilecekleri drama çalışmalarıyla ilgili etkinliklerin çoğaltılması ve bu konuyla ilgili seminer ve kaynakların çoğaltılması bu çalışmaların uygulamalı olarak yapılması önerilebilir.

5- Milli Eğitim Bakanlığı ile Rehberlik Merkezleri arasında işbirliği yapılarak, okul öncesi eğitimi veren okullarda, kurum ve kuruluşlarda, rehberlik ile ilgili gerekli test, envanter vb. araç gereç çoğaltılarak, okullarda il düzeyinde bütünlük sağlanması önerilebilir. Bunun yanında, Rehberlik araştırma merkezleri tarafından;

1- Okul öncesi öğretmenlerinin uygulamakta zorluk çektikleri ve bilgi açısından yetersiz oldukları, bireyi tanımak amacıyla geliştirilen testlerin ve anketlerin çoğaltılarak, uygulanabilecek düzeye getirilmesi önerilebilir.

2- Okul öncesi dönemde uygulanması gereken bireyi tanıma tekniklerinin neler olduğu, uygulanabilirlik açısından hangi tekniklerin daha uygun olabileceği konusunda öğretmenlerin bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Araştırmada, elde edilen veriler ışığında okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan öğretmenler tarafından aşağıda belirtilen öneriler geliştirilebilir;

1- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin RAM ile işbirliği içinde bulunmaları, tanıma teknikleriyle ilgili sorunlarının çözümünü uzman olan kişilerle birlikte bulmaları önerilebilir.

2- Okul öncesi dönemde, kuruma devam eden öğrencilerin velileriyle iletişim halinde bulunulmalı ve öğrenciler ev ortamında da tanınmaya çalışılmalıdır.

3- Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler, sadece problemlili öğrencileri tanımaya çalışmamalı, tanıma tekniklerini bütün öğrenciler üzerinde uygulamaya çalışmalıdırlar.

4- Elde edilen, tanıma teknikleri sonuçlarının kayıt edilip, bunların veliler ile paylaşılması ve eğitim-öğretim ortamının bu sonuçlar doğrultusunda hazırlanması önerilebilir.

- 5- Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, bireyi tanıma teknikleri ile ilgili hazırlanmış seminerlere katılmaları, konuyla ilgili kaynakları araştırarak bilgi edinmeleri, internet ve farklı ortamlardan yararlanmaları önerilebilir.

Araştırmada, elde edilen veriler ışığında, üniversiteler tarafından aşağıda belirtilen öneriler geliştirilebilir;

- 1- Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma teknikleri konusunda yeterli olabilmeleri için, konuyla ilgili dersler üniversitelerde, “çocuğu tanıma teknikleri” adı altında verilebilir.
- 2- Bireyi tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgilerin, nasıl kayıt edileceğı, saklanacağı ve değerlendirileceğı konusunda dersler verilmesi veya mevcut ders saatlerinin süresi ve konuların derinliğı arttırılması önerilebilir.
- 3- Bireyi tanıma tekniklerinden, okul öncesi dönemde uygulanabilecek olan teknikler belirlenerek, nasıl uygulanması gerektiğı konusunda öğretmen adaylarına ilgili dersler okutulmalı, bu konuyla ilgili kaynaklar yayınlanarak öğretmenlere ulaşması önerilebilir.
- 4- Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliğı yapılarak, üniversitelerde görev yapan hocalarımız bireyi tanıma teknikleri konusunda, Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerine, seminerler düzenlemeleri önerilebilir.
- 5- Okul öncesi eğitimi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin, staj yaptıkları süre içerisinde, bireyi tanıma tekniklerini çocuklar üzerinde uygulamaları ve elde ettikleri bilgileri, sonuçları okulda paylaşarak, doğru ve yanlış uygulamalı olarak görmeleri sağlanmalıdır.
- 6- Çocukları tanıma ve değerlendirmede kullanılan gelişimsel testlerin tanıtma uygulama ve değerlendirilmesine yönelik konular, tanıma

tekniklerin derslerinin kapsamına alınmalı yada ayrı bir ders olarak verilmesi sağlanmalıdır.

6.1.2.Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler

- 1- Öğretmenlerin tanıma teknikleri konusundaki bilgi düzeyini ölçen araştırmalar yapılabilir.
- 2- Bu çalışma öğretmen görüşlerine dayalı olarak hazırlandığından bir diğer araştırma okulöncesi eğitim kurumlarındaki öğrenci tanıma dosyaları incelenerek ve veliler ile görüşülerek üst araştırmalar planlanabilir.
- 3- Bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan bir genellemeye gidebilmek için, farklı evren ve örneklem gruplarıyla benzer araştırmalar yapıp sonuçlar test edilebilir.
- 4- Bu araştırma, il merkezleri dışında ilçelerde ve köylerde bulunan öğretmenlere de uygulanabilir.

BÖLÜM VII

ÖZET

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, bireyi tanıma tekniklerinden hangilerini daha sık uyguladıklarını belirlemek ve uygularken karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğunu tespit etmek, tanıma tekniklerinin uygulanması konusunda, öğretmenlerin, mesleki kıdemleri, akademik düzeyleri, görev yaptıkları okul türü ve sınıflarında bulunan öğrenci sayısının etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada genel tarama modeli türlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma evrenini 2004-2005 öğretim yılı Konya Merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarıyla, S.Ü. bağlı uygulama anaokulunda görev yapan kadrolu okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri oluşturmaktadır.

Veri toplamada anket tekniğinden yararlanılmış ve 145 okul öncesi öğretmenin doldurduğu anketler değerlendirmeye alınmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerine ait bilgiler; kişisel bilgi formu aracılığı ile tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, bireyi tanıma teknikleri konusunda görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen tanıma tekniklerini tanıma uygulama ve değerlendirmeye ilişkin sorular ile belirlenmiştir.

Elde edilen verilerin analizi SPSS paket programıyla yapılmıştır. Araştırmanın betimsel analizlerinde frekans ve yüzde; gruplar arası karşılaştırmalarda varyans analizi ve Tukey testi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin % 35.9'unun 6-10 yıl arasında görev yaptıkları ve % 63.4'ünün lisans düzeyinde eğitim gördükleri

tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin, sınıflarında bulunan öğrenci sayısının da, 21’den fazla olduğu görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenleri tanıma tekniklerini uygulama ve değerlendirmede kendilerini yeterli görmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin bilgi kaynaklarının dağılımında, öğrenim görürken aldıkları derslerden yararlandıkları ifade edilmiştir. Bireyi tanıma tekniklerinden en çok gözlem ve görüşme tekniklerini uyguladıkları ve gelişimi ölçen testler kısmının boş bırakılarak cevap verilmediği, verilen cevapların da yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin her gün gözlem haftada bir görüşme tekniklerini uyguladıkları, diğer teknikleri daha seyrek uyguladıkları görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerinden gözlem ve görüşme tekniklerini uygularken güçlüklerle çok fazla karşılaşmadıkları, ancak anket tekniğini uygulamada bilgi yetersizliği çocuk sayısının çokluğu zamanın yokluğu, ailelerin ilgisizliği bilgiyi kayıt etme gibi güçlüklerle karşılaştıkları belirtilmiş, ev ziyareti tekniği uygularken de büyük şehirlerde görev yapma, velilere ulaşmada zorluk ve zamanın kısıtlı olması gibi nedenler belirtilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin gözlem, görüşme, anket, ev ziyareti tekniklerini tercih durumlarının dağılımı incelendiğinde de 1. dereceden, gözlem, 2. dereceden görüşme, 3. dereceden ev ziyareti tekniğini tercih ettikleri saptanmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini yorumlamada yararlandığı kaynakların dağılımı incelendiğinde en çok kitaplardan, okullardaki Rehberlik Araştırma Merkezlerinden ve tecrübelerinden yararlandıkları görülmüştür.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin tanıma tekniklerini uygulama, sonuçlarını velilerle paylaşma sıklığında, gözlem tekniğini her gün, görüşme tekniğini haftada bir, anket tekniğini dönemde bir ev ziyareti tekniklerini de yılda bir yaptıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçların velilerle paylaşım şekilleri incelendiğinde, gözlem tekniğinin sonuçlarının paylaşımında, birden fazla paylaşım şekli kullanıldığı, diğer tekniklerde ise, veli toplantıları, ev ziyaretleri yoluyla paylaştıkları görülmüştür.

Okul öncesi eğitim kurumu öğretmenlerinin toplu dosyalarda bulundurdıkları evraklar incelendiğinde, başvuru formu, acil durum formu, gözlem kayıt formu ve raporlarının büyük bir kısmında bulunduğu görülmüştür.

Tanıma tekniklerini tanıma ve uygulamaya ilişkin beklentiler incelendiğinde, öğretmenlerin, tanıma teknikleriyle ilgili daha fazla yayın, seminer, öğrenci sayısının azaltılması, okullardaki rehberlik hizmetlerinin artırılması, ailelere yönelik seminerler düzenlenerek, hazır anket örneklerinin çoğaltılmasını beklemektedirler.

Bu araştırma sonuçları doğrultusunda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Rehberlik Araştırma Merkezleri gibi kuruluşların birbiriyle işbirliği yapmaları ve öğretmenlerin bu konuda bilgilendirilerek tanıma tekniklerini eğitimin her aşamasında uygulamaları sağlanabilmelidir.

ABSTRACT

This research was carried out to determine which individual identification techniques the Pre-School Education teachers apply more often and what difficulties they face during this time, and also it was carried out to find out the effects of the teachers' seniorities, academic levels, the type of school they work at, and the number of the students in the classes on applying these techniques.

In the research, relational scanning model, one of the general scanning models, was applied. The study universe is the teachers of state and private schools of National Education Ministry that are in the central districts of Konya and Selcuk University Pre-School Education teachers.

Survey technique was used for collecting data, and 145 surveys that were filled in by the pre-school teachers were examined.

The information of the Pre-School Education soot teachers was determined by Individual Information Form. The ideas of the Pre-School Education soot teachers about individual identification techniques were determined by the questions prepared by the researcher on applying and evaluation of the individual identification techniques prepared by the researcher.

The analysis of the collected data was done by SPSS packaged software. For the descriptive analysis of the research, frequency and percentage were used, and variance analysis and Tukey Test were used for the comparison among the groups.

It was determined that 35.9 of the Pre-School Education soot teachers have been working for 6 to 10 years, and 63.4 percentage of them had bachelor's degree. It was understood that there are more than 21 students in the classes of the Pre-School Education soot teachers.

The Pre-School Education soot teachers see themselves well enough to apply and evaluate the individual identification techniques.

It was expressed that Pre-School Education soot teachers mostly benefit from the courses that they got during their education period. It was determined that they mostly use observation and interview technique among the individual identification techniques, and the tests that measure progress mostly were not filled and the given responses to these questions were not satisfactory.

It was seen that Pre-School Education soot teachers apply observation technique everyday and interview technique one time in a week, and they seldom use the other techniques.

It was clarified that Pre-School Education soot teachers do not have much difficulty while applying observation and interview techniques; however, while applying survey technique, they have difficulties due to lack of knowledge, large number of students, insufficient time, indifference of the parents, keeping record for the data. During home visit technique, they faced such problems as working in large cities, accessing to the parents and limited time.

It was determined that teachers prefer firstly observation, secondly interview and thirdly home visit technique after examining the distribution of the observation, interview, survey and home visit techniques.

It was seen that the resources that Pre-School Education soot teachers use are mostly books, school education guidance centers, guidance research centers, and their experiences for interpreting the individual identification technique.

It was determined that Pre-School Education soot teachers apply observation technique everyday, interview technique once in a week, survey once in a semester, and home visit technique once in a year. The sharing type of observation technique results, when examined, has more than one kind; however,

it was seen that they share the results of other techniques with families by home visiting and parent meetings at schools.

When the documents that Pre-School Education soot teachers had in their files were investigated, it was determined that most of the application forms, observation forms, registration forms were available.

Teachers are expecting more publications about identification techniques, reducing the number of the students, increasing guidance services at schools, and arranging seminars for the families and duplicating survey examples.

In the light of the research, National Education Ministry and Guidance Research Centers should work together, and it should be verified to use individual identification techniques at every level of education by informing the teachers on this subject.

KAYNAKLAR

- ARAL, Neriman, Münevver Canyaşar, Adalet Kandır.(2002) **Okul Öncesi Eğitim ve Okul öncesi Eğitim Programı**, 2.Baskı, İstanbul: Yapa Yayınları
- ATKİNSON, Rita ve E.R. Hilgard (1995) **Psikolojiye Giriş**, (Çev. Kemal ATAKEY) İstanbul: Soysal Yayınlar
- AYDOĞMUŞ, K. ve Diğerleri. (2001). **Ana Baba Okulu**, Dokuzuncu Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- BACANLI, F. (1999) **İlköğretimde Rehberlik**, Ankara: Nobel Yayınları
- BAKIRCIOĞLU, Rasim (1997). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- BAŞARAN; İ. Ethem (1995). **Eğitim Psikolojisi**, Ankara: Ayyıldız Matbaa.
- BAYMUR, Feriha (1999). **Okullarımızda Önemli Bir Sorun Rehberlik**, İstanbul.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (1975). **Gelişim Psikolojisi**, İstanbul: Binbaşioğlu Yayınevi.
- CAN, Gürhan (2002). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Pegem Yayınları.
- ÇAĞLAR, Doğan (1977). **Öğrenciyi Tanıma Teknikleri**, Ankara.
- ÇAYIRÇİMEN, Filiz Akdeniz (1999) “Çocuk Yuvalarında Kalan ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan Altı Yedi Yaş Çocuklarının Dil Gelişimlerinin İncelenmesi” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ÇINAR, Yıldız (1998). **Okullarda Rehberlik**, İkinci Baskı, M.E. Yayınları.

DENK, Damlagül (2000) “Ana Okuluna Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocukların Alıcı Dil Gelişim Düzeylerine Müzik Eğitiminin Etkisi” **Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

DEMBO, M.H. (1988) **Applying Educational Psychology in the Classroom**, Longman, Ny&London

EROL, Bilge (2002). **Okul Rehber Öğretmenlerine Rehberlik El Kitabı**, İstanbul: Lebib Yayınları.

ERKAN, Semra (1988) “Ankara İli Altındağ Mamak İlçeleri ve Köylerinde İlkokul Birinci Sınıf Çocuklarının Konuşma Yeteneğine Gelişimine Okulun Etkisi” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Ankara Üniversitesi.

KANTARCIOĞLU, Selçuk (1987). **Rehberlik El Kitabı**, İstanbul: M.E. Basımevi.

KARAGÖZOĞLU, Cengiz, İsmet Kemertaş (2004). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitiminde Üçüncü Boyut**, İstanbul: Birsen Yayınevi.

KARASAR, Niyazi (1979). **Bilimsel Araştırma Teknikleri**, Ankara.

_____ (2000) **Bilimsel Araştırma Teknikleri**, Ankara: Nobel yayın dağıtım.

KEPÇEOĞLU, Muharrem (1992). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Ankara: Kağıtcıoğlu Matbaa.

_____ (1976) “Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri”, **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 8, Ankara

- KOÇAK, Nurcan (2004). **Çocuk ve Aile Yazıları**, Birinci Baskı, Atlas Kitabevi.
- KUZGUN, Yıldız (2003). **İlköğretimde Rehberlik**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü**, (2002). Okul Öncesi Eğitim Programı, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MORRIS, Charles (2002). **“Understanding Pyschology”**, (Psikolojiye Giriş), Birinci Basım, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- MUNNC, Letman (1967) **Psikoloji İnsan İntibakının Esasları**, İstanbul: M.E. Basımevi.
- OĞUZKAN, Şükran, Güler Oral (1983). **Okul Öncesi Eğitimi**, İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- ÖNDER, Alev (1999). **Yaşayarak Öğrenmek İçin Eğitici Drama** Birinci Baskı, İstanbul.
- ÖNER, Necla (1997), **Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler** Üçüncü Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- ÖZÇELİK, D. Ali (1992). **Eğitim ve Öğretim**, Üçüncü Baskı, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (2002). **Bireyi Tanıma Teknikleri**, Ankara: PDREM Yayınları.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (1994). **Psikolojik Testler**, Ankara: PDREM Yayınları.
- ÖZOĞLU, Süleyman Çetin (1997). **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, İkinci Baskı, Ankara: Ank. Üniv. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları.

- ÖZTÜRK, Hamiyet (1995) “Okul öncesi eğitim kurumlarına Giden ve Gitmeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Alıcı ve İfade Edici Dil Düzeyleri.” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- SEÇİLMİŞ, Sema (1996) “Ana Okullarına Giden ve Gitmeyen Erken Çocukluk Dönemindeki Çocukların Dil Gelişimi İle İlgili Becerilerinin İncelenmesi” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- SELÇUK, Ziya (1993). **Bireyi Tanıma Teknikleri**, İlköğretimde Rehberlik, Ankara, Nobel Yayınları.
- SOLMAZ, Feray (1997) “Altı Yaş Grubu Çocukların Alıcı ve İfade Edici Dil Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- SUNA, Özlem (1998). İlköğretim Birinci kademe Birinci Devrede Öğrenci Tanıma Tekniklerinin Değerlendirilmesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- TAN, Hasan (1992). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, İstanbul:MEB Yayınları.
- TANAYDIN, Zeynep, Özgür Demiral, (1982). **Çocukları Tanıma ve Ölçme Değerlendirme Teknikleri**, Ankara.
- TDK, (1970). **Türkçe Sözlük**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara.
- TEMİZ, Gülay (2002). Okul Öncesi Eğitimi Çocuğun Dil Gelişimine Olan Etkisi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Konya: Selçuk Üniversitesi.

- UFUK, Ahmet (1998). **Okullarda Rehberlik Hizmeti El Kitabı**, Birinci Baskı, Manisa: M.E. Basımevi.
- UYAR, Nursel (1995) “Ana Okuluna Devam Eden Atmış Yetmişiki Aylık Çocukların Destekleyici Olarak Uygulanan Eğitimde Drama Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisi” **Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- ÜLGEN, Gülten, Emel Fidan (1991). **Çocuk Gelişimi**, Yedinci Basım, İstanbul: M.E. Basımevi.
- ÜLTANIR, Emel (2004), **Rehberlik ve Danışma**, Ankara: Nobel Yayınları.
- YAVUZER, Haluk (1990). **Çocuğunuzun El Kitabı**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YEŞİLYAPRAK, Binnur; Abide Güngör ve Güzin Kurç (1996). **Eğitsel ve Mesleki Rehberlik**, İkinci Baskı, Ankara: Varan Matbaası.
- YEŞİLYAPRAK, Binnur (2002). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**, Beşinci Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YILMAZ, Hasan, Ömer Üre (1997). **Rehberlik Ders Notları**, Konya.

EKLER

**BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARINDA UYGULANMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Sayın:

Bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocukları tanıma teknikleri konusundaki görüşlerini ve uygulamalarını belirlemek üzere hazırlanmıştır. Sizlerin okul öncesi dönemde çocukların gelişimlerinde büyük değer verdiğiniz ve çeşitli etkinliklerle çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemek için çaba gösterdiğiniz düşünerek, anket formlarına samimi cevaplar vermenizi bekliyorum. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın güvenilirliğini etkileyecektir. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Gülin TANER

AÇIKLAMA:

Form 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise, okul öncesi dönemde çocukları tanıma tekniklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Kişisel bilgi sorularında sizin için uygun gelen seçeneğin başındaki paranteze x işareti koyunuz. Tanıma Tekniklerine ilişkin ikinci bölümde çoktan seçmeli ve derecelmeli likert tipi sorular yer almaktadır. Soru ile ilgili derecelerden hangisi uygun geliyorsa o derecenin altındaki parantezler arasını x işareti ile işaretleyiniz.

EK-1 : BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİ FORMU:

1.Cinsiyetiniz: () 1) Kadın () 2) Erkek.

2. Mesleki kıdeminiz;

- () 1) 5 yıldan az
- () 2) 6-10 yıl
- () 3) 11-15 yıl
- () 4) 16 yıldan fazla

3) En son mezun olduğu okul

- () 1) Lise-Kız Meslek Lisesi-Açık Lise-Limme, programlar.
- () 2) Ön Lisans
- () 3) Lisans
- () 4) Yüksek Lisans

4. Görev Yaptığınız Okul Türü:

- () 1) Bağımsız Anaokulu
- () 2) İlköğretim okulu Anasınıfı
- () 3) Kız Meslek Liseleri Uygulama Anaokulu
- () 4) Özel Anaokulu-anasınıfı-Kreş gündüz bakımevi
- () 5) Üniversiteye bağlı Anaokulu
- () 6) Diğer kuruluşlara bağlı Anaokulu

5) Grubunuzdaki çocukların yaşlarına göre dağılımı

sayısı

- 4 yaş
- 5 yaş
- 6 yaş

6. Tanıma tekniklerini uygulama ve değerlendirme konusunda kendinizi ne ölçüde yeterli hissediyorsunuz.

- () 1) Yetersizim
- () 2) Biraz Yeterliyim
- () 3) Yeterliyim
- () 4) Çok Yeterliyim

7.Tanıma teknikleri ile ilgili bilgilerinizi kaynağı aşağıdakilerden hangisidir.(Birden fazla işaretleyiniz.)

- () 1. Öğretimim sırasında aldığım derslerde
- () 2. Hizmet içi eğitim seminerlerinde
- () 3. Alanım ile ilgili kitaplardan
- () 4. Diğer öğretmen arkadaşlarımdan
- () 5. İnternette ve televizyon programlarından
- () 6. Başka Yazınız.....

EK-2 : BÖLÜM II.

TANIMA TEKNİKLERİNİ TANIMA –UYGULAMA VE DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN SORULAR

1.Okul öncesi eğitim kurumunuzda görev yaparken kullandığınız tanıma teknikleri nelerdir?

1.Gözlem

2.Görüşme

3.Anket

4.Ev ziyareti

5.Sosyometri-Kimdir bu?

6.Otobiyografi

7.Sosyodrama

8.Psikodrama

9.Gelişimi ölçen testler (uyguladığınız testin-ölçeğin adını açık olarak yazınız)

Beden ve Psikomotor Gelişim.....

Zihin ve Dil Gelişimi.....

Sosyal ve Duygusal Gelişim.....

Öz bakım Becerileri.....

10.Başka bir teknik varsa yazınız.....

2.Aşağıda belirtilen tanıma tekniklerini gün içinde ne zaman uygulamaktasınız?

	Gözlem	Görüşme	Anket
A) Serbest zaman etkinlikleri	()	()	()
B) Türkçe dil etkinlikleri	()	()	()
C) Oyun etkinlikleri	()	()	()
D) Müzik etkinlikleri	()	()	()
E) Fen ve doğa etkinlikleri	()	()	()
F) Bütün tekinlikler içinde tüm gün	()	()	()

3) Aşağıda sıralanan teknikleri her çocuğa hangi sıklıkla uyguluyorsunuz?

	Gözlem	Görüşme	Anket	Ev Ziyareti
A) Her gün	()	()	()	()
B) Haftada bir	()	()	()	()
C) Ayda bir	()	()	()	()
D) Dönemde bir kez	()	()	()	()
E) Yılda bir kez	()	()	()	()

4) Çocuğu tanıma tekniklerini uygularken karşılaştığınız güçlükleri işaretleyiniz (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz).

	Gözlem	Görüşme	Anket	Ev Ziyareti
A. Yeterli zaman bulamıyorum	()	()	()	()
B) Çocuk sayısının çokluğu tekniği uygulamamı engelliyor.	()	()	()	()
C) Tekniği uygulamada kendimi bilgi açısından yetersiz hissediyorum.	()	()	()	()
D) Teknik donanım yetersizliği tekniği uygulamamı engelliyor.	()	()	()	()
E) Büyük şehirde görev yaptığımdan çocukların ailelerine ulaşamıyorum	()	()	()	()
F) Aileler ilgisiz olduğundan	()	()	()	()
G) Tekniğe ilişkin bilgiyi kaydetmede	()	()	()	()

5) Her bir çocuk için bu tanıma tekniklerini uygularken, hangi derecede tercih ediyorsunuz?

	Gözlem	Görüşme	Anket	Ev ziyaretleri
A) 1. derecede tercih ediyorum	()	()	()	()
B) 2. derecede tercih ediyorum	()	()	()	()
C) 3. derecede tercih ediyorum	()	()	()	()

6) Çocuğu tanıma tekniklerinden hangilerinin yorumlanması, nereden ve kimlerden yararlanıyorsunuz? (Birden fazla yanıt verebilirsiniz).

Gözlem Görüşme Anket Ev ziyaretleri

B) Kitaplardan	()	()	()	()
A) RAM	()	()	()	()
C) Okulumuzdaki rehberlik	()	()	()	()
D) Üniversitelerden	()	()	()	()
E) Diğer meslektaşlardan	()	()	()	()
E) Tecrübelerimden	()	()	()	()

7) Aşağıda sıralanan tekniklerin sonuçlarını hangi sıklıkla velilerle paylaşıyorsunuz?

	Gözlem	Görüşme	Anket	Ev Ziyareti
A) Her gün	()	()	()	()
B) Haftada bir	()	()	()	()
C) Ayda bir	()	()	()	()
D) Dönemde bir kez	()	()	()	()
E) Yılda bir kez	()	()	()	()
F) Paylaşmaya gerek Duymuyorum	()	()	()	()

8) Çocuğu tanıma tekniklerinden elde ettiğiniz sonuçları velilerle nasıl paylaşıyorsunuz?

	Gözlem	Görüşme	Anket	Ev Ziy.
A) Veli toplantılarıyla	()	()	()	()
B) Evlere yapılan ziyaretlerle	()	()	()	()
C) Çocukların dosyalarına kaydederek	()	()	()	()
D) Dönem sonunda karnelerinde	()	()	()	()
E) Hepsi	()	()	()	()

9)Öğrenci kişisel toplu dosyalarında neleri muhafaza etmektesiniz?

.....
.....
.....
.....

10) Tanıma tekniklerini tanıma ve uygulamaya ilişkin istek ve beklentileriniz nelerdir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK-3 : ÖRNEKLEME ALINAN OKULLAR

İLKÖĞRETİM OKULLARINA BAĞLI ANA SINIFLARI

- A. Hazım Uluşahin İlköğretim Okulu
- Ayşegül ve Nesrin İlköğretim Okulu
- Karma İlköğretim Okulu
- Alaaddin İlköğretim Okulu
- Büyük Bayram İlköğretim Okulu
- Rebii Karatekin İlköğretim Okulu
- Eşrefoğlu İlköğretim Okulu
- Mehmet Beğen İlköğretim Okulu
- Mümtaz Kuru İlköğretim Okulu
- İhsan Özkaşıkçı İlköğretim Okulu
- Nuri Küçükköylü İlköğretim Okulu
- Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulu
- 23 Nisan İlköğretim Okulu
- Şeker İlköğretim Okulu
- Ali İhsan Dayıoğlu İlköğretim Okulu
- Yapıcı İlköğretim Okulu
- Şükrü Doruk İlköğretim Okulu
- Cengiz Topel İlköğretim Okulu
- Cumhuriyet Haşhaş İlköğretim Okulu
- Alpaslan İlköğretim Okulu
- 19 Mayıs İlköğretim Okulu

- Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu
- Sare Özkaşıkçı İlköğretim Okulu
- Mehmet Akdoğan İlköğretim Okulu
- Vali İhsan Dede İlköğretim Okulu
- Çumralıoğlu İlköğretim Okulu
- Barbaros İlköğretim Okulu
- İhsaniye İlköğretim Okulu
- Ova İlköğretim Okulu
- Ahmet Perihan Demirok İlköğretim Okulu
- Dr. Mustafa Öten İlköğretim Okulu
- Oğuz Kağan İlköğretim Okulu
- Ayşe Tümer İlköğretim Okulu
- Dr. Fethiye Onsun İlköğretim Okulu
- Kazım Öten Seçen İlköğretim Okulu
- Kaşgarlı Mahmut İlköğretim Okulu
- İsmail Hakkı Tonguç İlköğretim Okulu
- Cemile Erkunt İlköğretim Okulu

ÖZEL ANAOKULU VE ANA SINIFI

- Diltaş İlköğretim Okulu
- Armağan İlköğretim Okulu
- Gündoğdu İlköğretim Okulu
- İdeal İlköğretim Okulu
- Aymaz İlköğretim Okulu

- Esentepe İlköğretim Okulu
- İsmail kaya İlköğretim Okulu
- Başak İlköğretim Okulu
- Türmak İlköğretim Okulu
- Pinokyo Anaokulu
- Çocuk Dünyası Anaokulu
- Özlem Kreş Gündüz Bakım Evi
- Ayçiçeği Anaokulu
- Tombiş Bebe Anaokulu
- Rüzgar Gülü Anaokulu
- Elma Şekeri Anaokulu
- Maliye Anaokulu
- Tomurcuk Anaokulu

BAĞIMSIZ ANAOKULLARI

- Selçuklu Anaokulu
- S.Ü. Anaokulu

KIZ MESLEK LİSESİNE BAĞLI ANAOKULLARI

Kız Meslek Lisesine Bağlı Anaokulu

EK-4 : İZİNLER